

Simen Vik Sverdrup

Laget alle vil slå!

En casestudie av et suksessfullt utviklingsmiljø i håndball

Masteroppgave i Idrettsvitenskap

Veileder: Jorid Hovden

Juni 2020

Simen Vik Sverdrup

Laget alle vil slå!

En casestudie av et suksessfullt utviklingsmiljø i håndball

Masteroppgave i Idrettsvitenskap
Veileder: Jorid Hovden
Juni 2020

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap
Institutt for sosiologi og statsvitenskap

NTNU

Kunnskap for en bedre verden

Sammendrag

Hensikten med denne studien har vært å anvende et økologisk og holistisk perspektiv på utviklingsarbeidet i et suksessfullt utviklingsmiljø i håndball. Studiet har blitt gjennomført som en casestudie, med observasjon og intervju, over en periode på tre uker våren 2020. Målet for studiet var å belyse faktorer som påvirker hvordan man lykkes med å skape et godt utviklingsmiljø for spillere på aldersbestemte lag, slik at de kan utvikle seg til å bli elitespillere. Det har medført å studere hvilke faktorer som har vært sentrale for å muliggjøre et eliteserielag, som i stor grad er basert på egenutviklede spillere. Tidligere forskning på talentutvikling har i stor grad vært fokusert på hvem som er født talentfull, eller hvordan målrettet trening skaper eliteutøvere. Det holistisk økologiske perspektivet fokuserer på alle bestanddelene som påvirker utviklingen, og hvordan samspillet mellom disse tilrettelegger for et godt utviklingsmiljø (Henriksen, 2010).

Hovedfunnene i denne studien har vist at miljøet i Haslum G18 er preget av høy treningsiver, og tette bånd mellom de ulike lagene i klubben. Spillerne tar ansvar for egen og hverandres utvikling, og trenerne har høy kompetanse. Trenerne blir oppfattet som viktige, ved å tilrettelegge for et prestasjonsorientert miljø, og i samarbeidet med skole og A-laget. Det gis muligheter for å hospitere mellom lagene i klubben, og spillerne har mange kamparenaer med ulikt nivå, slik at alle får godt tilrettelagt kamptilbud. Det eksisterer en sterk vinnermentalitet i klubben, og samtidig en vedvarende holdning om at klubben skal prioritere utviklingen av yngre spillere til A-laget. Samarbeidet med Norges Toppidrettsgymnas (NTG) gjør at mange har mulighet for god prestasjonsutvikling også på dagtid.

Ettersom trenerne er ilagt mye ansvar kommer det fram at den økonomiske prioriteringen i klubben kan bidra til manglende kontinuitet på trenersiden. Samtidig trekkes det fram at utviklingen av mentale ferdigheter og individuell ferdighetsutvikling ikke er satt i system. Den totale effekten av de positive sidene medfører likevel at klubben har signert mange egenutviklede spillere til A-laget, og har flere spillere på yngre lands- og regionslag.

Abstract

The aim of this research has been to study the development in a successful talent development environment in Norwegian handball, using a holistic ecological approach. The study was conducted as a case study, with observations and interviews, over a period of three weeks during the spring of 2020. The aim of the study was to elucidate factors that influence how to succeed in creating a good development environment for players on age-specific teams, so that they can develop into elite players. This had led to the study of factors that have been central to enabling an elite series team, which is largely based on self-developed players. Previous research on talent development has largely focused on who is born talented, or how targeted training creates elite athletes. The holistic ecological perspective focuses on all the components that facilitates a good development environment (Henriksen, 2010).

The main findings of this study have shown that the environment surrounding the team is characterized by high levels of exercise and close ties between the various teams in the club. The players take responsibility for their own and each other's development, and the coaches are seen as having high competence. The coaches are perceived as important, by facilitating an environment that focus on performances, rather than results, and in facilitating the collaboration with the school and the elite team. Opportunities are offered for the best players to play with the elite team, and the players have many different levels of match training. There is a strong winning mentality in the club, and at the same time there is a persistent attitude that the club should prioritize the development of younger players in the club. The collaboration with the Norwegian School of Elite Sports (NTG) means that many players have the opportunity for good performance development during the day.

As the coaches are given a lot of responsibility, it becomes clear that the financial priority of the club can contribute to lack of continuity in competence amongst their coaches. At the same time, it is pointed out that the development of mental skills and individual skills is not systemized. However, the overall effect of the positive sides means that the club has signed many self-developed players to the elite team and has several players on younger national and regional teams.

Forord

Å putte de aller siste ordene i oppgaven er en ambivalent følelse. Det føles utrolig godt å kunne fullføre en oppgave, og en studietid man er stolt av. Samtidig er det tungt å skulle si seg fornøyd, og erkjenne at en ubeskrivelig morsom studietid er ved veis ende.

Jeg vil takke Jorid for mye og konkret veiledning, og tilbakemeldinger. Det har vært spennende å få skrive en oppgave som er utenfor ditt vanlige fagområde, og jeg har hatt stor nytte av dine perspektiver. Du har utfordret meg når jeg har stått fast, og hjulpet meg framover. Tusen takk!

Samtidig vil jeg rette en enorm takk til alle i Haslum Håndball. Det har vært utrolig gøy å få møte et så åpent og imøtekommende miljø. Fra spillerne til administrasjonen, trenere og A-lag. Jeg har satt stor pris på å få et innblikk i hverdagen til et så godt utviklingsmiljø som Haslum er. Det har vært mange overraskende opplevelser, og jeg skjønnte fort at jeg hadde liten grunn til å være nervøs i forkant av observasjonene. Tusen takk!

Til mamma, pappa og Tuva, tusen takk for masse god hjelp med gjennomlesing av oppgave, hjelp med oppsett og tekniske ting, og figurer. Til slutt, til absolutt alle som har holdt ut med min konstante uro, rastløshet og evinnelige klaging, takk for at dere har holdt humøret mitt oppe!

Tusen takk!

Trondheim, 1. juni 2020

Simen Vik Sverdrup

Sammendrag	I
Abstract	III
Forord.....	V
1 Innledning.....	1
1.1 Bakgrunn for oppgaven	1
1.2 Mål og problemstilling.....	2
1.3 Leseguide.....	3
2 Casebeskrivelse	3
3 Teoretisk rammeverk.....	5
3.1 Tidligere forskning på talentutvikling i håndball.....	5
3.2 Talent som resultat av miljø.....	9
3.2.1 Talentutviklingsmiljøets betydning.....	11
3.2.2 Talentutvikling og miljøets suksessfaktorer.....	13
3.2.3 Kjennetegn på suksessfulle utviklingsmiljøer.....	15
4 Metode.....	20
4.1 Vitenskapsteoretisk grunnlag.....	20
4.2 Casestudie som metode.....	21
4.2.1 Strategisk utvelgning	23
4.2.2 Tilgang til feltet og interaktiv observasjon	24
4.3 Intervju.....	26
4.3.1 Utvalg og konstruksjon av intervjuguide	26
4.3.2 Gjennomføring av intervjuene	28
4.3.3 Databehandling	29
4.4 Dokumenter som supplerende datakilde	30
4.5 Datamaterialets kvalitet	31
4.5.1 Relasjon til forskningsfeltet	31
4.5.2 Refleksjoner over datamaterialets kvalitet	32
4.6 Ethiske retningslinjer og refleksjoner	33
5 Analyse.....	34
5.1 Betydningsfulle komponenter og relasjoner i talentutviklingsmiljøet	34
5.1.1 Mikronivået: det idrettslige domenes betydning for suksessfull spillerutvikling	36
5.1.2 Mikronivået: det ikke-idrettslige domenes betydningen for suksessfull spillerutvikling.....	46
5.1.3 Makronivåets betydning for suksessfull spillerutvikling	50
5.2 Miljøets suksessfaktor.....	52
5.2.1 Forutsetninger for et suksessfullt utviklingsmiljø	53
5.2.2 De daglige rutinene	58
5.2.3 Organisatorisk kultur	61
5.2.4 Individuell utvikling som suksessfaktor.....	66
5.2.5 Lagutvikling som suksessfaktor.....	69
5.3 Samspillet mellom komponentene, relasjonene og suksessfaktorene	72
6 Avslutning	76
7 Kilder.....	78
8 Vedlegg	82

1 Innledning

1.1 Bakgrunn for oppgaven

Hver eneste desember har det norske folket med stor glede fulgt med på at det norske kvinnelandslaget har vunnet medaljer i mesterskap etter mesterskap. De siste årene har også herrelandslaget for alvor etablert seg i verdenstoppen. I 2016 ble det 4. plass i Europamesterskapet, før det ble sølv i Verdensmesterskapet både i 2017 og 2019, og bronse i EM 2020. Den store interessen for det norske herrelandslaget nådde en foreløpig topp da de for første gang skulle spille VM-finale, mot regjerende verdensmester og vertsnaasjonen Frankrike. 1,8 millioner nordmenn så kampen på TV, noe som aldri hadde skjedd tidligere, og i etterkant av suksessen har Norges Håndballforbund (NHF) merket økt interesse fra sponsorer, og i rekruttering av spillere på guttesiden (Aarre, 2019; Bugge, 2019).

Nyere tall fra NHF viser at det er 137 973 antall håndballspillere i Norge. To tredjedeler av disse er under 17 år, og tilsvarende mange er kvinner (Norges Håndballforbund, 2020). Medlemstallet i 2005 var 99 000, og kvinnelandslagets suksess gis mye av æren for den økte medlemsmassen de siste 20 årene (Hole, 2016). Blant annet har kvinnelandslaget gitt det norske folk store forbilder, hvorav fem forskjellige norske kvinner har blitt kåret til verdens beste spiller, av det internasjonale håndballforbundet, mellom 1998 og 2011. Ingen norske menn har foreløpig vunnet denne kåringen, men mange venter på at Sander Sagosen blir førstemann, etter å ha blitt toppskårer i EM2020 og kåret til verdens beste unge håndballspiller tre år på rad av Handball Planet i samarbeid med en rekke sportsjournalister (Handball Planet, 2017).

I forkant av herrenes semifinale i håndball-EM i 2016, skrev E. O. Sæther (2016) om at i en gruppe på ti 12-åringer som spiller håndball, vil hele åtte forsvinne i løpet av tenårene. Det påpekes at frafallet i håndball skjer tidligere enn i idretter som fotball og hockey. Dette begrunnes blant annet med at kvinnenens langvarige suksess og mennenes mangel på suksess, har ført til at gutter i tenårene har vurdert håndball som en «jenteidrett». Likevel viser forskning at suksess alene ikke gir større rekruttering blant ungdom. Mer avgjørende er hvordan rekrutteringsarbeidet i klubbene drives, og at man legger vekt på å få med flest

mulig, lengst mulig (Skirstad, 2011). Med andre ord hvordan man tar vare på de guttene og talentene som ønsker å satse på håndball.

I diskusjonen om talentutvikling dukker ofte spørsmålet om tidlig spesialisering opp, og hvorvidt dette er en betingelse for å bli en god toppidrettsutøver (Ommundsen, 2011). I denne sammenhengen har blant annet Côté, Baker og Abernethy (2007) vært opptatt av betydningen av allsidig idrettslig praksis og bevisst, lekpreget idrett. De er av den oppfatning at bevisst, målrettet trening i tidlig alder, kan svekke unges motivasjon til å fortsette med idrett. Andre grunner til at ungdommer slutter med konkurranseidrett er at vi har et stadig større prestasjonsjag. Dette har også bidratt til en stadig større profesjonalisering og stadig større krav til blant annet utøvernes fysiske kapasitet og kroppens tålegrense (Augustad, 2011). Dette fører til en sterk selektering av utøvere, og flere og flere av utøverne klarer ikke å henge med på disse kravene. Samtidig er det et stort fokus i klubbene hvordan man kan unngå at mange slutter, og hvordan det er mulig å tilrettelegge for at flest mulig kan utvikle seg og nå senior elite nivå.

På denne bakgrunn har mye forskning de senere årene blitt utført for å finne de attributtene og ressursene som skal til for å kunne få utøverne til å utvikle seg og lykkes. Med andre ord hva det er som skaper vinnere og suksess. I nyere forskning har det derimot oppstått en trend hvor man forstår utvikling som et resultat av flere faktorer, og man har begynt å forske på helheten i utviklingsarbeidet (S. A. Sæther, 2017). Henriksen (2010) argumenterer for at man heller må se på talentutvikling som en gjensidig påvirkning mellom en lovende utøver, og et sammensatt og dynamisk sportslig og ikke-sportslig miljø. Disse studiene har stort sett fokusert på fotball, og håndball har vært underrepresentert i denne forskningen. I denne oppgaven ønsker jeg å ha fokus på dette tema, men ønsker å se på hvordan talent og spillerutvikling skjer i håndball. Jeg har derfor valgt å utføre en casestudie av et suksessfullt utviklingsmiljø i norsk herrehåndball.

1.2 Mål og problemstilling

Med denne bakgrunn tar oppgaven sikte på å belyse faktorer som påvirker hvordan man kan lykkes med å skape et godt utviklingsmiljø for spillere på aldersbestemte lag, slik at de kan

utvikle seg til å bli elitespillere. Med andre ord hvilke faktorer som kan være sentrale for å muliggjøre et eliteserielag som i stor grad er basert på egenutviklede spillere. Følgende problemstilling vil derfor ligge til grunn for denne oppgaven:

«Hvilke faktorer og relasjoner internt i en klubb og i omgivelsene rundt klubben, kan ha betydning for utviklingen av talentfulle spillere i overgangen fra aldersbestemt håndball til elitehåndball, og hvilke rammefaktorer og ressurser oppfattes som de mest sentrale for å lykkes?»

For å få kunnskap om dette har jeg valgt å samle inn data i en håndballklubb som anses å ha et suksessfullt utviklingsmiljø. Jeg har valgt å ha fokus på gutter, og valget falt på Haslum. For å forstå og tolke dataene, har jeg valgt å benytte meg av Henriksen (2010) sitt rammeverk som beskriver et talentutviklingsmiljø utfra en holistisk og økologisk tilnærming.

1.3 Leseguide

I kapittel 2 vil jeg gi en casebeskrivelse av min valgte klubb Haslum. Deretter, i kapittel 3, følger det teoretiske rammeverket for oppgaven. I første del tar jeg for meg tidligere forskning på talentutvikling i håndball, og hva som skal til for å bli en god håndballspiller. I andre del av det teoretiske rammeverket beskrives Henriksens økologiske modell for å forstå talentutvikling som resultat av miljøets påvirkning. Metodekapittelet beskriver forskningsprosessen i sin helhet, og en diskusjon av datamaterialets kvalitet. Hoveddelen, som er analysen, er tredelt. I den første delen analyserer jeg komponentene og relasjonenes betydning for suksessfull utvikling i Haslum. I den andre delen analyserer jeg faktorene som gjør miljøet til en suksess, og til slutt har jeg fokus på samspillet og sammenhengen mellom komponentene, relasjonene og suksessfaktorene. Til slutt har jeg en oppsummering av de mest sentrale funnene i oppgaven.

2 Casebeskrivelse

Opgaven er en casestudie av utviklingsmiljøet i Haslum Håndball med fokus på Haslum Gutter 18. Haslum er et stort idrettslag fra 1938 med aktiviteter innenfor bandy, fotball,

håndball, alpint, langrenn og orientering. Oppgaven har fokus på miljøet rundt G18-laget og Haslum IL vil da representere kun dem. I 1999 skilte håndballen ut seniorlagene, og i dag er det to Haslumorganisasjoner – Haslum IL og Haslum HK. Sistnevnte klubb består av kun ett lag som spiller i eliteserien i håndball for menn (Rema 1000-serien). Haslum IL og Haslum HK er offisielle samarbeidspartnere og Haslum IL fungerer som rekruttlaget til Haslum HK. I oppgaven vil Haslum HK også bli referert til som A-laget eller kun HK, ettersom det er den naturlige benevningen i miljøet. Når det kun står Haslum, eller «klubben», innebærer det hele miljøet med begge organisasjoner. Haslum IL har tre seniorlag i henholdsvis 2., 3., og 4. divisjon, samt alle yngre årganger i regionale og nasjonale serier. På G18 er den nasjonale serien Lerøyserien. Det offisielle samarbeidet mellom klubbene gjør denne distinksjonen lite merkbar for spillere, ettersom det deles navn, kamp- og treningsarena, klubblokaler, samt fri flyt av spillere mellom lagene. Haslum IL har to sentrale mål; 1. å gi et godt sportslig og sosialt tilbud til *alle* som vil spille håndball i Haslum, og 2. å være en naturlig rekrutteringsarena for seniorspill i Haslum HK.

A-laget har lenge kjempet i toppen av norsk håndball. Fra HK ble etablert i 1999 tok det ikke mange årene før de spilte sin første eliteseriekamp i 2003. Siden da har de etablert seg som et av topplagene, med 3 seriegull, 3 sluttspillgull, 7 NM-finaler hvorav 4 har endt med gull og totalt 7 øvrige seriemedaljer. Haslumdomenet er bredt anerkjent som svært dyktige på talentutvikling og har en betydelig merittliste også nedover i aldersbestemt håndball. De siste 20 årene har Haslum vært representert i 10 NM-finaler for junior menn (G20) og vunnet 6 av dem.

Årsberetningen for Haslum IL i 2018, forteller om en stor medlemsmasse i 2018 på totalt 512 registrerte medlemmer med jevn kjønnsfordeling (Haslum IL Håndball, 2019). Tallene medfører at Haslum IL Håndball er en av de største aktivitetene i Haslum IL totalt, og at Haslum IL Håndball er en av de største håndballklubbene i landet. Det tilbys aktivitet fra håndballskole i 6-7års-alderen til seniorhåndball for begge kjønn. Klubben er selv fornøyd med store treningsgrupper i alle årsklassene, med kun få unntak. Den store medlemsmassen er også største inntekstgrunnlaget for klubben. Utenom treningsavgift er det klubbens arrangement Haslum Cup som bidrar som det nest største inntekstgrunnlaget for klubben og en viktig årsak til positivt regnskapstall de siste årene. Haslum Cup er en årlig turnering

arrangert av Haslum med plass til 350 lag fra J9/G9 til J18/G18. Cupen er arrangert 13 ganger, i 2018 for første gang med et driftsresultat på over en million i pluss. Samtaler med folk i Haslum har påpekt at denne inntekten økte i 2019. Haslum IL Håndball har solid økonomi og egenkapital, og resultatet for 2018 viste et overskudd på 586 925,- kr (Haslum IL Håndball, 2019).

I håndballmiljøet er Haslum kjente for å utvikle mange, gode håndballspillere. Flere av disse har også tatt steget videre til store internasjonale karrierer. Etter forespørsel til administrasjonen får jeg vite at av spillere som har vært i klubben siden de var senest 16 år gamle, har 31 spillere født mellom 1990 og 2000, fått A-lagskontrakt. Den nåværende G18-troppen består av 25 spillere, født i 2001 og 2002. Av disse har ifølge hovedtreneren 3-4 vært tatt ut til yngre landslag, og rundt 10 til regionale landslag. Før seriene ble avlyst på grunn av pandemi, lå Haslum blant topp 6 i alle seriene de spiller i.

3 Teoretisk rammeverk

I dette kapittelet vil jeg første presentere funn fra tidligere forskning på talentutvikling i håndball. Deretter presenteres det holistisk økologiske perspektivet på talentutvikling, som er rammeverket for hvordan jeg utfører casestudien min. Til slutt i det teoretiske rammeverket presenteres det som er vist som kjennetegn ved suksessfulle utviklingsmiljøer i tilsvarende studier som denne.

3.1 Tidligere forskning på talentutvikling i håndball

Sett i forhold til idretter som fotball, amerikansk fotball, rugby, ski og volleyball er det få studier som tar for seg håndball og krav til ferdigheter i elitehåndballen og håndballspesifikk talentutvikling (Bon, Kajtna & Šešum, 2020; Karcher & Buchheit, 2014). Behovet for ytterligere forskning på håndball er dermed i høyeste grad til stede. Her vil jeg presentere ulike krav håndballen stiller til ferdigheter hos utøverne og hvilke faktorer som tidligere har vist seg gunstige for en elitekarriere i håndball.

Organiseringen av norsk håndball blir omtalt som heterarkisk (C. T. Bjørndal, Ronglan & Andersen, 2017) med mange ledere for forskjellige grupper, i forskjellige regioner, på ulike nivåer, og i ulike lands- og regionallag. Dermed blir også utøvernes vei til elitehåndball preget av å være et produkt av samspillet mellom organisasjonsaktører på mange ulike nivåer (C. T. Bjørndal et al., 2017). Talentutvikling i norsk håndball er i miljøet oppfattet som omfattende, og gjenspeiles av en stor treningsmengde for utøvere i ungdomsalderen (C. T. Bjørndal, Andersen & Ronglan, 2018). I studien gjort på suksessfulle og ikke suksessfulle overganger til elitehåndballen i Norge vises det hvordan spillere som får delta på yngre landslag er i en fordelaktig posisjon for en suksessfull overgang til elitehåndballen (C. T. Bjørndal, Andersen, et al., 2018). Resultatene tar likevel hensyn til at dette kun vil være reelt dersom utøverne unngår den reelle risikoen for langvarige skadeavbrekk og muligheten for «burnout», altså å gå lei og slutte. At spillere som har vært involvert i yngre regions- og landslag generelt har større sjans for å delta i et senior landslag i Norge kan skyldes at treningene på de yngre nivåene involverer et høyere nivå av trenere, og lagkamerater med høyere motivasjon enn de som ikke deltar (C. T. Bjørndal, Ronglan & Andersen, 2016). Det påpekes likevel at det er mange ulike veier til en suksessfull senior elite-karriere og at det som fungerer for noen ikke nødvendigvis fungerer for andre. Å bli selektert til yngre landslag kan medføre for mange og ulike trenings- og kamparenaer, og dermed bidra til å svekke kontinuiteten og kontrollen over spilleres utviklingsprosess.

C. T. Bjørndal, Andersen, et al. (2018) påpeker i studien at de ikke finner enkeltfaktorer som alene forklarer hvorfor noen suksessfullt når elitenivå, men går heller langt i at suksessen kan beskrives som en «survival of the fittest» eller hvem som har vært heldigst – gjennom blant annet hvem som blir skadet, hvem som ikke blir det, og hvem som får sjansen fordi en annen blir skadet. Internasjonale turneringer i håndball foregår typisk i sommermånedene etter at den norske sesongen er ferdig, og deltakelse på landslag medfører dermed at utøvernes sesong strekker seg over hele året. Det medfører at en ung landslagsspiller kan ha hatt en pågående kampsesong kontinuerlig i 4-5 år uten noen ferie fra trenings- og kamphverdagen, som igjen gir en økt skaderisiko (C. T. Bjørndal, Luteberget & Holm, 2018). Likevel ser spillere, trenere, foreldre og lagkamerater på deltakelse på landslag fra 15-årsalderen som en anerkjennelse av talent, og C. T. Bjørndal, Luteberget, et al. (2018) viser til at 88.2% av mannlige senior-landslagsspillere også har spilt på yngre landslag.

Deltakelse på landslag spiller en viktig rolle for spilleres motivasjon, for fasilitering av talentutvikling, og i spilletid for spillerne som er tatt opp til seniorlag, men som ennå ikke har spilt seg til fast plass (C. T. Bjørndal, Andersen, et al., 2018). Som C. T. Bjørndal, Luteberget, et al. (2018) påpeker viser resultatene at å oppnå suksess på yngre landslag kan føre til at man oppnår bedre resultater som senior, men at disse resultatene til en viss grad strider med tidligere forskning. En annen forklaring kan være at et mer suksessfullt senior-landslag har en effekt gjennom sterkere rekruttering, hvor Norge kan vise til høyt antall registrerte håndballspillere under 17 år og kvaliteten på seniornivå har økt på grunn av det. At håndball-Norge tilbyr mange plattformer for spill på ulike talentutviklingsarenaer, som yngre landslag og ulike spillerutviklingsprogrammer, gjør at det finnes flere veier til eliteidretten. Likevel kan de mange aktørene, ulike trenere og ulik kvalitet på trenerne ha den utilsiktede effekten av at total belastning av treninger og kamper blir for stor (C. T. Bjørndal et al., 2017).

Elitehåndball setter høye krav til fysiske, taktiske, fysiske og psykologiske ferdigheter (Karcher & Buchheit, 2014). Håndball er preget av periodiske skifter mellom høy og lav intensitet, med mange sprinter, hopp og retningsendringer i tillegg til harde skudd og taklinger (Fieseler et al., 2017). Det er utført forskning med hensyn i å forstå hvilke faktorerer man kan benytte seg av for å forutse en elitekarriere i håndball, og dermed ha bedre forutsetninger for tidligere talentselektering. Topputøverne har vist seg å være mer robuste, ha større overkropp lengre armer, er raskere, sterkere og smidigere, og har bedre tekniske og taktiske ferdigheter (Massuça, Fragoço & Teles, 2014). Topphåndballspillerne er også mer lagorienterte og har høyere sosioøkonomisk nivå. Hermassi, Laudner og Schwesig (2020) viser hvordan 12 uker med to sirkeløkter i sesong effektivt øker elitespillernes eksplosivitet, hurtighet, styrke og forflytningsevne. Det har også vist seg forskjeller mellom kjønn i kamper, hvor menn viser mer høyintensitet og styrkerelaterte handlinger som taklinger og spurter, mens kvinner totalt løper lengre og har en høyere relativ arbeidsmengde enn menn (Michalsik & Aagaard, 2014). Tilsvarende viser også forskning at spillere i ulike spillerposisjoner har ulike antropometriske og fysiske kjennetegn. I en studie av norske landslagsspillere og spillere i den øverste divisjonen i håndball for menn viser Haugen, Tønnessen og Seiler (2014) blant annet at bakspillerne skyter hardere enn spillere i noen annen spillerposisjon. Vingspillere er raskere og hopper høyere enn strekspillere og målvakter, og spillere måler ulikt i ulike styrketester. Studien viser hvordan ulike spillerposisjoner stiller ulike krav til fysiske og fysiologiske

ferdigheter og konkluderer med at fysisk trening dermed burde individualiseres og tilrettelegges for å best løse de ulike posisjonsavhengige oppgavene i kamp (Haugen et al., 2014). At håndballen har ulike krav til spillerposisjoner medfører også at spillernes sammenlagte totalbelastning varierer mellom spillerposisjoner og at restitusjon, for å redusere sannsynligheten for skader, bør individualiseres (Karcher & Buchheit, 2014).

Det er flere involvert i utviklingsprosessen til håndballspillere, og spillerne kommuniserer og interagerer med blant annet trenere, motstandere, dommere, familie og tilskuere. Treneren er kanskje den tydeligste direkte påvirkeren ved å gi håndballfaglige råd, instruksjoner og tilbakemeldinger (Wagner, Finkenzeller, Wuerth & Von Duvillard, 2014). Trenerens rolle er forskjellig avhengig av alder og nivå på spillerne den er trener for. I den tidligste fasen, for de yngste spillerne, opplever elitehåndballspillere at empati og idrettsspesifikke pedagogiske egenskaper er viktige faktorer hos en trener (A. S. Silva, Barreiros & Fonseca, 2019). Trenerne elitehåndballspillere hadde da de var i den spesialisierende fasen, da de var 13-17 år, kjennetegnes av høy kompetanse og detaljert kunnskap om håndballen. Videre brukte trenerne i den fasen tid på å planlegge individuelle instruksjoner, var perfeksjonister i eget arbeid og forventet perfeksjonisme av utøverne på trening (A. S. Silva et al., 2019). Det er flere viktige sosiale faktorer i utviklingen av håndballspillere, og samhandlingen med lagkamerater er en av dem. Det har blitt foreslått å dele gruppekohesjonen, samholdet i laget, inn i to deler; sosial kohesjon og oppgavekohesjon. Sosial kohesjon reflekterer motivasjonen i gruppen til å etablere sosiale relasjoner, som nære vennskap. Oppgavekohesjon reflekterer gruppens felles motivasjon til å nå sportslige mål for laget, som å vinne serien. Det er tidligere vist hvordan økt gruppekohesjon og økt suksess er gjensidig positive. At økt gruppekohesjon kan bidra til økt suksess og at økt suksess kan bidra til økt gruppekohesjon (Wagner et al., 2014). Dette understreker hvor viktig et godt samhold er i laget.

Som i andre idretter er kognitive evner som oppmerksomhet, forventninger og beslutningstaking viktige faktorer for prestasjoner i håndball. Mentale evner som konsentrasjon, selvtillit, angsthåndtering, mentale forberedelser og motivasjon er blant mange anerkjente psykologiske aspekter som er viktige å utvikle for å bli bedre idrettsutøvere (Wagner et al., 2014; Weber & Wegner, 2018). J. Silva (2008) er en av få som har forsket på håndballspesifikke mentale ferdigheter. Et av funnene viser hvordan det er forventet at

håndballspillere må håndtere å trene og spille kamper med moderat smerte. Håndball er en rask idrett med mange spillere på en relativ liten bane, og krever høy stedsans og arbeidsminne. Man må huske hvor spillere har vært, og forutse hvor de er på vei og hva de skal gjøre. Man må ta raske avgjørelser og dermed balansere mellom risiko og gevinst for laget, for eksempel i en avgjørelse om man skal skyte eller sentre videre. Håndballspillere må være disiplinerte og tålmodige, i trening og utviklingssammenheng, og i kamp hvor man gjerne må være tålmodig med ballen i laget for å skape overtall og økt sannsynlighet for å skåre (J. Silva, 2008). Det er også utført forskning på forskjeller i psykologiske karakteristikk av håndballmålvere. Kajtna, Vuleta, Pori, Justin og Pori (2012) fant ingen forskjeller på flytende intelligens, altså evnen til å resonnere, analysere og løse problemer, mellom suksessfulle og ikke-suksessfulle målvere i håndball. Heller ingen forskjeller i aggresjonstrekk, angst og reaksjonstid ble oppdaget. Weber og Wegner (2018) viser til at også psykologiske krav i håndballen er posisjonsspesifikke, hvor en sideback ofte er mer handlingsorientert og ønsker å skyte på mål uten å tenke, mens en midtback ofte er mer situasjonsorientert og planlegger spillet. Psykologiske faktorer spiller også inn i forebygging og rehabilitering fra skade. Personlige egenskaper som stress, angst og bekymringer er vist at øker risikoen for skade. Personlige egenskaper som optimisme, hardførhet, og selvtillit reduserer derimot risikoen (Weber & Wegner, 2018).

3.2 Talent som resultat av miljø

Et populært perspektiv innenfor forskning på talentutvikling er miljøet rundt utøverne. Særlig i de nordiske landene har et holistisk syn på talentutvikling fått en økende popularitet. Modellene som i denne oppgaven blir benyttet som teoretisk rammeverk, utarbeidet av Henriksen (2010) baseres på hans forskning av talentutviklingsmiljø. Den tydeligste inspirasjonen for Henriksen er av Bronfenbrenner. Modellene til Henriksen er basert på det økologiske og kulturpsykologiske perspektivet (Bronfenbrenner, 1977). Bronfenbrenner (1977) viser til hvordan individ sosialiseres på ulike nivåer; mikro-, meso-, ekso-, og makronivået. Mikronivået viser til relasjoner mellom individet og miljøet i umiddelbar nærhet til personen, som hjemme, på skolen eller på arbeidsplassen. Mesonivået referer til et system av mikrosystemer – hvordan hovedkomponenter i ulike mikrosystemer som familie, jobb og

skole henger sammen. Eksonivået er en utvidelse av mesonivået, hvilket vil si sammenhengen mellom andre spesifikke sosiale strukturer, både formelle og uformelle, som påvirker de umiddelbare omgivelsene individet befinner seg. Eksempler på dette er nabolag, kollektivtilbud og media. Til slutt viser Bronfenbrenner (1977) til hvordan makronivået skiller seg fra de andre nivåene ved det ikke spesifikt påvirker enkeltindividet, men heller handler om eksisterende kulturer eller subkulturer som danner et mønster for strukturene som direkte påvirker individet. Makronivået tilsier da det overordnet institusjonelle mønstret av kulturer og subkulturer, som økonomi, utdanning og det politiske system. Nivåene er kontekstuelle og viser kun settingene hvor utvikling foregår. Menneskelig utvikling foregår gjennom interaksjon mellom individet og en kontekst over en vedvarende periode (Bronfenbrenner, 2005) og elementer som prosess, personer og tid er viktig for utviklingen. Samhandling mellom de ulike roller og relasjonene i miljøet må foregå over lengre tid og på jevn basis for at et markant utvikling skal skje (Bronfenbrenner, 2005). Det økologiske perspektivet medfører et fokus på personlige karakteristikk og hvilke egenskaper personer i miljøet bidrar med (Bronfenbrenner, 1977). I tillegg innebærer tidsperspektivet at miljøet må forstås i sammenhengen med tidsperioden det eksisterer i, og at man derfor bør ha både et kortsiktig og et langsiktig perspektiv for å forstå helheten i miljøet en utvikler seg i.

Med teoretisk forankring i Bronfenbrenners økologiske utviklingsmodell har Henriksen (2010) designet et multi-casestudie av tre ulike suksessfulle utviklingsmiljøer i Skandinavia, som alle hadde en suksessfull historie i å utvikle toppidrettsutøvere fra egne rekker. De tre studiene resulterte i en doktorgradsavhandling med et mål om å definere et talentutviklingsmiljø og foreslå kriterier for suksessfulle talentutviklingsmiljøer. Henriksen utviklet og testet et rammeverk for å kunne forstå talentutviklingsmiljøets suksess i utviklingen av eliteutøvere. Videre har det blitt identifisert vanlige og unike karakteristikk av suksessfulle talentutviklingsmiljøer, og blitt gitt retningslinjer som kan bli brukt av de som er involvert i etableringen av et tilsvarende miljø i andre settinger (Henriksen, 2010). Det påpekes hvordan alle utviklingsmiljøer er unike og at min studie av Haslum G18 dermed vil gjenspeile kun Haslum. Likevel vil det kunne eksistere likhetstrekk og kjennetegn ved miljøene som fremhever suksessfulle utviklingsmiljøers natur. Man antar at forskjeller mellom suksessfulle utviklingsmiljøer hovedsakelig vil finnes i hvilke komponenter som er innflytelsesrike i de ulike miljøene, og likhetene vil vanligvis finnes i organisasjonskulturen

og i de daglig rutine i miljøet (Henriksen, 2010). Et viktig premiss for oppgaven er at Henriksen definerer suksess som:

«an environment that holds a successful track record of producing elite senior athletes from among its juniors.» (Henriksen, 2010, s. 29)

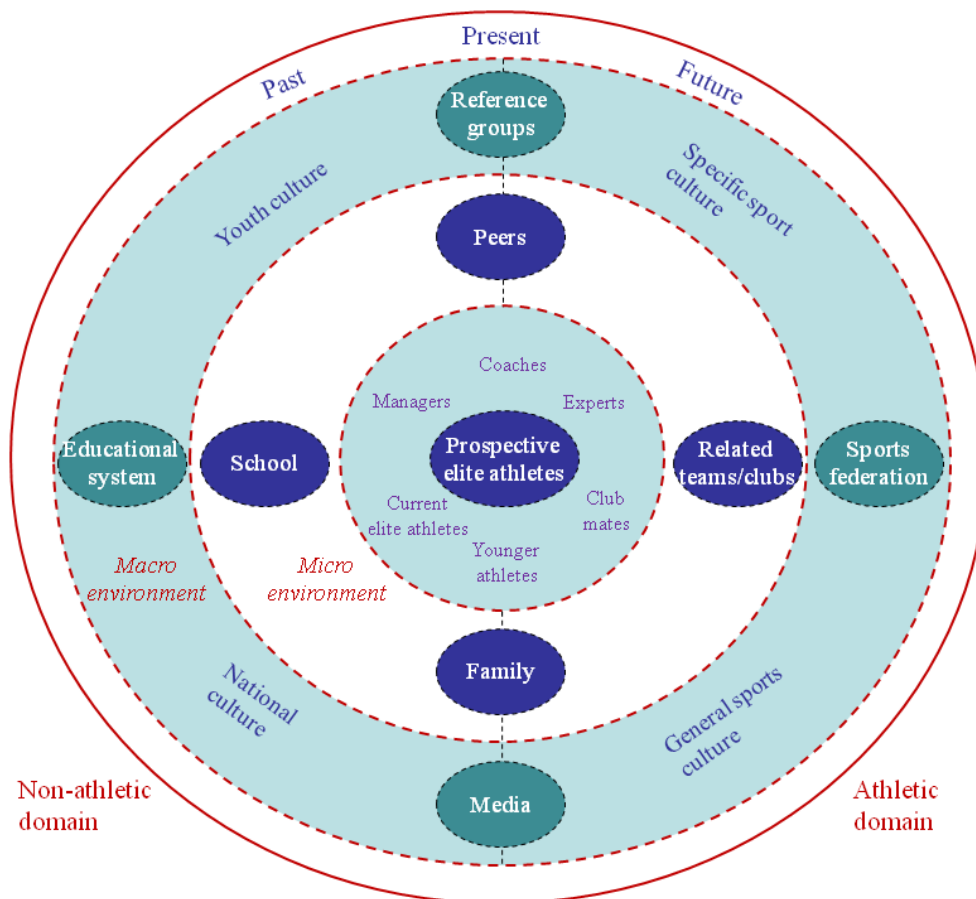
Dette innebærer at målet for talentutvikling først og fremst er å hjelpe unge, talentfulle utøvere til en suksessfull overgang til senior elite-idretten, framfor for eksempel kortsiktige resultater. For oppgaven medfører det at diskusjonen om suksessfull utvikling handler om hvordan miljøet tilrettelegger for utøvernes overgang fra aldersbestemt håndball til elite-håndball.

3.2.1 Talentutviklingsmiljøets betydning

I arbeidet med modellen for å studere et talentutviklingsmiljø definerer Henriksen (2010) et Athletic Talent Development Environment (ATDE) som:

“An ATDE is a system of an athlete’s interactions inside and outside sport on the micro-level and how these interactions are influenced by the macro-level” (Henriksen, 2010, s. 29)

Definisjonen reflekterer det holistiske perspektivet og inkluderer utøvernes relasjoner både på mikro- og på makronivå, i det idrettslige og det ikke-idrettslige domenet.

Figur (1): Athletic Talent Development Environment (Henriksen, 2010, s. 39)

Modellen viser Henriksens rammeverk for å beskrive et bestemt suksessfullt talentutviklingsmiljø. Rammeverket er konstruert slik at det tydeliggjør de ulike rollene, funksjonene og relasjonene de ulike komponentene i og rundt miljøet innehar i talentutviklingsprosessen. Fordi hovedoppgaven til et talentutviklingsmiljø er å hjelpe unge, lovende utøvere til en suksessfull overgang fra junior til senior er utøveren plassert i sentrum for modellen. Utenfor utøveren skilles det mellom to ulike nivåer; mikromiljøet og makromiljøet (Henriksen, 2010). Modellen viser også to domener; det ikke-idrettslige og det idrettslige domenet. Det idrettslige representerer alle delene av miljøet som er direkte relatert til idrett, og det ikke-idrettslige domenet representerer alle andre deler av idrettsutøverens liv.

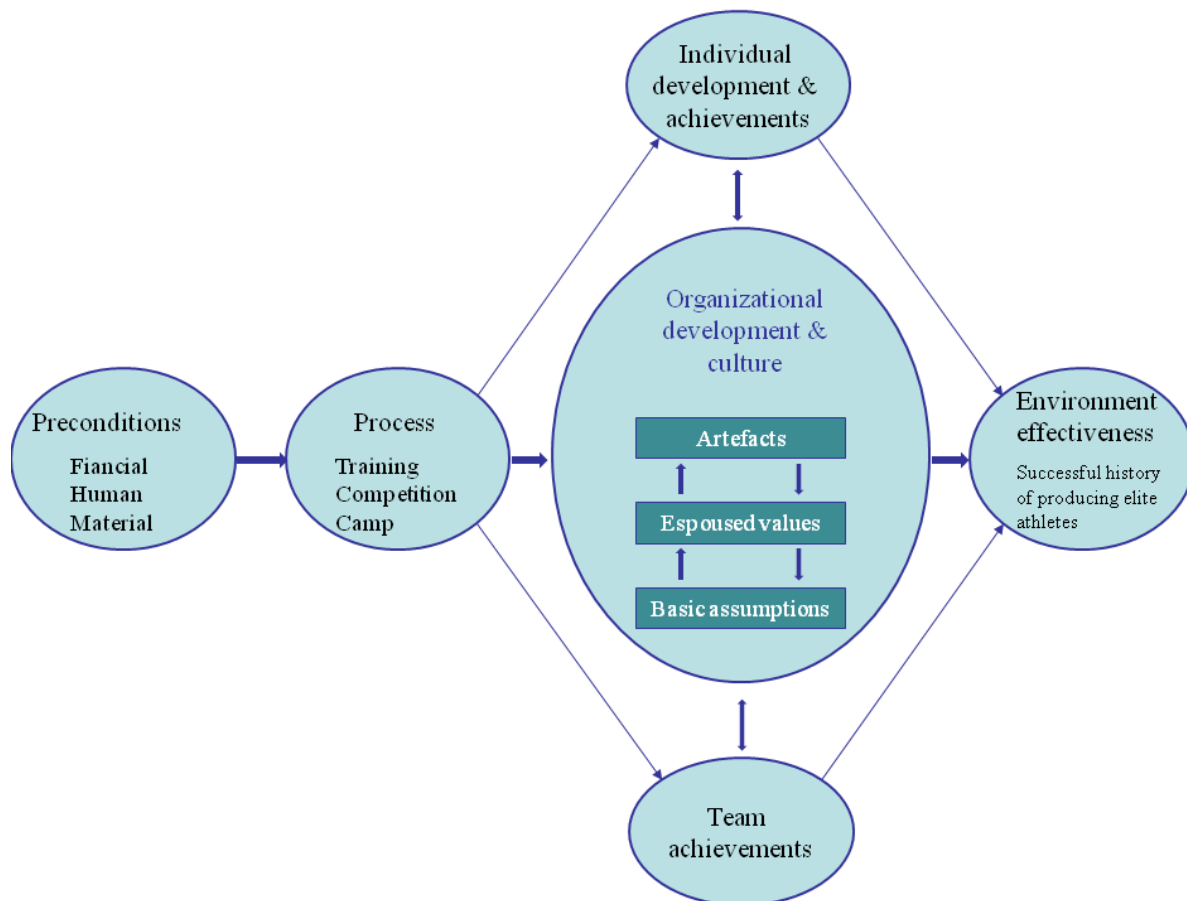
Mikronivået omfatter det miljøet utøveren bruker mesteparten av den daglige tiden sin i (Henriksen, 2010). Nivået kjennetegnes av direkte kommunikasjon og interaksjon. For en ung idrettsutøver er dette klubbmiljøet og inkluderer typisk trenere, eldre og yngre idrettskolleger,

nære rollemodeller, lagkamerater, og eksperter som idrettspsykolog eller fysioterapeut. Utover personene direkte involvert i klubbmiljøet inkluderer mikronivået også andre nære miljøer som familie, skole, samarbeidsklubber og likesinnede. Disse vil også ha påvirkning på utviklingen av utøveren. Makronivået viser til det større miljøet, som blant annet forbundene og idrettskultur, både idrettsspesifikt og -generell (Henriksen, 2010). For unge utøvere vil også skolesystemet legge føringer på utøvernes daglige liv og vil kunne bidra både positivt og negativt til utviklingen. Tilsvarende vil referansegrupper som kretslag, landslag, og liknende kunne påvirke. Media og medias interesse for unge idrettstalenter kan være en sterk påvirkningskraft på talentutviklingsmiljøet, samt ulike kulturer som ungdomskultur og nasjonalkultur. Selv om skillene er tydeliggjort i modellen, er ikke skillene absolutte og noen komponenter kan befinne seg på flere nivåer eller begge domener, som familiemedlemmer direkte involvert i det idrettslige domene.

I tillegg viser modellen, hvordan fortid, nåtid og framtid er representert (Henriksen, 2010). Med det understrekes at et talentutviklingsmiljø er dynamisk og konstant i endring. Det innebærer at suksessfaktorer i miljøet, ikke nødvendigvis er en indikator for framtidig suksess. Viktigheten av ulike relasjoner eller komponenter kan endres og miljøer må hele tiden tilpasse seg skiftende rammefaktorer.

3.2.2 Talentutvikling og miljøets suksessfaktorer

ATDE er et godt rammeverk til å beskrive et talentutviklingsmiljø, men er også begrenset til kun det. Derfor utviklet Henriksen en modell for å beskrive hva som gjør miljøet suksessfullt med Environment Success Factors (ESF). Slik blir ATDE et rammeverk for en grundig beskrivelse av hvordan utviklingsmiljøet henger sammen, mens ESF fungerer som et rammeverk for å analysere og forstå hva og hvordan de ulike komponentene, relasjonene og strukturene bidrar til suksessfull talentutvikling (Henriksen, 2010).

Figur (2): Environment Success Factors (Henriksen, 2010, s. 42)

Modellen starter med talentutviklingsmiljøets forutsetninger for suksess (Henriksen, 2010). Herunder finner man finansielle, menneskelige og materielle ressurser. Menneskelige ressurser inkluderer antallet og kompetansen på de ansatte i miljøet. Materielle ressurser viser til blant annet treningsfasiliteter, klubblokaler og utstyr, og kvaliteten på disse. Finansielle ressurser representerer miljøets likviditet og økonomisk kapital og hvordan disse blir utnyttet. De ulike ressursene er viktige forutsetninger for suksess, men ikke alene en garanti for det, og dermed går modellen videre til prosessen. Prosessen innebærer dag-til-dag-aktiviteten i miljøet. I modellen er trening, konkurranser og samlinger nevnt spesifikt. Herunder ligger også skole, sosialt liv og tilsvarende hverdagsaktiviteter. Prosessen resulterer i tre effekter: individuell utvikling og resultater, organisatorisk utvikling og kultur, og lagresultater. Individuell utvikling og resultater representerer utøvernes psykososiale kompetanse og idrettslige ferdigheter, og hvordan disse kombinert medfører sportslig suksess. Lagresultater representerer lagets idrettslige suksess. Lagets utvikling og den individuelle utviklingen er både et resultat av og resulterer i organisatorisk utvikling og kultur.

Organisatorisk utvikling og kultur er sentralt plassert i ESF-modellen, og understreker dermed dets betydning. Det fremheves tre nivåer for å analysere den organisatoriske kulturen i miljøet: artefakter, viktige verdier, og grunnleggende antakelser. Artefakter handler om skikker og tradisjoner, samt synlige artefakter som drakter, symboler, bygninger og liknende i miljøet. Artefakter kan også være myter i og om miljøet. De viktige verdiene er som oftest nedskrevet eller formidlet i klubbens dokumenter eller prentet på vegger på stadion, i garderober og liknende. Det er samtidig forskjell på vedtatte verdier, verdier som kommuniseres til offentligheten, og verdier som oppstår internt i miljøet. Grunnleggende antakelser handler om årsaker til handling som ikke trenger å forklares eller argumenteres for, men heller viser til miljøets felles underbevissthet. Det er handlinger og holdninger som er tatt for gitt i miljøet, og som det ikke lengre blir stilt spørsmål ved. Miljøets organisatoriske kultur integrerer de ulike nivåene og bidrar til sosialiseringen av nye medlemmer, gir stabilitet i miljøet, og plasserer organisasjonen i et større miljø i stadig endring (Henriksen, 2010). ESF-modellen ender i en oppsummering av miljøets suksess ved å vise resultater i form av miljøets effektivitet, som av Henriksen defineres gjennom effektiviteten i å produsere senior elite-utøvere. Suksessen kommer som et resultat av samspillet mellom forutsetningene, prosessen, individuell utvikling og resultater, lagutvikling og hvordan organisasjonskulturen integrerer de ulike elementene.

3.2.3 Kjennetegn på suksessfulle utviklingsmiljøer

Henriksen (2010) omhandler studie av tre ulike suksessfulle utviklingsmiljøer. Hypotesen som blir utforsket er at selv om alle miljøene er unike, bygger de også på en del fellestrekk. Ved å sammenligne studiene trekkes det fram likheter mellom miljøene. Enhver senere studie som bygges opp etter modellene vil utfordre disse kjennetegnene. De tre ulike miljøene Henriksen undersøkte var henholdsvis kajakk, seiling og friidrett. Etersom disse er studert gjennom bruken av rammeverket som vist overfor har det resultert i tre empiriske modeller som beskriver miljøene hver for seg basert på de parameterne inkludert i rammeverket. Listen over kjennetegn på suksessfulle utviklingsmiljøer baserer seg på arbeidet til Eccles og Gootman (2002) sin provisoriske liste over kjennetegn på gode ikke-idrettslige utviklingsmiljøer for barn og unge. Som Eccles og Gootman (2002) påpeker er slike kjennetegn kulturelt avhengige og utviklet innenfor sitt forskningsfelt. Henriksen (2010) er

tydelig på at sine kjennetegn for suksessfullt utviklingsmiljø i idretten ikke nødvendigvis er overførbart til andre idretter (enn kajakk, seiling og friidrett) eller utover den skandinaviske kultur. Listen er også provisorisk og vil kunne utvikle seg over tid ettersom nyere studier blir sammenlignet opp mot den. For å tydeligere kjennetegnene har Henriksen (2010) også lagt til eksempler på motpoler av beskrivelsene, som vil være trekk som kan gjenkjennes i mindre suksessfulle utviklingsmiljøer.

Kjennetegn på suksessfulle talentutviklingsmiljøer	Beskrivelse	Motpoler
Treningsgruppe med støttende relasjoner	Et inkluderende treningsmiljø; støttende relasjoner og vennskap internt i gruppen, uavhengig av prestasjonsnivå; god kommunikasjon.	Individualisert trening fra tidlig alder; trening alene; lav gruppekohesjon; intern rivalisering i gruppen; prestasjoner som inkluderingsgrunnlag.
Nære rollemodeller	En treningsgruppe som består av nåværende og fremtidige eliteutøvere; mulighet for å trene med eliteutøvere; eliteutøvere som er villig til å viderefordre sin kunnskap.	Stramt skille mellom utøvere på ulike nivåer; eliteutøvere holder på sine hemmeligheter og anser yngre utøvere som fremtidige rivaler.
Støtte for idrettslige mål fra ikke-idrettslige miljøer	Mulighet til å fokusere på idretten; skole, familie, venner og andre anerkjenner og aksepterer utøverens dedikasjon til idretten.	Ikke-idrettslige miljøer viser manglende forståelse for eliteidretten og dets krav som følger.
Støtte for utviklingen av psykososiale ferdigheter	Muligheter til å utvikle ferdigheter som er hensiktsmessige også utenfor idretten (som autonomi, ansvar og forpliktelser); at det blir sett på «hele mennesket» ikke bare idrettsutøveren.	Utelukkende fokus på idretten og å vinne for enhver pris; overdreven kontroll fra trenere; fokus på relativt prestasjonsnivå, ikke personlig forbedring – som dermed devaluerer læring og utvikling.
Trening som tillater allsidighet	Mulighet til å delta i flere idretter i ung alder; integrering av ulike idretter i daglige rutiner; verdsettelse av allsidig idrettsbakgrunn og ferdigheter.	Fremme tidlig spesialisering; Utelukkende fokus på å utvikle idrettsspesifikke ferdigheter; vurdere andre idretter som rivaliserende og som en trussel

Fokus på langsiktig utvikling	Fokus på utøvernes langsiktige utvikling i stedet for tidlig suksess; Treningsmengde og innhold tilpasset alderen til utøvere	Fokus på kortsiktig suksess; barn er sett på som små eliteutøvere; ikke tid til restituering ved skader.
Tydelig og koherent organisasjonskultur	Sammenheng mellom artefakter, normer og grunnleggende forutsetninger; kultur som gir stabilitet til gruppen og som bygger opp under et læringsmiljø.	Fragmentert kultur hvor viktige verdier ikke korresponderer med handlinger; usikkerhet og forvirring blant aktørene; mangel på felles visjon
Samordning av innsats	Koordinering og kommunisering mellom idrett, skole, familie og andre komponenter; utøvere opplever at de ulike arenaene har en gjensidig forsterkende effekt på hverandre og en synergi i det daglige livet	Mangel på kommunikasjon; motstridene interesser; utøvere opplever å bli dratt i mange ulike retninger i det daglige liv.

Figur (3): Kjennetegn på suksessfulle talentutviklingsmiljøer (Henriksen, 2010, s. 157-158) (egen oversettelse)

Som tidligere beskrevet er Henriksens avhandling en multi-casestudie og kjennetegnene på suksessfulle talentutviklingsmiljøer baserer seg studiene av de tre miljøene inkludert i avhandlingen. Doktorgradsavhandlingen kobler de tre studiene av et seilemiljø i Danmark (Kristoffer Henriksen, Natalia Stambulova & Kirsten Kaya Roessler, 2010), et kajakkmiljø i Norge (Henriksen, Stambulova & Roessler, 2011) og et friidrettslag i Sverige (K. Henriksen, N. Stambulova & K. K. Roessler, 2010). Sammen viser disse til de kjennetegn som framkommer av suksessfulle utviklingsmiljø i avhandlingen. Tabellen viser også motpolene til kjennetegnene i suksessfulle talentutviklingsmiljø. Disse beskriver den logiske motsatsen og dermed typisk kjennetegn av et ikke-suksessfullt miljø. For å understreke nettopp dette poenget har Henriksen, Larsen og Christensen (2013) anvendt samme teoretiske perspektiv på å studere et golfslag i et idrettsakademi med begrenset suksess i å utvikle senior eliteutøvere av egne juniorer. Funnene i studien underbygger mange av de motpolene beskrevet i Henriksens doktorgradsavhandling. Blant annet viser studien at miljøet var kjennetegnet av mangel på støttende treningsgrupper og rollemidler innad klubben, at det var lav forståelse fra de ikke-idrettslige miljøet på utøvernes ønske om å satse på idretten, og en usammenhengende organisasjonskultur (Henriksen et al., 2013). Treningsgruppen viste lav gruppekohesjon, det var stramme linjer mellom lagene og lite kunnskapsformidling, uenighet om hvilke ferdigheter som var viktig, og liten grad av kommunikasjon. I tillegg var det stor grad av

tidlig spesialisering og dermed lite allsidighet og forståelse for nødvendigheten av det miljøet (Henriksen et al., 2013).

Videre har det derimot kommet flere tilsvarende studier av suksessfulle talentutviklingsmiljøer, både utført av Henriksen, og av andre inspirert av teorien. Disse bidrar til et større mangfold av studier og kan underbygge eller videreutvikle kjennetegnene på suksessfulle utviklingsmiljø slik som skisseres av Henriksen (2010). Av de fire overnevnte studiene er alle individuelle idretter. Selv om seiling ofte foregår i team på to beskriver de det selv som nærmere individuell idrett enn lagidrett (Henriksen, 2010). Overføringen av den teoretiske modellen har likevel allerede blitt gjort til også å anvendes for lagidretter. Larsen, Alfermann, Henriksen og Christensen (2013) valgte en av Danmarks eldste og mest suksessfulle klubber, AGF Fotball i Århus, for sin casestudie. Miljøet viste en god del likhetstrekk med andre suksessfulle talentutviklingsmiljøer. Blant annet et fokus på langsiktig utdanning og utvikling, i stedet for kortsiktig suksess. Organisasjonskulturen var sterk og sammenhengende. Videre var miljøet kjennetegnet av gruppekohesjon og en følelse av å være med i en familie, og miljøet var basert på samarbeid, åpenhet og deling av kunnskap. Klubbens samlingspunkt, klubbhuset, er utformet for å aktivt motivere yngre spillere, med bilder av tidligere toppspillere, pokaler og triumfer. Likevel var det flere mulige hindringen på veien fra junior til elite, og blant dem særlig mangelen på nære rollemodeller og mulighet for gode opplevelser på et høyere idrettslig nivå. Organisatorisk virket klubben å prioritere eliteutøverne såpass at det ble en stor og opplevd formell avstand mellom elite- og juniorutøvere (Larsen et al., 2013). Studiene er med på å underbygge, og supplere, kjennetegnene trukket fram av Henriksen (2010), og gjør sammenlikningsgrunnlaget større i studien av utviklingsmiljøet i Haslum.

Storm, Christensen og Ronglan (2020) utførte en tilsvarende studie i håndball, med samme metodiske tilnærming på to ulike utviklingsmiljøer – ett i Danmark og ett i Norge. Miljøene var ansett for å være rimelig like. Begge hadde to seniorlag hvorav det beste spilte i eliteserien for kvinner og to tilhørende yngre lag i talentavdelingen. Studien viser at en organisasjonsstruktur som la til rette for sammenhengende arbeid mellom junior- og seniorspillerne var gunstig for videreformidling av kunnskap. En nær kobling mellom A-lag og yngre lag gjør overgangen fra junior til senior enklere. Særlig de eldre, mer erfarne

utøverne i klubben var viktig ressurs for de yngre spillerne. De har ikke bare mye kunnskap om å være en eliteutøver, men også på måten å leve på, og ulike veier til å bli en elitespiller. Som rollemodeller er de viktige fordi de er direkte eksempler på at «det er mulig». I miljøene som Storm et al. (2020) forsket på er disse viktige resurser for de yngre først og fremst fordi trenerne aktivt brukte dem som det. Å tenke på et lag som del av et større miljø medfører at treneren får en rolle utover instruktørrollen. Treneren blir også bindeleddet for flere faktorer og må hjelpe spillerne med blant annet å balansere idretten og skole, motivere, og balansere trening og restitusjon (Storm et al., 2020). Det er også et studie som tar for seg et talentutviklingsmiljø i håndball i Småland (Johannesson, 2015) med Henriksen (2010) som teoretisk rammeverk. Funnene viser at de yngre utøvere har nære rollemodeller i et A-lag med muligheter for hospitering, men at relasjonen mellom lagene kan styrkes ytterligere. Det er videre gode treningsfasiliteter som aktivt blir brukt for å skape et samhold i klubben. Trenerens engasjement og sosiale ferdigheter understrekes som like viktige som den formelle utdanningen hans. Det er likevel noen punkter som kan forbedres. Det er ikke en overensstemmelse over hvordan man utvikler miljøets effektivitet, og klubben må være tydeligere på hva som kreves av juniorspillerne, i trening og i kamper, for å ta steget fra junior til senior (Johannesson, 2015). Begge studiene er tilsvarende studier som min, utført i en idrett som er underrepresentert i forskningen. Derfor vil det være interessant å se om funnene vil kunne gjenkjennes også i Haslum.

I Norge har Aalberg (2014), Haukli (2018) og Flatgård (2018) gått like grundig til verks med bruk av tilsvarende metoder i tre forskjellige talentutviklingsmiljø i fotball. Aalberg og Sæther (2016) fokuserte studien på Rosenborgs G19lag og opplevde blant annet et velorganisert og strukturert utviklingsmiljø med god kontakt mellom de yngre lagene som bidro til smidige overganger fra G16 til G19. Samarbeidet med skole blir trukket fram som særlig velfungerende (Aalberg & Sæther, 2016). Dette blir også trukket fram som en av de viktigste faktorene som gjør Stabæk G19 til et suksessfullt talentutviklingsmiljø (Haukli, 2018). De velfungerende faktorene Aalberg og Sæther (2016) trekker fram samsvarer i stor grad med kjennetegnene Henriksen (2010) viser beskriver suksessfulle talentutviklingsmiljøer. Tilsvarende blir fraværet av samarbeid mellom G19 og A-lag sett på som den største barrieren for utvikling i Rosenborg. I motsetning til Rosenborg er forholdet mellom rekruttlaget og A-laget til Ranheim Fotball sterkt (Flatgård, Larsen & Sæther, 2020). Både i Rosenborg og i Ranheim oppleves det støttende miljøet som viktig for god talentutvikling. I Ranheim

oppleves dette til tross for et relativt lite støtteapparat. Spillerne ble oppfordret til å ta ansvar for egen utvikling, med et særlig fokus på å mestre de utfordringene som dukker opp for unge fotballspillere. Det oppfattes at miljøet er hardtarbeidende, med høyt engasjement og sterk dugnadsånd, noe som veier opp for en heller svakere økonomi (Flatgård et al., 2020). Som med Rosenborg oppleves også hospitering oppover fra rekrutt til A-lag som en barriere, og at det er vanskelig å tilby mye spilletid på et høyere nivå (Aalberg & Sæther, 2016; Flatgård et al., 2020). Samarbeidet mellom lagene i miljøet i Stabæk samt godt kvalifiserte trenere på alle nivåer bidrar til å suksessen i Stabæk (Haukli, 2018). I likhet med Ranheim har også Stabæk begrenset ressurser og et lite støtteapparat, og dette blir sett som en hindring. Der Ranheim og Rosenborg anser formidlingen om ansvar for egen utvikling som en faktor for suksess, viser Haukli (2018) til hvordan «tøffe tilbakemeldinger» kan være en hindring for utøverne i Stabæk. Disse studiene komplimenterer Storm et al. (2020) sin studie av norske utviklingsmiljøer, og kan gi meg et sammenlikningsgrunnlag for norske utviklingsmiljøer i analysen av Haslum G18.

4 Metode

Dette kapittelet vil inneholde det vitenskapsteoretiske grunnlaget for oppgaven, og alle valg som er gjort i forbindelse med arbeidet. I kapittelet vil jeg fortelle hva jeg har gjort og hvorfor. Jeg vil beskrive hvordan jeg har bearbeidet datamaterialet og drøfte kvaliteten på det. Til slutt viser jeg de etiske retningslinjene i forskningen.

4.1 Vitenskapsteoretisk grunnlag

Når man bestemmer seg for et metodevalg bør man ha en grundig refleksjon rundt hvilket paradigme man beveger seg i (Widerberg, 2011). Et paradigme beskriver den vitenskapelige virkelighetsforståelsen man legger til grunn for gjennomføringen av et forskningsprosjekt (Rubin & Rubin, 2012). I vitenskapsteorien har det lenge vært en debatt om hva vitenskap er, hvordan kunnskap dannes og hvilke kriterier som legger til rette for at kunnskapen skal kunne defineres som sann eller gyldig (Aase & Fossåskaret, 2014). I filosofien kalles dette for

epistemologiske spørsmål. Samfunnsforskningen har tidligere vært preget av to leire, kvalitativ forskning og kvantitativ forskning, med tidvis manglende respekt for hverandre (Tjora, 2017).

Innenfor samfunnsvitenskapen skiller Aase og Fossåskaret (2014) mellom to retninger. *Teorien om sammenfall* bygger på at det er en objektiv virkelighet utenfor oss mennesker, og at sann kunnskap eksisterer gjennom en objektiv virkelighet. *Teorien om sammenheng* innebærer at kunnskapen påvirkes av menneskelige fortolkninger, fordi all kunnskap blir tolket gjennom menneskelige sanser. Den første er ofte i bruk forskningstradisjoner som realisme og positivismen. Positivismen kopierer naturvitenskapens objektivisering av studieobjektet, og forskerens rolle skal ikke ha en innvirkning på studieobjektet, eller ha teoretiske føringer i forskningsprosessen. I teorien om sammenheng vil den ytre virkeligheten være reflektert av forskerens egen forståelse og ulike forskere vil derfor kunne ha forskjellig forståelse av virkeligheten, uten at det gjør virkeligheten mindre sann. Forskningstradisjoner som fenomenologi, konstruktivisme, hermeneutikk, kulturanalyse og postmodernisme baserer seg på teorien om sammenheng (Aase & Fossåskaret, 2014). I konstruktivismen tolker man den ytre verden som konstruert i sammenheng med vår kulturelle kunnskap. Dersom en ytre verden faktisk eksisterer kan ikke mennesker få eksakt kunnskap om den, ettersom sansene våre påvirker vår tilgang til verden. Det medfører at man må ha ydmykhet i forbindelse med et studieobjekt og innse at vår søken om kunnskap har naturlige begrensninger.

Min inngang til denne masteroppgaven tar utgangspunkt i teorien om sammenheng. De opplevelsene jeg har i møte med Haslum G18 og miljøet rundt baserer seg på kunnskap skapt gjennom mine sanser. Kunnskapen i denne oppgaven er opparbeidet gjennom et samspill mellom mine egne og andres fortolkninger av virkeligheten.

4.2 Casestudie som metode

Målet for denne oppgaven er å få dypere innsikt i, og forståelse av, talentutviklingsmiljøet i en håndballklubb med suksessfull historikk i å utvikle elitehåndballspillere. Med bakgrunn i Henriksens teorier om talentutvikling, og den økende graden av tilsvarende prosjekter, har jeg

utført en *casestudie* for å forstå hvilke faktorer i og rundt Haslum G18 som bidrar til den gode talentutviklingshistorikken deres. Casestudier er særlig benyttet i forskning som har som mål å gå i dybden på et tema og er en god metode for å gi svar på beskrivende og forklarende spørsmål (Yin, 2018). Henriksen (2010) anvender et holistisk og økologisk perspektiv på forskning av miljøet, og i casestudier er forklaringer og tolkninger preget av at man ser på atferd i sammenheng med konteksten atferden foregår (Andersen, 1997). Metodene jeg har valgt å benytte meg av er interaktiv observasjon og intervjuer, med dokumenter som supplerende datakilde.

Gjennom en casestudie ønsker man å få en dypere forståelse av helheten som forskes på, ved at man undersøker et fenomen i konteksten til fenomenet (Yin, 2018), og involverer bruk av flere kilder (Maaløe, 2004). Man ønsker å få en forståelse av hva fenomenet er og hvordan det er bygget opp. En casestudie baserer seg på at fenomenet allerede er begrenset av hvem som er inkludert og ekskludert (Tjora, 2017). Ved å benytte casestudie som metode genererer forskeren en forståelse av helheten på casen det forskes på (Tjora, 2017). Fordi jeg i innledningen av prosjektet hadde et ønske om å generere kunnskap om hva som gjør et utviklingsmiljø i håndball suksessfullt ble det klart for meg at jeg skulle utføre en casestudie, ettersom det allerede eksisterer en grense for hva og hvem undersøkelsen inkluderer og ekskluderer (Tjora, 2017).

Maaløe (2004) har identifisert tre ulike tilnærminger innen casestudier: en teoritestende tilnærming, en teoribyggende, og en eksplorerende og integrerende tilnærming. Mitt prosjekt følger den eksplorerende og integrerende tilnærmingen. Det innebærer en syklisk tilnærming med en kontinuerlig dialog mellom teorier valgt på forhånd, genererte data, forskerens egne tolkninger og tilbakemeldinger fra informanter (Maaløe, 2004).

Totalt har jeg gjort observasjoner i Haslum i tre uker. I løpet av perioden har jeg vært med på syv treninger og fire kamper. Jeg har fått tilgang til alt av aktiviteter som ble gjennomført i regi av klubben i perioden. Dette har vært spillermøter, informasjonsmøte med G16-laget, A-lagskamp og felles lunsj. Jeg har og fått delta i garderoben før og etter kamp, på

innbytterbenken under kamp og hatt feltsamtaler med involverte underveis. Under følger en oversikt over datagenereringen min i Haslum-miljøet:

Haslum	
Observasjonstid	Ca 45 timer
Aktiviteter	Treningsfeltet, kamper, på t-banen til og fra trening, spillersamtaler, garderoben, trenersamtaler
Feltsamtaler	Spillere, trenere, støtteapparat, foreldre, yngre spillere, eldre spillere, administrasjon
Intervjuer	To trenere, en i støtteapparat, to gruppeintervju med totalt 8 spillere
Supplerende dokumenter	Årsberetning, spillerprofil, spillerutviklingsprogram, statistikk fra Håndballforbundet, hjemmesider

Figur (4): Min datagenerering

4.2.1 Strategisk utvelging

Casestudier har fått kritikk for ikke å gi grunnlag for generalisering (Flyvbjerg, 2006). Kritikken er særlig rettet fra kvantitativ forskning, som ofte følger et positivistisk perspektiv. Flyvbjerg (2006) mener denne kritikken har bakgrunn i misforståelser om casestudie som metode og kvalitativ forsknings mulighet for generaliserbarhet. Dersom casen som beskrives er basert på et strategisk og bevisst utvalg øker generaliseringspotensialet. Generaliserbarhet i denne betydningen henviser til kvalitative studiers mål om overførbar kunnskap, slik at andre også kan få nytte av den (Tjora, 2017). Enkelte prosjekter sin legitimitet ligger i å skape ny kunnskap om et spesifikt område gjennom en avgrenset case (Aase & Fossåskaret, 2014; Tjora, 2017). Min undersøkelse av Haslum G18 må kunne beskrives som nettopp det, et utvalg som kan være relevant med sin posisjon som et suksessfullt utviklingsmiljø i håndball. Haslum sin posisjon i Norge blant yngre lag, og som eliteserielag med mange egenutviklede spillere, kan beskrives som et eksempel i norsk håndball (Flyvbjerg, 2006). Dataene fra

dette prosjektet kan gi grunnlag for sammenligning med andre suksessfulle, og mindre suksessfulle utviklingsmiljøer i norsk håndball.

4.2.2 Tilgang til feltet og interaktiv observasjon

Observasjonsstudier gir oss tilgang til sosiale situasjoner som de involverte ikke har tolket på forhånd (Tjora, 2017). Som en enkel differensiering mellom observasjon og intervju som metode, kan man si at ved observasjon studerer man det folk gjør, mens i intervjuer studerer man det folk sier at de gjør. Ettersom denne casestudien har et holistisk perspektiv oppleves det som nyttig å ha større forklaringsgrunnlag på hva, og hvordan det drives talentutvikling i Haslum.

En vanlig utfordring ved observasjonsstudier er hvordan man velger tid og sted for observasjonen. Man har ofte et pragmatisk utgangspunkt, hvor det viktigste er å få tilgang til feltet. Dette var også tilfellet ved min studie, hvor det tok kort tid mellom jeg fikk tilgang til feltet, til starten av observasjonstiden. Jeg opplevde likevel at jeg var godt forberedt gjennom god kunnskap om det teoretiske rammeverket til oppgaven. Tjora (2017) argumenterer for at en foreløpig problemstilling, og en klar tanke om hva man ønsker kunnskap om, må være på plass før man innleder observeringen. Selv om problemstillingens ordlyd har endret seg litt underveis i oppgaven har jeg hele tiden hatt en overordnet tanke om hva som skal studeres. Dette har gjort at jeg kunne være smidig i forbindelse med oppstarten av observasjonen og kunne starte når det passet for Haslum.

I observasjonsstudier i «egne» miljøer må man ta høyde for at de som blir observert i større grad har interesse for analysene våre. Det stiller krav til nøyaktighet og etterrettelighet til forskeren. Det var derfor viktig for meg å gi et godt førsteinntrykk i miljøet, og vise meg selv som profesjonell, og prosjektet som seriøst. Etter avtale med hovedtreneren møttes laget og de involverte 15 min tidligere til trening den første dagen i min observasjonsperiode. De 15 minuttene ble brukt til å presentere meg selv og mitt prosjekt. Jeg ga en kort presentasjon om meg selv, min bakgrunn som håndballspiller, min studiebakgrunn og formålet med prosjektet. Jeg har stått på sidelinjen på treninger, kamper, i garderoben og pratet med de involverte i

miljøet når det har åpnet seg for en samtale. Dette har Tjora (2017) argumentert for å kalle interaktiv observasjon. Tidligere skillelinjer har gått mellom fullstendig aktiv og fullstendig observerende, og mellom synlig og skjult observasjon. Min rolle har vært synlig, men hverken fullstendig deltakende eller fullstendig observerende. Dette har vært et bevisst valg, fordi interaksjon med de involverte vil kunne gi svar på hva de involverte mener er fungerende og mindre vellykket i utviklingsarbeidet. I tillegg har det gitt meg mulighet til å få svar på ulike hendelser i observasjonstiden.

Dersom man har et avgrenset fokus for observasjonene er det som regel fornuftig å følge en strukturert måte å registrere observasjonsdataene (C. R. P. Bjørndal, 2017). Min studie av Haslum er derimot mer åpen og har et utforskende siktemål. Det er helheten i Haslums utviklingsarbeid som det forskes på og jeg har derfor valgt å anvende meg av en ustrukturert observasjonsform, og tilhørende registrering av funn. Før hver dag skrev jeg ned noen fokusområder og eventuelle spørsmål jeg hadde til deltakerne i miljøet. I en interaktiv intervjurolle kan spørsmål underveis gi ulike perspektiver, forklaringer og mer informasjon (Tjora, 2017). Jeg har benyttet meg av både spontane samtaler og enkeltspørsmål. Løpende i observeringen og i etterkant av samtaler eller spørsmål har jeg notert funnene mine i en liten notatbok.

Rike notater er en forutsetning for en god analyse (Tjora, 2017). Det har medført at jeg brukt mye tid på å skrive detaljerte notater av hva jeg har observert. Disse notatene var mest omfattende i begynnelsen. Jeg var åpen for at det som ikke nødvendigvis virket viktig da det skjedde, kunne være viktig for analysen etter hvert (Tjora, 2017). En strategi for feltnotering som innebærer en så «komplett» beskrivelse som mulig medfører oversikt over deltakerne, hva som skjer og detaljer fra feltet. Etter hver dag har jeg skrevet feltnotatene inn i en ustrukturert logg i et eget dokument på PC. Her har jeg skrevet om ulike hendelser, som interaksjonen mellom spillere og trenere, om hvordan kommunikasjonen har vært i ulike situasjoner, hva som blir sagt og gjengivelser av mine samtaler med deltakerne. Deretter har jeg drøftet rundt hendelsene og hvordan jeg tolker dem i et utviklingsperspektiv. Den ustrukturerte loggen har sin fordel i at man er åpen for å oppdage ting som umiddelbart ikke er fremst i bevisstheten (C. R. P. Bjørndal, 2017). Ulempen er at man produserer så mye tekst at det blir vanskelig å identifisere mønstrene i det man skriver. Derfor har jeg i etterkant brukt

mye tid på gjennomlesing og bli kjent med datamaterialet. Jeg har valgt å beholde datamaterialet under hver dag dataen ble skrevet, for å bevare konteksten ved funnene (Tjora, 2017).

4.3 Intervju

I tillegg til observasjoner har jeg gjennomført intervjuer: tre individuelle semistrukturerte intervjuer av informanter i støtteapparatet i Haslum, og to fokusgruppeintervjuer med fire spillere i hvert intervju. Bakgrunnen for å holde intervjuet med spillerne som fokusgruppeintervju var å gi dem en trygghet i at de sitter sammen i en gruppe (Tjora, 2017), samtidig som det er tidsbesparende. Det medfører og at man kan fange opp meninger i interaksjonen mellom informantene, og det kan gi mer spontane svar enn ved individuelle intervjuer. Fokusgrupper bør som regel inneholde mellom 6 og 12 deltakere, men det er blitt argumentert for at i homogene grupper bør gruppen være mindre, fordi ytterpunktene i meningene er mindre. Ved homogene grupper kan det være gunstig å være færre også fordi det gir samhørighet i fokusgruppa (Tjora, 2017).

Intervju er en god metode for å få en dypere forståelse av fenomenet det forskes på (Widerberg, 2011). Jeg avholdt alle intervjuene i løpet av den siste uken min i miljøet. Ved å gjennomføre intervjuene sent i datainnsamlingsperioden opplevde jeg at jeg i større grad var akseptert i miljøet, og kunne forstå intern sjargong, og dermed fløt praten enklere. Det medførte videre at vi kunne diskutere opplevelser jeg har hatt gjennom observasjonen i miljøet. Ofte stemte mine oppfatninger med informantenes, men flere ganger hadde jeg også opplevd situasjonene annerledes enn hvordan for eksempel spillere og trenere gjorde det. Analysen har dermed blitt en samtale mellom de ulike datakildene.

4.3.1 Utvalg og konstruksjon av intervjuguide

Når man søker å finne aktuelle informanter i et felt er det vanlig å benytte seg av sine kontakter (Widerberg, 2011). Etersom jeg møtte personer i miljøet, forhørte jeg meg om

intervju med dem. Særlig i samtaler med hovedtreneren anbefalte han meg å forhøre meg om intervju med en i støtteapparatet og assistenttreneren, da de kunne svare mer utfyllende på forskjellige temaer enn hovedtreneren. Begge de møtte jeg i observasjonssammenheng og kunne forhøre meg muntlig og avtale et intervju med dem. Det var også tydelig for meg at jeg ville ha intervju med utøverne og jeg tok kontakt med en av utøverne jeg allerede hadde hatt en del feltsamtaler med. I den forbindelse tok jeg i bruk snøballmetoden og forhørte meg med ham om han kunne få med seg tre andre spillere til på intervjuet (Tjora, 2017). Tilsvarende metode ble brukt for å få spillere til det andre intervjuet. Jeg hadde noen kriterier for de to «førstekontaktene». Det var at gruppen inneholdt spillere fra begge årgangene i laget, og fra både Norges Toppidrettsgymnas og fra utenfor toppidrettsskolene, fordi observasjonene viser at toppidrettsskolene er en sentral faktor i miljøet, og jeg ønsket å se forskjellene innad i laget. Alle som ble forespurt om å være informanter fikk informasjonsskrivet tilsendt på forhånd, og intervjuguiden dersom de ønsket det.

Utvalget av informanter i en intervjustudie er stort nok når jeg har fått en forståelse av det fenomenet jeg ønsker å studere (Kvale & Brinkmann, 2009; Thagaard, 2013). Etersom jeg har benyttet meg av flere metoder for å forstå fenomenet, opplevde jeg utvalget som tilstrekkelig for å få besvart problemstillingen min.

Selv om intervjuene med spillerne ble utført som gruppeintervju har intervjuguidene vært utformet som en semistrukturert intervju, fordi dette legger opp til hverken en helt åpen samtale eller en lukket samtale. Det medfører en del kvaliteter hos intervjueren, som fagkunnskap, å være en god lytter, vise interesse og i tillegg stille oppfølgingsspørsmål som fører samtalen videre (Kvale & Brinkmann, 2009).

Før jeg begynte datainnsamlingen utarbeidet jeg to ulike intervjuguiden hvor jeg hentet inspirasjon fra intervjuguidene Henriksen (2010) benyttet i sin avhandling. Den ene guiden er utarbeidet med tanke på intervju av spillere (vedlegg 2), den andre for informanter i støtteapparatet (vedlegg 3). Strukturen på intervjuguiden samsvarer med strukturen som har blitt presentert i teorikapittelet. Etter en kort introduksjon av informantens bakgrunn og tilknytning til miljøet har jeg ledet samtalen over på miljøets mikronivå. Deretter har jeg spurt

om makronivået, relasjonene mellom mikro- og makronivå, miljøets forutsetninger, de daglige rutinene, kultur, og individuell og lagets utvikling. Intervjuguiden har definert temaene vi snakket om i intervjuet, men rekkefølgen og vektleggingen av de ulike temaene har variert.

4.3.2 Gjennomføring av intervjuene

Gjennomføringen av intervjuene skjedde enten på arbeidsplassen til informantene, i møterom tilhørende treningshallen, eller i kantina til idrettshallen. Både tid og sted ble bestemt ut ifra ønske fra informanten. Det var viktig for meg at informantene skulle føle seg komfortable på stedet intervjuet skulle foregå, og da ville heller jeg strekke meg langt for å tilpasse meg deres tidsplan. Dette kan bidra til å skape en mer avslappet stemning i intervjuene (Johannessen, Tuft & Christoffersen, 2010)

Før jeg har satt i gang intervjuene har jeg småpratet med informantene og forsøkt å skaffe en mer avslappet atmosfære inn mot den mer seriøse praten. Dette bidrar og til å skape tillit til hverandre, og selv om jeg allerede hadde vært 2-3 uker i miljøet og har skapt tillit der, opplevde jeg dette som gunstig. Før vi innledet intervjuene informerte jeg igjen om informasjonsskrivet og hvilke rettigheter informantene har, blant annet at det var frivillig, at man kunne trekke seg uten begrunnelse, at de blir anonymisert og mulighet for gjennomlesing. På forhånd var informantene informert om at intervjuet ville bli tatt lydopptak av, prosedyren rundt behandlingen av data, og sletting av data etter prosjektets slutt. Jeg benyttet meg av lydopptak på mobilen, som var satt i flymodus. Jeg hadde på forhånd testet ut kvaliteten og lagringskapasitet for å være sikker på å at lydopptaket ble lagret.

Jeg hadde som sagt ulik intervjuguide for støtteapparat og spillerne. Jeg stilte de samme spørsmålene i begge intervjuene med spillerne, og de samme spørsmålene i de tre intervjuene med støtteapparatet. I intervjuene vekslet jeg mellom å stille oppfølgende spørsmål og å bruke taushet, for ikke å stresse informantene. Ved å være avventende ønsket jeg å legge til rette for at informantene skulle få snakke i et tempo de styrte selv, uten å bli avbrutt. Da fikk de også god tid til å reflektere over spørsmålene (Kvale & Brinkmann, 2009). I

fokusgruppeintervjuene medførte dette at en person plutselig kom på noe han ville si, og da startet samtalen blant de andre informantene også. At intervjuer sitter avventende og stille kan medføre at informantene går dypere inn på et tema, men det kan også virke ubehagelig på informantene (Widerberg, 2011). Jeg brukte derfor en notisbok til å notere stikkord og for å hvile blikket på, så jeg unngikk å stirre taust på informanten over for lang tid.

Jeg opplevde informantene som avslappet i intervjuene, og de var interesserte og snakket mye. Samtalen fløt stort sett bra, og informantene var åpne og reflekterte om sine opplevelser og erfaringer. Ved flere tilfeller opplevde jeg at de kom fram til refleksjoner de ikke har tenkt over før, og særlig spillerne fortalte i ettertid at de selv opplevde det som både interessant og nyttig å reflektere over sin egen utvikling og faktorene rundt den. De tre individuelle intervjuene varte mellom 50 og 65 min, og fokusgruppeintervjuene varte begge i 75 min.

Etter hvert intervju skrev jeg notater hvor jeg grundig oppsummerte mine opplevelser i intervjuene. Dette innebar informasjon som jeg mente ikke kom tydelig frem fra opptaket, for eksempel i temaer informantene virket mer usikker. Jeg reflekterte også over min egen rolle og skrev ned punkter for egen forbedring.

4.3.3 Databehandling

Etter intervjuene begynte jeg med transkribering av lydopptakene. Transkribering er en viktig del av analyseprosessen ettersom man blir godt kjent med datamaterialet sitt (Nilssen, 2012). Jeg startet med transkriberingsprosessen raskt for å ha intervjuene friskt i minne. For å sikre opptakene ble de lagret i en passordbeskyttet skytjenste, på en passordbeskyttet PC, og slettet fra mobilen.

Fokusgruppeintervjuene har tatt lengre tid å transkribere enn de individuelle, fordi det hendte at noen snakket i munnen på hverandre, og stemmene kan være vanskeligere å skille fra hverandre. I transkriberingen av de intervjuene har jeg måttet høre kortere deler av gangen og spole tilbake flere ganger for å få fram hvem som kommer med «hovedrefleksjonen». Jeg har

i transkriberingen av de intervjuene påpekt hvor det er enighet av de andre informantene, og skilt mellom når andre har kommet med presiseringer eller vært uenig. I de individuelle intervjuene har jeg kunnet høre og transkribere lengre segmenter av gangen.

I transkriberingen har jeg valgt å ha med naturlige pauser, og paraspråk som «hmm», «eh» og «mhm». Dette har gitt meg en bedre forståelse av interaksjonen mellom meg og informantene og kommer til nytte i analyseprosessen hvor det har gått litt lengre tid siden intervjuene ble gjort. I analysen er disse utelatt, og språket er gjengitt som mest mulig normalspråk for å få fram de faktiske poengene i sitatene og gjøre det lett tilgjengelig for eksterne lesere. Det har også medført en endring av internsjargong, engelske låneord og banning. I analysen har også informantene blitt anonymisert ved å gi dem kun en rollebeskrivelse.

Etter transkriberingen satt jeg igjen med fem dokumenter på totalt over 100 dataskrevne sider. Jeg har beveget meg litt vekk fra ordinær koding av datamaterialet. Kategoriene har vært styrt av Henriksens teorier på suksessfulle utviklingsmiljø. Det vil si at kategoriene har samsvart med Henriksens kategorier. Under denne kategoriseringen har derimot kodingen vært styrt av nærlesing av datamaterialet. Totalt har jeg endt opp med 25 ulike koder. Analysen har vært en prosess gjennom hele forskningsarbeidet (Widerberg, 2011). Mitt forskningsarbeid har inneholdt flere datakilder, og kategoriseringen er et resultat av en kombinasjon av alle datakildene.

4.4 Dokumenter som supplerende datakilde

Som vist har de to primærmetodene mine for å generere data vært observasjon og intervju. Den tredje datakilden jeg har brukt er ulike dokumenter, som jeg har brukt for å få mer kunnskap om de institusjonelle forholdene i og rundt klubben. Disse omhandler årsplaner, spillerprofiler, spillerutviklingsdokumenter og stoff fra Norges Håndballforbund og Haslums nettsteder, i tillegg til aviser. Dette har blitt brukt for å få mer informasjon om kontekst av spesifikke tema. Mer om hvilke dokumenter dette er går stort sett fram av litteraturlisten. Fordelen med bruk av dette er at det er en ikke-påtrengende metode.

4.5 Datamaterialets kvalitet

I denne delen vil jeg diskutere min relasjon til forskningsfeltet, og deretter kvaliteten på datamaterialet.

4.5.1 Relasjon til forskningsfeltet

Mine egne fortolkninger og perspektiver påvirker resultatet av studien (Maaløe, 2004). En av årsakene til at jeg valgte å studere Haslum må tilskrives at jeg selv er fra Bærum og har en viss kjennskap til klubben fra før, og at det var geografisk gjennomførbart. Jeg har selv spilt håndball, som målvakt, i 20 år. For syv år siden fullførte jeg også den videregående opplæringen min fra håndballinjen på Norges Toppidrettsgymnas Bærum og spilte for Haslums samarbeidsklubb. På NTG spilte jeg med hovedtreneren til G18, en i administrasjonen til Haslum HK, en av spillerne på A-laget, hadde A-lagets hovedtrener som trener i samarbeidsklubben og en annen av A-lagsspillerne som trener på NTG. Selv om jeg var en del av miljøet for syv-ti år siden har jeg hatt svært liten kontakt med de involverte de siste årene, og dermed hadde jeg i utgangspunktet liten innsikt i hvordan miljøet hadde utviklet seg. Dette har derimot medført at tilgangen til klubben har vært enklere. Det har vært relativt enkelt å bli akseptert i miljøet og å komme i kontakt med noen av de personene jeg ønsket å snakke med. Mine egne erfaringer vil uansett påvirke hvordan jeg tolker situasjoner (Tjora, 2017). Selv om det er lenge siden jeg selv har vært en del av samme satsningsmiljø opplevde jeg å kunne bruke dette til å komme litt tettere på. Jeg opplevde det som at en barriere ble delvis brutt for å snakke om håndball med spillerne.

Dette betyr at jeg som forsker går inn i miljøet med antakelser basert på egen erfaring, men samtidig la jeg opp til å være åpen for deres synspunkter og den nye utviklingen klubben har hatt. I kvalitative studier tilhører det sjeldenhetene at en forsker ikke har mer enn en gjennomsnittlig interesse for sitt eget forskningstema (Tjora, 2017). Dessuten mener jeg at med en omfattende bruk av ulike metoder, har jeg kunnet danne meg et nyansert bilde av Haslums utviklingsmiljø. Jeg opplevde også større analytisk distanse da alle dataene ble tekst

og jeg skulle konstruere min historie på bakgrunn av et så rikt datamateriale (Widerberg, 2011).

Når man diskuterer generaliserbarhet er det også nødvendig å påpeke at jeg er en mann som studerer et gutter 18-lag i et mannsdominert miljø. At jeg er mann kan ha påvirkning i forskningsprosessen, både i observasjonene og i intervjusituasjonen (Widerberg, 2011). En kvinnelig forsker vil kunne ha andre opplevelser og legge merke til noe annet enn hva jeg har gjort. Kjønn kan påvirke flyten i feltsamtaler, og i intervjuer. Det kan også medføre forskjeller i tilgangen til feltet, for eksempel muligheten til å diskutere garderobekulturen. Nøyaktig hvordan mitt kjønn har påvirket studien er vanskelig å si noe om, men det er sannsynlig at det har en påvirkning.

4.5.2 Refleksjoner over datamaterialets kvalitet

Kvaliteten i kvalitativ forskning blir påvirket av forhold som troverdighet, gyldighet, generaliserbarhet, transparens og refleksivitet (Tjora, 2017). Kvalitativ forskning er påvirket av forskerens bakgrunn og forståelse (Nilssen, 2012). Det er derfor viktig for leseren at studien gjøres transparent. Transparens handler om at forskeren skaper en detaljert og systematisk beskrivelse av hvordan forskningsprosjektet har blitt utført, hvilke valg som har blitt gjort, hva studien inneholder og hvorvidt funnene kan overføres til andre kontekster (Tjora, 2017).

Å gjøre forskningsprosjektet så transparent som mulig bidrar til å sikre troverdigheten i studiet (Nilssen, 2012). Troverdighet til studiet kommer gjennom å beskrive og begrunne valgene som er blitt gjort. Dette har jeg forsøkt å gjøre gjennom hele prosessen i studien. For at studien skal være pålitelig, må den kunne gjennomgås og godkjennes av andre enn meg selv. Derfor må metodene som blir benyttet i forskningsprosjektet, og logikken bak funnene og konklusjonen, dokumenteres og argumenteres for. Jeg har hele tiden forsøkt å begrunne tydelig hva datamaterialet beskriver. Tjora (2017) knytter gyldighet til om hvorvidt svarene man finner i forskningen sin faktisk svarer på de spørsmålene man forsøker å stille. I analysen

har jeg vært nøye på å ha problemstillingen foran meg og hele tiden knytte diskusjonen opp mot spørsmålet om suksessfull utvikling med tanke på overgang til elite senior-håndball.

Et videre spørsmål om forskningens kvalitet er om funnene er overførbare (Kvale & Brinkmann, 2009). Generaliserbarhet handler i kvalitative studier om hvorvidt mine tolkninger kan overføres til andre liknende tilfeller. Dette er et vanskelig spørsmål ettersom empirien oftest viser en begrenset del av virkeligheten. Det har derfor vært viktig for meg å gi en tydelig redegjørelse av alle komponenter i miljøet, både de dominerende og de mindre dominerende. Dermed vil lesere som er involvert i andre utviklingsmiljøer selv kunne gjøre seg opp en velbegrunnet mening om kunnskapen fra denne studien er overførbart til eget miljø.

4.6 Etiske retningslinjer og refleksjoner

Kvalitative studier innebærer et større og mer omfattende etisk ansvar enn ved andre forskningsmetoder (Widerberg, 2011). I et slik prosjekt blir aspekter som tillit, konfidensialitet, respekt, gjensidighet og tålmodighet viktige (Tjora, 2017). Derfor har jeg i møte med klubben vært åpen om hva jeg ønsker å motta, min egen rolle i prosjektet, hvilke informasjon som vil bli gjengitt i oppgaven og graden av anonymitet. Forskningsprosjektet er godkjent av Norsk senter for forskningsdata (vedlegg 4), og informasjonsbrevet til klubb og informanter ligger vedlagt (vedlegg 1). Klubbens rykte for å være et suksessfullt utviklingsmiljø gjorde at jeg ønsket å holde identiteten til klubben åpen for å gi oppgaven mer tyngde og gjøre sammenligningsgrunnlaget større. Dette har jeg fått aksept for av ledere i klubben. I mitt første møte med klubben informerte jeg om prosjektet. Laget og alle involverte informanter ble informert om formålet med prosjektet, hva opplysningene ville bli brukt til, hvilke opplysninger som samles inn og hvordan. De fikk også beskjed om at prosjektet er frivillig og at informasjon gitt kan trekkes tilbake uten begrunnelse, eller be om å få deler av opplysninger utelatt. Det har blitt garantert individuell anonymitet i intervjuer og observasjonsmaterialet, men at miljøet er navngitt. Denne informasjonen har vært spesielt viktig for meg å tydeliggjøre for spillerne som er unge og uerfarne med å delta som forskningsobjekter. Informantene fra trenerteamet og i støtteapparatet har dessuten vist

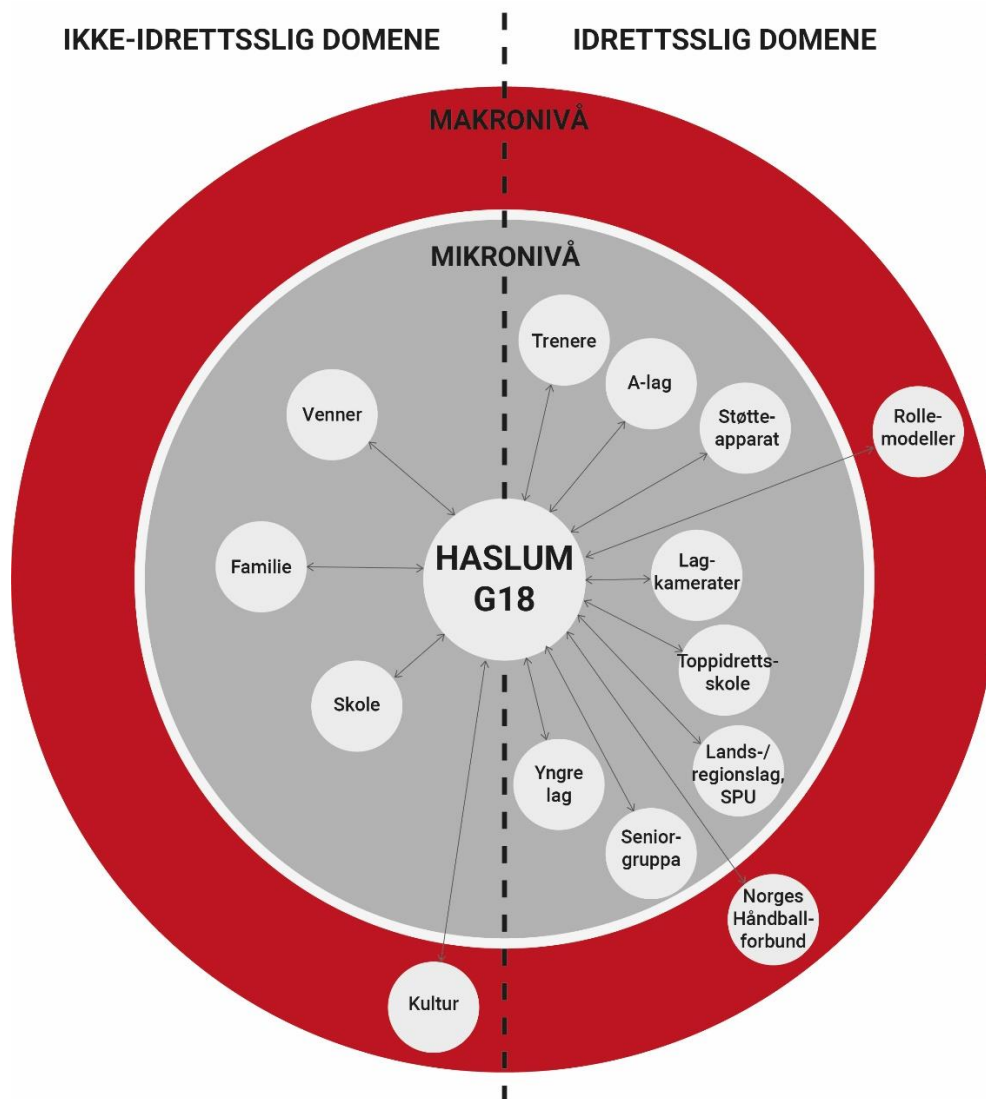
forståelse for at full anonymitet kan være vanskelig, særlig om det er interne i klubben som leser oppgaven.

5 Analyse

I dette kapittelet vil de sentrale funnene fra intervjuer og observasjoner bli presentert. Datamaterialet blir presentert i dialog med det teoretiske perspektivet som er rammeverket til Henriksen (2010). Først vil jeg presentere de sentrale komponentene og relasjonene i rundt Haslum G18, og hvordan disse er sentrale i utviklingen til spillerne. Deretter presenterer jeg datamaterialet i lys av hva som kan være miljøets suksessfaktorer. Til slutt viser jeg hvordan samspillet mellom de viktigste faktorene og relasjonene er, og hvordan disse gjør Haslum suksessfullt.

5.1 Betydningsfulle komponenter og relasjoner i talentutviklingsmiljøet

Dette avsnittet tar for seg de ulike komponentene som dataene peker på som betydningsfulle når det gjelder spillerutviklingen i Haslum G18. Modellen er en beskrivelse av utviklingsmiljøet i Haslum og er bygget opp på samme måte som utviklet av Henriksen (2010). De komponentene som er sentrale i denne studien er i modellen under.

Figur (5): Komponenter og relasjoner i talentutviklingsmiljøet i Haslum (bearbeidet etter (Henriksen, 2010, s. 39))

Sentralt i denne studien er utøverne i Haslum G18. Den nærmeste sirkelen i modellen representerer mikronivået, med de komponentene utøverne møter regelmessig i hverdagen. Den ytterste sirkelen representerer makronivået, og det større miljøet Haslum er en del av, som også legger føringer på utøvernes daglige liv. Modellen er delt inn i venstresiden som representerer komponentene utenfor idretten, og høyresiden som viser komponentene innad i idretten. Plasseringen av komponentene i de ulike domene er basert på hvor det ser ut som komponentene har størst påvirkningskraft. Figuren viser at jeg har plassert noen komponenter på en side som kanskje egentlig hører til midt mellom det idrettslige og det ikke-idrettslige

domenet, som for eksempel det kulturelle aspektet som omfavner både idrettskulturen og ungdomskulturen i Bærum.

5.1.1 Mikronivået: det idrettslige domenets betydning for suksessfull spillerutvikling

I denne delen presenterer jeg komponentene som ligger tettest på utøverne i Haslum G18, og hvordan de på ulike måter er betydningsfulle og påvirker miljøet i Haslum G18.

Komponentene i kapittelet blir presentert og drøftet hver for seg, og representerer de mest sentrale idrettslige komponentene i miljøet rundt Haslum G18.

Trenerteamets betydning

Trenerteamet i Haslum G18 består i hovedsak av to personer; en hovedtrener og en assistenttrener. Av disse er det hovedtreneren er tettest på utøverne i hverdagen, og er med på alle treninger og kamper. Allerede første møte med laget, på styrkerommet, gav et inntrykk av trener-utøverrelasjonen som spesiell. Spillerne har treningsprogrammer de følger, og hovedtreneren deltok i økten med samme program. Hadde det ikke vært for aldersforskjellen ville det vært vanskelig å skille treneren fra spillerne med tanke på humoren og måten man kommuniserer med hverandre på. Vektleggingen av likeverdighet og respekt var noe som har preget kommunikasjonen mellom trener og spillere. Dialogen mellom spillere og hovedtrener, og forholdet til hovedtreneren ble blant annet beskrevet slik:

«Han er mye tettere på oss som trener og mer som en slags venn enn mange andre trenere er. Vi kan koddde med han og han kan koddde med oss, men når vi først er på trening så er det fullt trøkk. Vi har et helt egent spiller-trener-forhold, føler jeg i hvert fall da» - (Spiller 1)

Flere mente at dette skapte entusiasme i trenerarbeidet. Dette påpeker de som viktig for en god dialog for være enig om tenningsnivået i treninger.

Assistenttreneren blir også omtalt som en trener som har stor kompetanse og medmenneskelige evner:

«Assistenten legger også sjela si i det. Hun velger å ta av fritida si til å være her, hjelpe klubben, og være assistenttrener. Det står jo stor respekt av at hun vil det. Hun er sånn at hvis det er noe jeg lurere på, noe jeg trenger å spørre om, så er det kanskje hun jeg går til fordi hun er liksom «mamma til laget» (Spiller 2)

Ut ifra observasjonene var det hovedtreneren som hadde ansvaret for de aller fleste øktene og kampene, mens assistenttreneren var med på et par treninger i uka, og hadde hovedsakelig ansvar for trening av målvaktene. Assistenttreneren jobbet også individuelt med spillere som er «til overs» i noen øvelser. Assistenttreneren var også den av treneren med størst merittliste, både som spiller og trener, og hadde lengst offisielle trenerutdanning. At hovedtreneren er lavere kvalifisert enn assistenten forteller mest om det høye nivået på trenerteamet i Haslum G18. Særlig i denne aldersgruppen, i den spesialiserte fasen av utviklingen, er det viktig med trenere med høy kompetanse og detaljert kunnskap i håndball (A. S. Silva et al., 2019). Hovedtreneren har gjentatte ganger presisert hvor fornøyd han er med å ha assistenten i teamet, og omtaler henne som den mest overkvalifiserte assistenten på et G18-lag noensinne.

Datamateriale viser at trenerne setter stort fokus på spillernes ansvar for egen utvikling, noe som også i andre undersøkelser har blitt trukket fram som viktig for å utvikle idrettsutøvere til å nå elitenivå (Aalberg & Sæther, 2016; Flatgård et al., 2020). Det virker likevel til å være noe uenighet om denne viktigheten mellom trener og spillere. En av trenerne påpeker det slik:

«Jeg vil jo si at vårt ansvar som trenere er relativt begrenset. Til syvende og sist er det alltid spillerne selv som avgjør om man blir gode eller ikke. Jeg mener at du kan legge opp et godt opplegg, og du må kanskje dele ut noen spark og støttende ord, men til syvende og sist de som blir gode – de blir gode.» (Trener 1)

Feltnotatene viser at selv om spillerne leverer skryt og lovord om trenerne, er det også noen av spillerne som opplever hovedtreneren som utagerende og som en person med følelsene utenfor kroppen. Spillerne sier det kan «smelle» litt, men samtidig verdsetter de det store arbeidet han nedlegger i treningsarbeidet:

«Det virker som at hovedtreneren vår vil at vi skal gjøre det bra. Han gjør en innsats for oss og. Han skriver spillerprofiler. Han vil at vi skal komme oss videre. Han har ikke bare en plan på akkurat dette året. Han har en plan på hvordan vi skal komme oss ut» (Spiller 3)

Det trekkes også fram at assistenttreneren har stor kunnskap på de områdene hun har ansvaret for. Det ser derfor ut til å være en nøye planlagt rollefordeling mellom trenerne. De

representerer en spisskompetanse på ulike spillerposisjoner, så vel som når det gjelder fysiske og mentale ferdigheter. At dette er viktig for prestasjonsutvikling i håndball er noe flere andre undersøkelser peker på (Haugen et al., 2014; Karcher & Buchheit, 2014; Massuça et al., 2014).

Betydningen av det øvrige støtteapparatet

Støtteapparatet i klubben utover hovedtrener og assistent, består av en oppmann, en styrketrener, en økonomiansvarlig, en arrangementsansvarlig og en materialforvalter. Styrketreneren er i utgangspunktet styrketrener på A-laget, men deltar innimellom på G18 og har ansvaret for å utvikle treningsprogrammene til G18. Det følges et felles treningsopplegg på de to styrkeøktene i uka. Økonomi- og arrangementsansvarlig har «usynlige» roller for spillerne, og gjør administrativt arbeid som tilrettelegger for en så enkel hverdag for spillerne som mulig. Arbeidet til oppmannen er også mye usynlig i hverdagen, men oppleves tydelig betydningsfullt av spillerne. En av dem uttrykker hvordan det tilrettelegges slik:

«Det er få ting å forholde seg til. Det er der skal du møte opp, det flyet skal du ta, dette tar vi hjem, her er timene på når ting kommer til å skje. Så vi får alt ganske punktlig og alt blir fullstendig lagt opp for oss.» (Spiller 4)

Dette viser at ansvarsoppgavene er tydelig fordelt rundt laget og gjør at ting flyter, og at spillerne kan fokusere mest mulig på håndballen. Dette tyder på at de har tydelige roller og god samordning, noe som er generelle kjennetegn på suksessfulle utviklingsmiljøer (Henriksen, 2010).

Lagkameratenes betydning

Datamateriale viser at spillerne er tydelig på at de har vel så mye ansvar for hverandres utvikling som sin egen, og de er opplært til å heie fram lagkameraters prestasjoner og framgang. En av trenerne uttrykker dette slik:

«Jeg ser jo at de er veldig flinke til at når de selv ikke spiller så kommer de og ser på. Jeg ser også at noen HK-spillere kommer og ser på. Kjempeflott! Så det er noe med det at de føler de hører til i Haslum – det er mer enn bare laget.» (Trener 2)

Her trekkes A-laget frem, og hvordan de også stiller opp for yngre spillere. Dette kan tolkes som at de er bevisste på hvor viktig det er å ha en inkluderende kultur, hvor spillerne jobber for hverandre i en utviklingsprosess (Wagner et al., 2014). I en samtale med en forelder under

en kamp, ble det understreket hvordan Haslum aktivt jobber med dette også nedover i årgangene og hvor viktig dette arbeidet er ansett for å få et godt lagmiljø.

Et annet aspekt som påvirker spillernes prestasjonsutvikling, er betydningen av at spillerne er tett på hverandre hver eneste dag. Mange er sammen fra de går på skolen om morgenen til etter trening på kvelden. Det betyr at de utvikler et miljø, hvor også intern humor er åpenbart viktig for spillerne, samtidig som de er enige om at det er viktig å være dedikert på treningene:

«Det er lov å kødde, men når vi først er på trening så er det seriøst og da er alle enige om at da skal vi trene og da skal vi bli gode. Da er det lite rom for å kødde til de øvelsene treneren kommer med. For da er alle fokusert på det vi skal.» (Spiller 1)

Dette kan tolkes som at samholdet i Haslum gjenspeiler både høy sosial kohesjon og høy oppgavekohesjon, som er påpekt som viktige forutsetninger for prestasjonsutvikling (Wagner et al., 2014).

På spørsmål om å fortelle om en episode som definerer verdiene i laget, forteller den ene treneren om en trening hvor det var blitt en litt voldsom krangling mellom to spillere. Treneren poengterer med dette at det alltid eksisterer et hierarki i et lag. I denne episoden ble det skreket til hverandre og det var en pågående konflikt gjennom hele treningen. Treneren hadde stått og vurdert om man skulle bryte inn. Treneren forteller om sin holdning til dette slik:

«I etterkant, så har altså den fra 01-årgangen i garderoben gått til den som hadde «beefa» og yppet seg og sagt «trening er trening, garderobe er garderobe. Når vi kommer i garderoben, så er det ferdig, da er vi kamerater. Du må gjerne yppe deg på trening og takle hardt, men du må forvente motstand. Men når vi er i garderoben, så er vi ferdig» (Trener 2)

Dette peker på hvordan den direkte kommunikasjonen til tider er tøff, og hvor tilbakemeldingene i et hierarkisk system gjør at man må være tykkhudet. Dette samsvarer med tidligere funn om hvilke mentale krav som må håndteres i en spillergruppe (J. Silva, 2008; Wagner et al., 2014; Weber & Wegner, 2018).

Betydninger av yngre lag

Som vist er Haslum G18 er del av et større miljø, hvor det legges til rette for hospitering mellom årgangene. Ettersom G18 består av to årganger, vil hvert år de yngste bli eldst. Dermed vil særlig G16 kunne ha en påvirkning på G18, for eksempel gjennom resultater og hospitering. Både spillere og trenere påpeker likevel at den virkelige påvirkningskraften fra G16 stort sett foregår gjennom hospitering. Det utfordrer tydeligvis spillerne både på banen, men og mentalt ved at de må være «eldst» og spille de yngre spillerne gode, være imøtekommende og inkludere dem. Et inkluderende treningsmiljø, og muligheten til å utvikle ferdigheter som er hensiktsmessige som å ta ansvar for andre, trekker Henriksen (2010) fram som et kjennetegn ved suksessfulle utviklingsmiljøer. Tilretteleggingen for hospitering og den gjensidige støtten i laget, er ansett som viktige faktorer i et utviklingsarbeid (Haukli, 2018; Henriksen, 2010; A. S. Silva et al., 2019; Wagner et al., 2014). Datamaterialet tyder på at spillerne er bevisste på dette:

«Når yngre spillere hospiterer med oss er det en utfordring, for da er det vi som må være eldre og ta ansvar, og vise de hvordan det er. Du lærer utrolig mye av det og. De er ofte litt sjenerte og tør ikke spørre om ting da, og da må du ta initiativ. Det er en forskjell mellom de yngre på laget og de som hospiterer opp. Jeg skjønner at det kan være vanskelig for 03-spillerne som hospiterer hos oss når vi er den sammensveisa gjengen som vi er. Da blir det vår jobb å få de inn i det miljøet, og få de til å føle seg inkludert» (Spiller 1)

Som tidligere påpekt er det et hierarki i et lag, som oftest baseres på alder. Samtidig har de ulike ansvarsroller, og det å ha kapteinsbindet har vært hos de eldste spillerne i laget. Dette betyr blant annet at spillerne i G18 er usikker på hvordan effekten av en større tropp vil være:

«Med tanke på hvordan det skal gå i serien, så blir vi jo et helt nytt lag, også med tanke på kjemien i gruppa. Vi blir jo veldig mange flere i spillerstallen enn det vi er i år, hvis alle fra 03-årgangen fortsetter. Vi har jo følt oss likestilte, men de har jo tatt på seg rollen som eldre, med blant annet kapteinsrollen og en annen som styrer oppvarmingene og slikt. Vi mister jo de spillerne neste sesong, så det blir spennende å se hvem av oss som fyller de rollene» (Spiller 5)

Dette viser hvordan dynamikken i laget endres for hvert år, og spillere som kanskje har vært vant til å ha ansvar i G16 og yngre, blir plutselig de med minst ansvar i et nytt G18lag. Dette gir spillerne en gradvis læring i å ta mer og mer ansvar og bidrar til å forenkle de interne overgangene i klubben. Dette kan bidra til å gjøre spillerne mer forberedt til senior elite spill (Henriksen, 2010).

A-lagets betydning

Det kommer tydelig fram i feltnotatene hvor nært A-laget er resten av lagene. En tett relasjon mellom elitelaget og yngre utøvere, bidrar til å redusere avstanden mellom lagene og kan gjøre en overgang fra junior til senior enklere (Flatgård et al., 2020; Haukli, 2018; Henriksen, 2010; Storm et al., 2020). A-laget er en viktig faktor for utviklingen av spillere, ved å representere rollemodeller og gjennom direkte involvering i utviklingen av de yngre lagene. En av trenerne forklarer det slik:

«Treneren deres er med på alle 2.div kamper og har vært med og sett alle Lerøy-kamper og er med i garderoben. Han gir veldig mye feedback til meg, men også feedback til gutta. Det viser jo gutta at det er mulig, og mange har fått prøve seg med A-laget, og det er også en viktig ressurs. Å gå opp og få kjenne på hva det faktisk er som skal til, og hvor langt unna man er» (Trener 1)

Kontakten som skisseres av trener 1 viser seg tydelig i feltnotatene fra garderoben i en kamp i 2.divisjon. Selv om 2.div er den primære kamparenaen til HK-spillerne som ikke ennå når nivået i Eliteserien, og A-lagstreneren følger ekstra nøye med på dem, gis det mye direkte feedback til G18-spillerne. Det er likevel G18treneren som har «siste ord» i garderoben. A-lagstreneren har en tilbaketrukket rolle i garderoben og snakker heller med G18-treneren utenfor garderoben på tomannshånd. A-lagstreneren har også en økt med spillerne på Norges Toppidrettsgymnas (NTG) hver uke, så mange av spillerne har ukentlig kontakt med A-lagstreneren på treningsfeltet.

Kontakten med spillerne på A-laget er varierende, men de opplever likevel at det ikke er «skummelt» å ta kontakt med dem. Flere av spillerne er trener for de yngre lagene, og flere A-lagsspillere ser på hjemmekampene til G18, er med på benken og gir råd, og snakker med G18-spillerne under kamper og treninger. At spillerne på G18 allerede er kjent med, og har en god tone med de fleste A-lagsspillerne kan gjøre overgangen til A-laget enklere.

Flere av G18spillerne hospiterer med A-laget og trener med dem. En av G18spillerne forklarer nytten av å hospitere slik:

«Vi hadde en 3 mot 3 øvelse og det var egentlig bare jeg og en annen som var i angrep sammen. På de ti minuttene lærte han meg utrolig mye håndball. Han ga meg veldig konstruktive tilbakemeldinger og forklarte ting så enkelt. Jeg føler at det er ingen der

jeg ikke kan prate med, stille spørsmål eller bare prate om hva som helst med» (Spiller 1)

Den direkte effekten av å trene med medspillere på et høyere nivå er ansett som viktig for å utvikle seg (C. T. Bjørndal et al., 2016; Wagner et al., 2014). Det er derfor et viktig prinsipp for treneren at de som får hospitere opp, må bevise for resten av G18 at de faktisk holder nivået, og må levere på et høyere nivå når de kommer tilbake til G18-treningene:

«For de som får være med opp, gjerne flere ganger i uka, og har fått prøve seg i treningskamper og vært med i en A-lagstropp – de må huske på at de blir ikke gode av å spille 4 min i eliteserien. Det er faktisk i våre egne arenaer man tar de største skrittene ved å være viktig og delaktige i hele kampen eller i viktige deler av kampen at man blir god. Også syns jeg også at det er fort gjort at de som er med opp glemmer litt at hvis du er på A-lagets treninger så skal du komme ned og være best på neste G18-trening. Og det er en utfordring» (Trener 1)

Dette poenget viser betydningen av hospitering. At spillerne får føle på nivået og lære av de profesjonelle utøverne. Som vist forventes det at disse spillerne må videreformidle denne kunnskapen til lagkameratene på G18. Dette kan bidra til at utviklingen oppleves som delt mellom deltakerne i gruppen og at en annen persons suksess har direkte innvirkning på sin egen (Wagner et al., 2014). Treneren er også tydelig på at spillerne må ta små skritt av gangen, og at overgangen til senior elite er en langvarig prosess.

Seniorgruppas betydning

For spillere som ønsker å være en del av Haslum, men ikke i satsningsgruppen eksisterer det et breddetilbud som kun blir omtalt som seniorgruppa. Seniorgruppa er et tilbud for de som er enten for gamle for G18, eller som bare vil spille for moro skyld. Denne gruppa deltar i 4. og 3. divisjon og deler dermed kamparenaer med G18-troppen. Seniorgruppa trener 1-2 ganger i uka for seg selv. Hovedtreneren til G18 er i utgangspunktet leder, men har ikke mulighet til å styre treningene deres, eller være til stede på alle 4.divkamper. Observasjonsmaterialet viser at i en kamp hvor både G18-spillere og seniorgruppa spilte, viste seniorgruppa størst engasjement og innsats, både på banen og på benken. I samtaler med hovedtreneren påpeker han at spillernes innsats blir påvirket av seniorgruppa, og at fordi de ikke er en del av en satsningsgruppe, kan det hende at G18 undervurderer 3. og 4. divisjon som en god kamparena. På spørsmål om hvordan seniorgruppa påvirker utviklingen til spillerne, svarer en spiller slik:

«Det er vanskelig når du spiller med folk som ikke har samme målet. Noen av de på seniorgruppa er der bare fordi de har lyst til å ha noe å gjøre på fritida. Noen er jo selvfølgelig også dritgode, og spiller for å vinne kampen, men det er helt klart ikke alle. Tidligere har vi kjørt en rekke med seniorspillerne og en G18-rekke i 3.divisjonskampene. Seniorgruppa viser ikke mye innsats, og du merker en klar forskjell på satsningsspillerne og ikke-satsningsspillerne. Som G18-spillere møter vi jo opp en time før kamp og vi sitter der og venter i 35 min og først da begynner seniorspillerne å møte opp litt slæskete før kamp.» (Spiller 5)

Dette utsagnet motstrider med datamaterialet fra observasjonene. En mulig forklaring er at G18-spillerne setter likhetstegn mellom at «seniorgruppa spiller for gøy» og «seniorgruppa spiller ikke for å vinne». Observasjonene viser at seniorgruppa er like innstilt på å vinne, men at samholdet mellom utøverne i seniorgruppa og i G18 er svak. Lav sosial kohesjon svekker gruppekohesjonen og dermed muligheten for økt sportslig suksess (Wagner et al., 2014).

Feltsamtaler med en spiller i seniorgruppa bekrefter at de er like innstilt på å vinne kamper som G18, men at kampritualene G18 har ikke er like viktige for dem. Det oppstår likevel et problem når inntrykket til G18 er at seniorgruppa ikke har like høy innsats som G18. En av spillerne forklarer problemet slik:

«Jeg er en av de spillerne som alltid legger seg der alle andre ligger. Hvis jeg er med på Lerøy og alle gutta gir full gass, så er jeg der oppe med dem. Og hvis jeg møter opp på en 4.div match der det er to G18spillere og resten er senior så faller jeg ned på deres nivå. Jeg tror det er litt vanskelig for meg å holde meg på det nivået der jeg alltid har lyst til å gi 110%. Da undervurderer jeg kanskje 3. div som utviklingsarena. Jeg har jo mye å jobbe med som spiller selv. For min del er kanskje 3. div. den arenaen jeg kan utvikle meg på. Jeg er ikke god nok håndballspiller ennå til å kunne trå til så mye i 2. div at det kan bli min utviklingsarena i det hele tatt» (Spiller 2)

Under feltsamtaler er det blitt poengtert av hovedtreneren at det sannsynligvis er bedre motstand i 3.divisjon enn i G18 regional serie. Begge trenerne, og de fleste spillerne er tydelige i at det er i 2.-4. div hvor «gutter blir menn», ved å møte større og sterkere motstandere. Mangel på støttende treningsgrupper, og lav forståelse for utøvernes ønske om å aktivt satse på idrett bidrar til å hemme utviklingen til utøvere (Henriksen et al., 2013). Det er derfor ikke viktig å finne ut av om G18 senker innsatsen fordi seniorgruppa har lav innsats, eller om de senker innsatsen fordi de undervurderer 3. divisjon som utviklingsarena. Det viktigste bør heller være å endre vurderingen av 3. divisjon som utviklingsarena og jobbe med å øke innsatsen i disse kamper, på tross av at det er en delt arena med seniorgruppa.

Betydningen av landslag, regionslag og spillerutviklingstiltak (SPU)

Håndballforbundet har flere samlinger på landslag og regionslag samt spillerutviklingsprogrammer, som mange av Haslumspillerne er med på. Spillerutviklingstiltakene (heretter kalt SPU) er ulike tiltak for håndballspillere fra de er 11 år, og er til for å nå Norges Håndballforbund Region Øst sin målsetning om «lengst mulig – flest mulig – best mulig» (Norges Håndballforbund Region Øst, 2018). SPU er både et breddetilbud for de som ønsker ekstra håndballtrening, og et treningsmiljø for de beste. Det innebærer at noen av tiltakene kan man melde seg på, og andre må man bli tatt ut til. Mange av spillerne på Haslum G18 har vært med på ulike SPU tidligere år. Nå er det hovedsakelig regionslag og landslag som er aktuelt for spillerne. I Haslum G18 eksisterer det en del motstridende tanker om betydningen av de ulike tiltakene til Håndballforbundet:

«Det er helt tilfeldige uttak av folk som ikke har sett gutta. Det har utrolig mye med hvem som kjenner hvem, hvem som har en mor i den stillingen i Håndballforbundet eller en søster som spiller på håndballandslaget. Det er veldig få av de landslagstrenerne som legger nok tid i det. (...). Jeg syns det nesten utelukkende har vært negativt og høy skaderisiko for dem som er med» (Trener 1)

Ekstra treningsbelastning i talentutviklingstiltak bidrar til økt skaderisiko for spillerne (C. T. Bjørndal et al., 2017) og øker tilfeldigheten i hvem som blir elitespillere og ikke (C. T. Bjørndal, Andersen, et al., 2018). Selv om spillerne i Haslum er tydelig på at spill på yngre landslag er en annerkjennelse av talentet og arbeidet deres, beskriver en av spillerne denne virksomheten slik:

«Det er veldig mye på hvem du kjenner eller hvis du har blitt tatt med en gang tidligere, så føler jeg at du fort får fortsette å bli med der. En spiller på laget for noen år siden var innkalt til SPU og var med på SPU det året. Han slutta på SPU men var fortsatt innkalt de neste to årene.» (Spiller 2)

Holdningen her var at det er «lettere å komme inn enn å komme ut». Intervjuene viste at de også mente dette om spill på regionslag.

Dette tyder på at opplevelsene til spillerne bidrar til å svekke posisjonen talentutviklingsprogrammene NHF har. Selv om landslag fremdeles står i høy, er de usikre på den totale effekten av å delta. Også de i støtteapparatet viser at tillitten til uttaksprosessen er liten:

«Du må ha en trener i treningsmiljøet som har en relasjon inn til den indre kretsen av trenere i Norge som er elitetrenere eller landslagstrenerne. Har du ikke det så tror jeg du bare kan glemme det egentlig. Det tror jeg er ganske gjengs oppfatning. (...). Det er gjerne spillere fra samme region som treneren kommer fra, for det er der de har sett spillerne» (Støtteapparat 1)

Undersøkelser underbygger denne holdningen. Det viser seg at man har større sjanse for videre deltakelse på landslag når man er kommet inn «i systemet», og slik får en fordelaktig posisjon med tanke på en suksessfull overgang til elitehåndballen (C. T. Bjørndal, Andersen, et al., 2018; C. T. Bjørndal et al., 2016).

Toppidrettsskolers betydning

Jeg har valgt å skille mellom «toppidrettsskole» og «skole», fordi det i miljøet er en klar forskjell på de som går toppidrettsskole og de som går på en ordinær videregående skole. 15 av 25 spillere på G18 går på Norges Toppidrettsgymnas (NTG) Bærum. Noen andre går på tilsvarende toppidrettsskoler eller på idrettslinje på andre videregående skoler. Haslums samarbeid med NTG er tettere enn det er med for eksempel Wang eller idrettslinja på Nadderud VGS, hvor kommunikasjonen i større grad er overlatt til spillerne. Det er imidlertid ikke et formelt samarbeid mellom Haslum og NTG. Likevel er det dialog mellom G18 sin hovedtrener og NTG, og A-lagstreneren står for én av de ukentlige treningsøktene på NTG. Det utvikles temaer hver måned som følges både i klubb og i NTG. Et slikt samarbeid viser seg å være viktig for prestasjonsutviklingen til talentfulle spillere (Aalberg & Sæther, 2016; Henriksen, 2010). I Haslum har samarbeidet vært varierende, og spillerne påpeker at det er nåværende hovedtrener som skal ha mye av æren for at det er godt nå:

«Hovedtreneren vår har vært mye flinkere enn de trenerne vi har hatt tidligere med å være i dialog med skolen om vår utvikling og den totale belastningen vår. Tidligere var det vi som måtte ta opp om vi var slitne. Nå tar treneren ansvar og snakker med skolen etter helger med mye kamper om at de som spilte kan ta seg fri fra trening på skolen. Det er mye bedre for oss, sånn at vi slipper å ta opp den kampen mot skolen.» (Spiller 1)

For spillerne på toppidrettsskoler har det vist seg at en god kommunikasjon mellom klubben og skolen er viktig for å få en god oversikt over totalbelastning, og i dette er treneren ofte bindeleddet (Storm et al., 2020). Selv om det ikke er et formelt samarbeid mellom laget og skolen, viser datamaterialet at NTG er en viktig komponent i utviklingsarbeidet i klubben.

At noen av spillerne har nesten dobbelt av antall treninger enn det andre har, kan ha ulike effekter. Kompetansen i toppidrettsskolene og nyttingen av ekstra, og god trening blir høyt vurdert i miljøet. Det eksisterer derimot noen motargumenter, som blant annet en trener utdyper slik:

«Det er mer blandet effekt enn man skulle tro av å gå på idrettsskole. Det er et halvår hvor man har veldig høy skaderisiko ved at man i første halvår dobler treningsmengden. Man skal både trene hardere på skole og man skal trene hardere i klubb. Vi har fått ganske god kommunikasjon nå og det har gjort at vi har klart å begrense skader, men hvor mye bedre de som er på idrettskoler blir av å gå der er jeg usikker på.» (Trener 1)

C. T. Bjørndal, Andersen, et al. (2018) beskriver at de som når topp elitespill, er ofte de som har holdt seg skadefrie. Økt treningsmengde bidrar til økt risiko for skade, og kan også bety en risiko for redusert motivasjon (C. T. Bjørndal, Luteberget, et al., 2018; Weber & Wegner, 2018). Det er en enighet om at det er klubben som skal ha hovedprioritet når det gjelder deltagelse på trening, og at det er på skolen man eventuelt må redusere treningsmengden. Slik har det ikke alltid vært, og i tidligere sesonger har treningsprogram på toppidrettsskoler og Haslum kollidert, slik at spillerne ofte har hatt doble styrkeøkter noen dager. Dette er endret slik at man nå har mer fokus på skadeforebyggende treninger på skolen. At både klubb og skole vektlegger Haslumtreninger over skoletreninger, legges også merke til blant de G18spillerne som ikke går toppidrettsskole:

«De har jo en økt i uka med A-lagstreneren, og noen av de øktene er ganske slitsomme og harde, men de gir jo nesten blanke i at de er slitne. De «gunner» fortsatt på under kveldsøkta, så selv om de har hatt en tung økt så legger de ned innsatsen på Haslum sin økt også.» (Spiller 6)

Dette underbygger blant annet funnene til J. Silva (2008) om at håndballspillere må håndtere å spille med moderate mengder smerte. Likevel er det flere i miljøet som påpeker at det kan ha en negativ effekt for de øvrige spillerne dersom spillerne på toppidrettsskoler kan ha lavere innsats på øktene i Haslum på grunn av belastningene på skolen.

5.1.2 Mikronivået: det ikke-idrettslige domenes betydningen for suksessfull spillerutvikling

Denne delen vil diskutere de ikke-idrettslige komponentene som er av betydning for spillerutviklingen til G18-spillerne i Haslum.

Betydningen av videregående skole uten spesialisering i idrett

Det er også noen interne forskjeller mellom de som går ordinær videregående skole. Noen går på idrettslinje, og noen har bare kroppsøving. Det er ikke samarbeid mellom trenerne i Haslum og disse skolene. Det er det heller ikke et stort behov for, ettersom den viktigste grunnen klubben har for samarbeid mellom skole og klubb er for å ha kontroll på totalbelastningen til spillerne. Trenerne i klubben ser det som fordelaktig at spillere går på toppidrettsskole fordi de da havner innenfor et system det er enklere å kontrollere. Noen spillere har ikke like stor driv og trener ikke like selvstendig, og da er spillere som går toppidrettsskole enklere å holde oversikt over.

At noen spillere trener opptil dobbelt så mye som de andre, kan være negativt begge veier. Det er en enighet mellom klubb og toppidrettsskolene at det er på skoletreningen intensiteten skal reduseres dersom totalbelastningen blir for stor. Datamaterialet viser at det er ulike meninger om det faktisk fungerer slikt. Flere av spillere utenfor toppidrettsskolene forteller at trenerne forsøker å skille internt på treninger ved at spillerne på for eksempel NTG, kan ta en roligere økt, mens de på andre skoler skal øke intensiteten. Det oppleves som vanskelig for spillerne å faktisk øke intensiteten når halve laget har fått beskjed om å redusere. Som den ene treneren sier:

«De kan få en motsatt effekt ved at de trener mindre. Så sånn det er blitt i år blir de som er på toppidrettsskoler tatt ned, men de som ikke er der blir ikke tatt opp med tanke på total belastning» (Trener 2)

Med tanke på de ulike kravene som stilles til fysiske og mentale ferdigheter i håndballen er det fordelaktig å individualisere både trening og restitusjon (Haugen et al., 2014; Karcher & Buchheit, 2014; Michalsik & Aagaard, 2014; Weber & Wegner, 2018). Derfor er det gunstig med flest mulig inn i toppidrettsskolene, hvor de har bedre oversikt og kontroll. Forskjellene i treningsmengde for noen gjør at det er vanskelig å dra de spillerne som trenger det opp på en intensitet som kreves for god utvikling, og samtidig bevare kontrollen på totalbelastning for spillerne som trener mest. NTG har begrenset opptaksplasser og størrelsen på årskullene i Haslum varierer så mye at et formelt samarbeid med Haslum, hvor alle på Haslum G18 går på NTG slik man ser eksisterer mellom NTG og juniorlaget til Stabæk Fotball (Haukli, 2018) vil være vanskelig.

Familiens betydning

I feltsamtaler kommer det fram at Haslum har en streng policy på at når spillerne er fylt 16år, skal ikke foreldre har noe å gjøre med det sportslige i klubben. Hvis noen foreldre sitter med særlig kompetanse blir disse reglene løsnet på, dersom det er greit for spillerne.

Assistenttreneren i G18 er et slikt tilfelle. Assistenttreneren er tydelig på problematikken, og det har blitt tillat fordi assistenttreneren har et overordnet ansvar for målvaktene, og sønnen ikke er en del av dem.

Trenerne påpeker at regelen for å holde foreldre unna de sportslige valgene er viktig for dem. Likevel hevdes det at det er et etterslep på kontrollerende foreldre, og hovedtreneren sier han fremdeles får telefoner etter kamper, hvor spilletid blir målt av foreldre. Begrunnelsen de har for å holde foreldrene unna sportslige beslutninger er i tråd med Olympiatoppens anbefalinger (Olympiatoppen, u.å.). Holdningen i Haslum er at på nivået Haslum G18 nå er kommet til, bør rollen som forelder være å opptre som en støttende supporter. At foreldrene holder seg unna sportslige valg, er også viktig for spillerne:

«Moren min skal ikke snakke håndball med trenerne våre, det er jeg som skal snakke med han hvis familien min lurar på noe. Vi skal ha kontroll på hva som blir spurt om og hva som blir svart på.» (Spiller 4)

Selv om det er enighet i miljøet at kommunikasjonen skal foregå gjennom spillerne, opplever hovedtrener at noen foreldre trosser dette. Hovedtreneren forteller blant annet om tilfeller hvor spillere har kommet med spørsmål og argumenter som det «åpenbart er øvd på tre ganger i bilen» og som har blitt presset gjennom av foreldre.

Studier viser at familien likevel er en viktig ressurs for å muliggjøre en toppsatsning (Henriksen, 2010; Wagner et al., 2014). I denne sammenheng påpeker flere at mange må reise langt for å delta på treninger og kamper, og flere av spillerne blir kjørt til og fra treninger og kamper av foreldrene. Det er dessuten hovedsakelig familie som finansielt støtter lange borteturer, treningsavgifter, skolepenger og stiller opp i dugnadsarbeid for klubben. I tillegg

påpeker flere av spillerne at foreldre og familie er rollemodeller og viktige samtalepartnere. Mange kommer fra håndballfamilier og har håndballfaglige diskusjoner hjemme:

«Hjemme hos oss snakker vi mye håndball. Det hjelper meg masse. Rundt middagsbordet eller når vi ser på håndballkamper sammen med familien prater vi mye om håndball. Jeg tror man lærer mye håndball når det er en så stor del av livet ditt. Alle fedre er på en måte store rollemodeller, så når du hører han prate så mye om håndball da så har jo det påvirkning på meg.» (Spiller 1)

At foreldrene investerer så mye i deres utvikling virker å være veldig viktig for mange av spillerne. Dette innebærer at mange ser på håndball som en livsstil. Det forteller at de har forståelse og støtte fra sine nærmeste for å bruke 4-5 timer hver dag på håndball, og dette er viktig for å lykkes (Henriksen, 2010; Henriksen et al., 2013; Wagner et al., 2014).

Venners betydning

Med så mange timer av uka i samme miljø peker spillerne på at den sosiale omgangskretsen er preget av likesinnede, og særlig de på toppidrettsskoler har venner som er like investert i sine idretter med den samme forståelsen av hva det innebærer å satse på idrett. Spillerne hevder at de også har gode venner utenfor idrettsmiljøet, og at de har ulik påvirkning på spillerne. Dette gir dem muligheter for å koble helt av fra håndballen. Venner hjelper dem til å drive med noe annet, og dermed ha energi til å opprettholde fullt fokus i håndballen. I datamaterialet kommer det fram at spillerne setter pris på forståelse av vennene til å satse som de gjør, og behovet for støtte fra omgivelsene er i forskning påpekt som viktig i utviklingen av idrettsutøvere (Henriksen, 2010; Wagner et al., 2014). Likevel kan det være vanskelig å få forståelse for en toppsatsning blant venner som ikke er i miljøet:

«Nå har de gutta jeg henger med som ikke driver med idrett endelig skjønt at jeg driver med håndball og det er sånn det er. Men de hjelper ikke på. De har ikke den forståelsen av at jeg tenker «nå er jeg gira på å dra til Bodø» for å spille håndball, eller på trening, i stedet for å ha det fett og dra på fest med gutta.» - (Spiller 7)

Balansen mellom venner som støtter valgene dine, samtidig som de er der for deg når du trenger et avbrekk, opplever flere av spillerne som vanskelig. I samtaler om venner utenfor idretten bruker spillerne ofte ord som «offer» når de snakker om det sosiale livet utenfor håndballen, men de understreker alltid at det er verdt det.

5.1.3 Makronivåets betydning for suksessfull spillerutvikling

I denne seksjonen redegjør jeg for komponenter på makronivå som er sentrale for spillerutviklingen i Haslum G18.

Håndballforbundets betydning

Som vist tidligere har Håndballforbundet en påvirkning på spillerne gjennom deres spillerutviklingstiltak. Håndballforbundet har også en påvirkning på utviklingen i Haslum gjennom organiseringen av idretten. På spørsmål om dette, ble det blant annet uttrykt at kampoppsettet ofte ikke er gunstig, og dette kan bety perioder hvor de spiller tre kamper i uka. Dette påpekes som krevende med tanke på totalbelastning. Likevel hevdes det at det nå planlegges bedre, og det er sjeldnere at spillerne har mer enn to kamper i uka.

I samtaler med personer i administrasjon hevdes det at håndballforbundet har hatt et ønske om å øke fagkompetansen hos trenerne, og det er blitt et krav om at kampleder i Lerøyserien og i 2. divisjon har trener 2 kurs. Foreløpig har ikke hovedtreneren i Haslum dette kurset og assistenttrener må stå som kampleder på noen av kamparenaene. Da de formelle kravene om ulike trenerutdanning i topphåndballen og i landsserier ble etablert, skapte det reaksjoner også utenfor Haslum da plutselig herrelandslagstrenerne stod uten den formelle kompetansen til å lede landslaget (Sandvik, 2015). Det ble påpekt at i Haslummiljøet er det flere som tidligere har spilt profesjonelt og på landslag, som derfor kan være gode trenerressurser selv uten formell kurskompetanse.

Datamaterialet viser at den største påvirkningen NHF har på hverdagen til Haslum G18, er gjennom nivået på dommerstanden. Det hevdes at kompetansen på dommerne oppleves for svak. For eksempel kommenterte trenerne i feltsamtale, at dommerne ofte overser flere åpenbare to-minuttere og situasjoner som grenser til rødt kort. Dette betyr at man må ta av spillere som er tiltenkt roller i neste runder fordi sannsynligheten for skader blir for stor. Samtaler med spillerne bekrefter også at det er et vedvarende problem med svake dommere fordi risikoen for skader øker.

Betydningen av kultur

I det første møtet med laget, ble jeg møtt med dunkende russemusikk på musikkanlegget under styrkeøkten. I samtaler med spillerne og i intervjusituasjoner er det likevel ikke dette de snakket om når jeg spurte dem hva som preger verdiene i det miljøet de er i:

«Den dominerende kulturen for oss, utenfor idretten, er å prestere på skolen. Det er et veldig stort press på å gjøre det bedre på skolen, fra nesten alle kanter.» (Spiller 5)

Dette tyder på at disse guttene lever i «generasjon prestasjon», som betegner en flink og aktiv ungdomsgenerasjon. Dette er en generasjon som er opptatt av å prestere og gjøre det godt på viktige livsområder, og som rapporterer om mye kroppspress, og press på å gjøre det bra på skole og i idretten (Bakken, Sletten & Eriksen, 2018). Datamaterialet tyder på at dette er tilfellet for spillerne i Haslum G18. De føler stort press på å gjøre det bra i idretten og på skolen, og en i støtteapparatet understreker det slik:

«Det å ikke prestere funker jo ikke inn i den gruppa her – da blir du litt utafør i det miljøet her» (Støtteapparat 1)

Selv om lagets kultur er preget av et sterkt ønske om å prestere, viser datamaterialet at trenerne forsøker å legge til rette for langsiktig suksess, framfor raske prestasjoner, noe som kjennetegner suksessfulle utviklingsmiljøer (Henriksen, 2010). Selv om det er stor konkurranse om plassene på laget, er det en uttalt målsetting at alle skal få prøve seg.

I feltsamtalene om festkultur og russetiden, kommenterer spillerne at det er tvilsomt at det blir noe særlig feiring med tanke på sluttspill. Hvordan spillerne oppfatter fest- og alkoholkulturen i Bærum er noe varierende, og noen føler mer på presset på å dra på fest med venner utenfor idretten enn andre. For å gjøre det enkelt har laget satt et totalforbud mot alkohol i uken før kamp. I praksis betyr det hele sesongen ettersom de spiller 1-3 kamper hver uke. Dette forbudet hadde stor aksept blant spillerne, og hovedtreneren er tydelig på at hvis en av spillerne er ute en helg, så får han garantert vite om det.

Betydningen av rollemodeller

Flere av spillerne fremhevet at det stor inspirasjon å se tidligere klasse- og lagkamerater bli tatt opp til A-laget, og solgt utenlands. Andre fortalte at de heller hentet inspirasjon fra de aller beste, eller fra noen utenfor håndballen. En annen ting som ble nevnt var at rollemodeller i håndballen ofte er en kilde til å utvikle individuelle ferdigheter:

«Du ser for eksempel noen har sykt fint skudd, eller trick, og så har du lyst til å lære det selv. Det er ikke bare enkeltpersoner, men som kantspiller liker jeg å se på kantspillere og hva de gjør bra og hvordan de skyter. Da prøver jeg å ta det beste fra hver enkelt av de gode spillerne, og prøve å lære det selv» (Spiller 4)

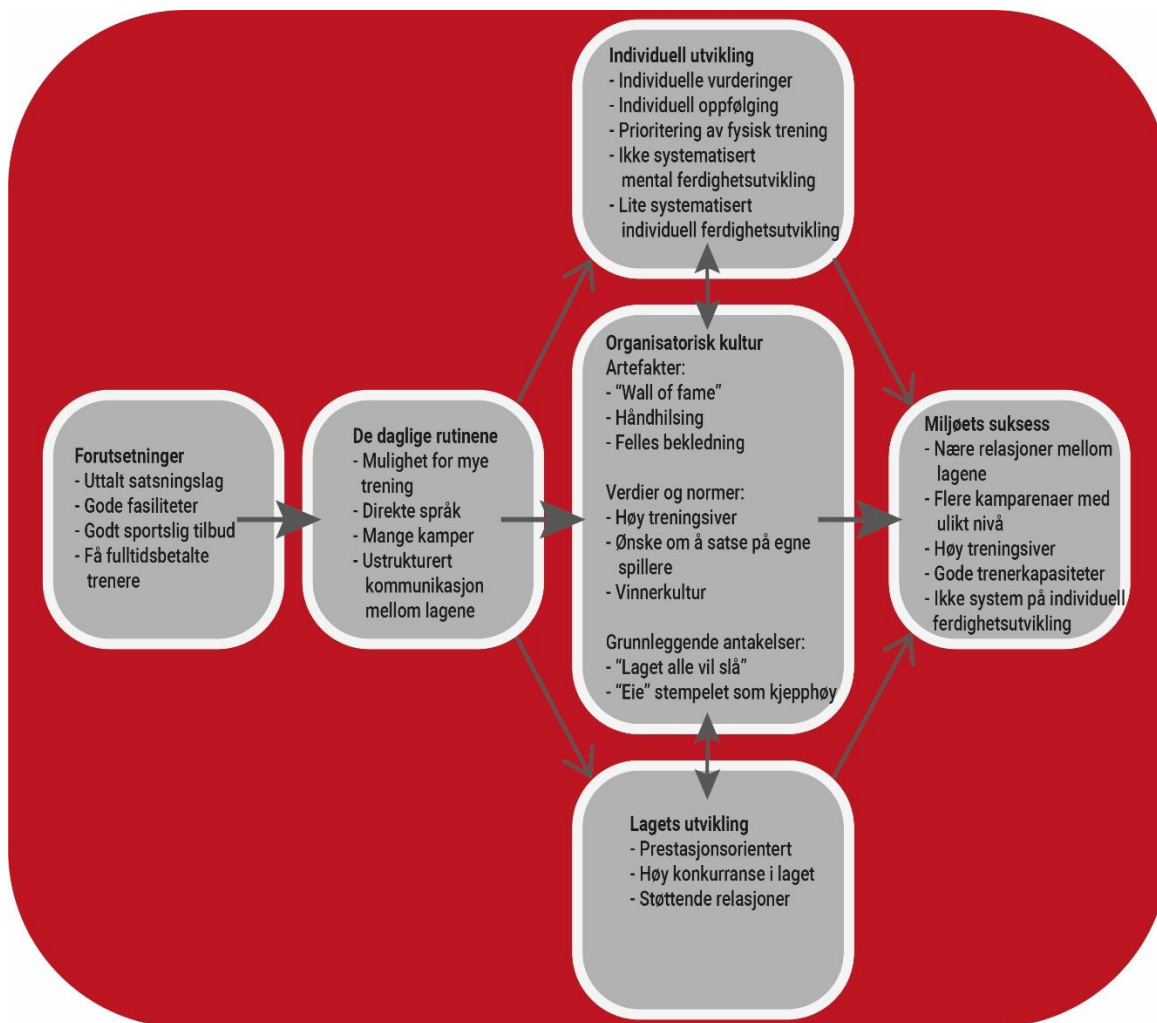
Selv om spillerne tar lærdom i individuelle spilleres enkeltferdigheter er det flere som fremhever at den største inspirasjonen er fra lagkamerater som er på et høyere nivå. Dette tyder på at den nære kontakten G18 har med A-laget gir dem stor inspirasjon. Henriksen (2010) understreker at en treningsgruppe bestående av nåværende og fremtidige eliteutøvere, og med eliteutøvere som er villige til å videreformidle sin kunnskap, er et kjennetegn i suksessfulle utviklingsmiljøer. Dette utdypes videre av Storm et al. (2020) som peker på hvordan de mest erfarne elitespillerne også deler av sin erfaring med å leve som toppidrettsutøver, og viser hvordan det er ulike veier til profflivet. Dette understreker en av spillerne:

«Man kan se på de store profilene som spiller Champions League og på landslaget, men de har man ikke et forhold til. De på A-laget som du har sett spille før, og som nå har kommet seg videre er kulere å se på fordi de har du litt tettere forhold til. Dette kan gjelde meg og. Jeg kan ta denne veien i denne klubben, og utvikle meg videre» (Spiller 3)

Dette kan tyde på at spillernes nære relasjoner og muligheten til å få direkte hjelp fra sine egne rollemodeller, kan være en årsak til Haslums suksess i utviklingen av spillere, og er et kjennetegn i suksessfulle utviklingsmiljøer (Henriksen, 2010; Johannesson, 2015).

5.2 Miljøets suksessfaktor

Denne delen omhandler faktorene som bidrar til å gjøre talentutviklingsmiljøet i Haslum til en suksess i tråd med Henriksen (2010). Delen foran viste *hvem* som bidrar til utvikling i Haslum, mens dette viser *hvordan* de gjør det.

Figur (6): Miljøets suksessfaktorer i Haslum G18 (bearbeidet etter Henriksen (2010, s. 42))

Modellen over viser, med utgangspunkt i datamateriale, hvilke faktorer og hvordan disse kan bidra til suksessfull talentutvikling i Haslum.

5.2.1 Forutsetninger for et suksessfullt utviklingsmiljø

Miljøets ressurser består av flere deler. Ressurser i seg selv er likevel ikke ensbetydende med suksess. Hvordan man benytter seg av ressursene som er tilgjengelig og i hvilken grad man optimaliserer ressursbruken er like viktig, om ikke mer viktig (Henriksen, 2010). Jeg har valgt å kalle ressursene i Haslum G18 for økonomisk ressurser, fasiliteter og sportslig tilbud.

Forutsetninger for utvikling gjennom det sportslige tilbudet

Ifølge datamaterialet, har Haslum G18 25 spillere i troppen og tilbyr dette laget fem treninger i uka, to styrkeøkter og tre håndballøkter. I tillegg spilles det kamper i Lerøyserien, G18 regional serie, og senior 2., 3., og 4., divisjon. Andredivisjon er en landsserie, og består også av spillere på A-laget som ikke ennå er gode nok til å spille fast i Eliteserien og derfor spiller med G18 der. Tilsvarende er de regionale seriene 4. divisjon og delvis 3. divisjon delte kamparenaer med seniorgruppa, som er breddetilbudet for seniorspill. G18 og seniorgruppa har ingen delte treninger.

G18 er et uttalt satsningslag og alle synes å være innforstått med at å delta i laget betyr å satse på håndball, møte opp på alle treninger og være seriøse:

«Kulturen her er jo at alle de som er med og spiller, de «gunner» på 100%. De skal satse, de skal bli bedre. Vi har alle mål om å utvikle oss som håndballspillere» (Spiller 2)

Det påpekes at hovedtreneren til enhver tid prøver å utfordre spillerne på tøffere nivåer enn de kanskje er forberedt til. Spillerne kommenterer at de føler de får en rettferdig sjanse til å hevde seg, selv om det kan være tøft hvis det ikke går. En av spillerne uttrykte dette slik:

«Hovedtreneren gjør en kjempejobb med tanke på å gi alle en sjanse. Men samtidig så er han også ganske brutal hvis ikke du svarer. Klubben har sagt at dette er et satsningslag, og da må man oppføre seg som et satsningslag, da.» (Spiller 7)

Gjentatte ganger har jeg fått delta på korte, individuelle spillersamtaler hvor dette er tema. Treneren tar da enkeltspillere vekk fra resten av laget og gir dem en mulighet til å fortelle hva de føler, basert på at de enten ikke har blitt tatt ut i en tropp, har spilt dårlig, eller spilt bra. Individualiteten i tilbakemeldingene og den direkte kommunikasjonen skaper en forutsigbarhet for spillerne, noe som er sentralt i suksessfulle utviklingsmiljøer (Henriksen, 2010). Samtidig ser Haukli (2018) at «tøffe tilbakemeldinger» kan være til hinder for utviklingen til utøverne, fordi det oppleves negativt. I Haslum virker det som om spillerne håndterer harde tilbakemeldinger bra, og dataene peker på at måten man får tilbakemeldinger på fungerer godt. Dette kommer kanskje av at de får dem individuelt, og at treneren legger vekt på å gi tilbakemeldinger i tråd med spillerens eget potensiale.

Et stort og tilbakevendende diskusjonstema i Haslum var samarbeidet med Haslum HK om andredivisjonslaget:

«Du har Haslum IL og Haslum HK, som er separate fra hverandre. Spillergruppen og hovedtreneren synes det hadde vært gøy å prøve å få 2.divlaget opp i førstedivisjon slik at det blir en enda tøffere kamparena for oss. Da kan vi utvikle oss enda mer, og de som går ut av G18, men ennå ikke er helt klar for eliteserienivå, kan ha et lite stopp under der.» (Spiller 3)

Dette viser til at det kan være vanskelig å opprettholde en oppfølging av sent utviklede spillere. Dette tyder på at uten et formelt samarbeid med andre klubber er det ingen garanti for at spillerne kommer tilbake til Haslum, dersom de blir gode nok for eliteserien senere. Andre undersøkelser viser at særlig i en idrett som håndball, som stiller store fysiske krav, ville et utvidet aldersbestemt tilbud kunne gagne de sent utviklede. Da får de tid til å nå de fysiske kravene som eksisterer i høyere divisjoner for seniorhåndball (Fieseler et al., 2017; Karcher & Buchheit, 2014; Massuça et al., 2014).

At andredivisjonslaget i hovedsak baseres på de beste G18spillerne, med tilskudd fra yngre og ikke etablerte spillere på A-laget, påpekes at gjør laget sårbart for ulik kvalitet for hvert årskull. Feltsamtaler viser at i Haslummiljøet vurderes 2.divisjon som det laveste passende nivået for disse spillerne. Det fortelles at et rekruttlag i 3. divisjon regional serie ikke er et høyt nok nivå for de beste G18-spillerne eller for de nest beste A-lagsspillerne. Det betyr at fordelingen mellom IL og HK gjør at A-laget kunne hatt et «andrelag» i førstedivisjon, ettersom Håndballforbundet ikke tillater at samme organisasjon har lag i de to øverste nivåene. Ettersom andredivisjonslaget består av G18spillere, er laget sårbart for en svakere årgang, og risikoen for nedrykk til 3.divisjon er større enn hvis det var under større kontroll av Haslum HK, med mulighet for flere og eldre spillere på kontrakt. Dersom laget rykker ned til 3.divisjon, vil A-laget ha mindre mulighet til å rekruttere spillere fra G18, og må heller belage seg på å hente spillere som kan ta eliteserienivået umiddelbart. Under en oppfølgingssamtale kom det fram at Haslum allerede har en ny løsning for neste års organisering av lagene. Fra neste sesong vil G18 regional, Lerøylaget og 2.divisjonslaget være registrert under Haslum HK. Spillerne vil fremdeles være registrert som Haslum IL-spillere, men på grunn av den offisielle samarbeidsavtalen vil de fritt kunne spille kampene for disse tre lagene. Ettersom HK er et topplag, og IL i utgangspunktet er et breddelag vil de kunne selektere spillerne i større grad til de ulike satsningsarenaene. Når 2.divisjonslaget kommer unner HK-fanen har de større kontroll på nivået i laget, men er samtidig reservert mot opprykk til 1.divisjon. Det

vil kunne bidra til større muligheter for å holde spillere i laget som er for gamle for G18laget, men ikke gode nok ennå til å spille i eliteserien.

Økonomisk ressursbruk

Ifølge datamateriale er det grunnlag for å hevde at Haslum IL drifter bra, og regnskapet viser en positiv drift de siste årene. De største inntektskildene er medlems- og treningsavgift i tillegg til arrangementet Haslum cup (Haslum IL Håndball, 2019). Selv om økonomien er god kommer det fram at de involverte i G18-miljøet, skulle ønske det var mer midler tilgjengelig. Spørsmålet er da om økonomien blir brukt på en gunstig måte, og gunstig for hvem? (Henriksen, 2010). Med andre ord, på hvilke områder gjør klubbens økonomi miljøet suksessfullt og på hvilke andre områder kunne bedre økonomi gjort miljøet mer suksessfullt?

G18 har en 25-mannstropp med en hovedtrener som er på alle treninger og kamper, en assistenttrener som er på mange treninger og alle kamper, i tillegg til en fysisk trener tilhørende A-laget som er på noen få treninger. Av disse er det kun hovedtreneren som er lønnet av Haslum IL. Ifølge dataene, er lønningen for hovedtrener ikke nok til å kunne leve av alene. Det tyder på at økonomisk motivasjon ikke kan være en hovedårsak for å trene Haslum G18. Dermed kan den økonomiske ressursbruken på trenersiden medføre sårbarhet for lav stabilitet og en tilfeldighet i kvaliteten. Det kommer fram av feltsamtaler at det er ingen garanti for at den type trenerkapasitet som nå eksisterer i G18 kommer til å vedvare, dersom det ikke prioriteres med bedre betalte trenerkapasiteter. Faste lønnede ansatte på trenersiden i klubben vil mest sannsynlig skape større kontinuitet på trenersiden. Haslum erkjenner imidlertid dette problemet og målet er å få fulltidsbetalte trenere fra G16 og oppover. Dette viser seg også å være tilfelle også for yngre lag, slik man har sett er trenden i flere norske fotballklubber som for eksempel Stabæk (Haukli, 2018).

Trenerne påpeker også hvordan disse økonomiske forutsetningene setter begrensninger i treningsarbeidet ved at de må prioritere laget framfor enkeltspillere. Den ene treneren peker på hva som kunne vært gjort bedre ved bedre økonomi:

*«Det er å få inn bedre trenere på yngre, og litt mer bevisst jobb med viktige, men kanskje litt kjedelige ting som grunnteknikk. Du ser spillere som kommer opp som rett og slett ikke er i nærheten av å ha de basisferdighetene: fotarbeid, kast og mottak»
(Trener 1)*

Dette peker på at i en idrett som håndball, som har mange ulike spesifikke krav til forskjellige posisjoner på banen, vil dette være en viktig forutsetning å få på plass (Haugen et al., 2014; Karcher & Buchheit, 2014; Weber & Wegner, 2018).

Fasiliteter

Våren 2015 fikk Haslum realisert det feltnotatene viser har vært en langvarig drøm om en egen håndballarena, da Nadderud Arena stod klart. Hallen fungerer som A-lagets hjemmebane og har teleskoptribuner med 2050 sitteplasser. Arenaen har to spilleflater samt treningsrom, kantine, sosiale rom og kontorlokaler for både Haslum og Stabæk håndball. Det hevdes at den nye hallen har gitt et oppsving i interessen rundt Haslum og for økonomien i Haslum HK.

I tillegg til Nadderud Arena trenes det og spilles kamper i Gjønneshallen og Haslumhallen. Spillerne sier derfor at de er veldig fornøyde med fasilitetene, både haller og utstyr. De fleste av trenerne er også enige i at treningsarenaene er gode, og gir gode forutsetninger for prestasjonsutvikling. En av dem uttrykker det slik:

*«Jeg er superfornøyd. Vi får bruke A-lagsgarderoben. Vi har vester klister, kjegler osv. Alt er lett tilgjengelig og man har alt man trenger for å skape et supert miljø.»
(Trener 1)*

Men en av trenerne mener likevel at det ikke er tilfredsstillende:

*«De har gode fasiliteter, kjempefine treningsarenaer, men utstyrmessig er det ingenting. Det er liksom løpestige og to kjegler liksom. Så kaver vi med klister og teip, og hadde ikke jeg tatt med det vet jeg ikke hvilket system det skulle vært liksom»
(Trener 2)*

At dette ikke satt i et tydeligere system bidrar igjen til et inntrykk av at kvaliteten i miljøet til en viss grad avhenger av tilfeldigheter. Det er tilfeldig at denne treneren er i miljøet og tar seg av sanne ting. Dette kan tolkes som om miljøet er avhengig av mennesker man til enhver tid har rundt seg for å ordne opp.

5.2.2 De daglige rutinene

Jeg har valgt å dele de daglige rutinene opp i tre deler. *Treningshverdagen* som tar for seg de ulike typer treningene spillerne har i uken, og bakgrunnen for hvorfor treningsuken er lagt opp sånn den er. *Kamphverdag* tar for seg hvordan en kampdag ser ut for spillerne og fokuset i kamper. *Kommunikasjon* viser hvordan det gis beskjeder innad i organisasjonen, både i og mellom lagene.

Treningshverdagen og hvordan den tilrettelegges for suksessfull utvikling

Observasjonene viser at en typisk uke for spillerne i Haslum G18 inneholder styrketrening mandag og onsdag, håndballtrening tirsdag, torsdag og fredag, og en eller flere kamper i helgen. Spillerne forteller at for de som går på NTG er det en styrke-økt, en basistrening og to håndballøkter utover det. De andre har varierende mengde trening på skolen, fra en gymtime til fire treninger. Fordelingen med to styrke- og tre håndballøkter har vært et samtaletema under observasjonene, og en av trenerne kommenterer treningsopplegget slik:

«Jeg syns kanskje det er én økt for lite til håndball. Når man velger to økter til styrke, så skjønner jeg det jo. Men tre økter med håndball er litt lite» (Trener 2)

Fysiske ferdigheter er viktig i håndball, og med unge utøvere som restituerer seg raskt kan det være gunstig med mye styrketrening i denne aldersgruppen (Fieseler et al., 2017; Haugen et al., 2014; Michalsik & Aagaard, 2014). Begge trenerne er likevel enig i at om de hadde hatt én økt til, ville den gått til å utvikle individuelle håndballtekniske ferdigheter. Spillerne ønsker seg dette:

«Jeg skulle ønske vi kunne hatt en helt egen økt på spesifikke ting. Hvor vi filmer og terper detaljer. Det har vi hatt tre økter med. Jeg skulle ønske man hadde det oftere, for jeg ser andre spillere og jeg må utvikle meg ved å lære av andre» (Spiller 7)

Spillerne påpeker at dette også kan bidra til å gjøre spillerne mer selvstendige og at de får større ansvar for egen læring, som man har sett er viktig i andre miljøer (Aalberg & Sæther, 2016; Flatgård et al., 2020). Når en spiller snakker om disse øktene, forteller han det slik:

«Hovedtreneren sier at disse videoene sender jeg til deg, men det er du som må fikse på det, det er du som må jobbe med det. Han sier hva du gjør feil og hva du kan gjøre

bedre, men han kan ikke stå der på hver eneste trening og terpe på de forskjellige spillerne» (Spiller 6)

Dette tyder på at mer individuell teknisk trening i de yngre årgangene ville kunne styrket spillerutviklingen.

Kamphverdagen

Med fem ulike kamparenaer å spille i, hvorav to av seriene er landsserier, er det mange dager som går til kampforberedelse, reise, kamp og restitusjon. Uttak til de ulike kampene og kamparenaene baseres på spillernes prestasjoner, og med tanke på motstander.

Hver hjemmekamp møtes spillerne i garderoben en time før kampstart, i Haslumtøy og med Haslumbagger. I observasjonene kommer det fram at et botsystem bidrar til at det er svært sjelden noen spillere kommer for sent. Laget går først en kort tur sammen for å snakke om alt og ingenting, for å holde fokuset på kampen med en gang de kommer tilbake. 45 minutter før kampstart har hovedtreneren en kort gjennomgang av tidligere kamper mot samme lag, om deres spillemønster og type overganger, og hvordan Haslum skal spille for å løse dette. Hovedtreneren legger vekt på å vinne ikke er nok, men at det er prestasjonene individuelt, og som lag som har betydning. Etter den første gjennomgangen er det en felles oppvarmingsrutine på banen før det er en ny peptalk i garderoben rett før kamp. Denne praten er mindre taktisk, og med mer fokus på å motivere. Hovedtreneren gjentar ofte at det er «vi som er Haslum» og at man skal «spille for trøya», og presiserer for spillerne at «Haslum er laget alle vil slå». Dataene viser at spillerne har tatt dette til seg, og ser på seg selv som en felles erkerival til de fleste andre lag. Feltnotatene viser at de små ritualene før kamp, botsystemet og garderobestemningen er viktige for økt samhold i gruppen. Wagner et al. (2014) viser til hvordan økt gruppekohesjon kan bidra til økt suksess, og at økt suksess bidrar til økt gruppekohesjon. Denne type tradisjoner, og felles identitet, viser også Henriksen (2010) at kjennetegner suksessfulle utviklingsmiljøer.

På kampene fører assistenttreneren statistikk over sjanser, skudd og spillemønstre på eget og motstanders lag. Flere av kampene blir også filmet til bruk i analyse. All dataen er tilgjengelig

for begge trenerne og blir brukt flittig før, under og etter kamp. Dermed er trenere forberedt på hva slags spill de mest sannsynlig møter og kan forberede laget ut ifra det. Dette blir presentert for laget i garderoben før kamp. En spiller forklarer bruken av statistikk slik:

«Det kan gi et innblikk inn mot enkeltkamper, og hun viser ting du ikke tenker over før hun legger fram tallene. I en kamp hadde motstanderen over halvparten av skuddene fra distanse. Da må vi legge om på hvordan vi spiller.» (Spiller 1)

Feltnotatene viser at særlig målvaktene drar nytte av at assistenttreneren gir hyppige og direkte tilbakemeldinger til dem. I en kamp hvor Haslum hadde slitt i forsvar ble den direkte involveringen til assistenttreneren tydelig. I håndball snakkes det ofte om forsvars- og målvaktshjørnet, som representerer hvilke halvdeler av målet man har ansvar for å dekke. I denne kampen gjorde ikke forsvaret en god nok jobb for å dekke sitt hjørne, og tillot spillere å skyte i «sitt» hjørne. Assistenttreneren forklarer at når man som målvakt opplever at gjentatte skudd havner i forsvarshjørnet, mister man tillit til eget forsvar og det er vanskelig å plassere seg godt i målet. Da tok assistenten grep og instruerte målvaktene til å spille «motsatt» av intuisjonen, ved at de utelukkende skulle dekke forsvarshjørnet, for det var der skuddene kom. Hun skulle eventuelt ta på seg all skyld for målene som gikk inn i det som egentlig er målvaktshjørnet. Målvaktene var enige i beslutningen etter kampen og kommenterte at det var viktig læring i å omstille seg slikt basert på statistikken i løpet av kampen. Dette tydeliggjør hvordan individuelle tilbakemeldinger er viktige, som underbygges av tidligere forskning (Henriksen, 2010; Weber & Wegner, 2018).

Kommunikasjon

Laget er bygget opp av spillere fra Lørenskog til Asker. Spillerne har skole på dagtid, og mange har mye treninger på skolen, og lang reisevei. Da blir kommunikasjonen innad i klubben viktig. Det fungerer ikke alltid så bra som det burde, som en forklarer slik:

«De kunne blitt bedre på hvordan de deler og viderefører informasjon. Eksempelvis at du får beskjed samme dagen om at du må trene med A-laget da, eller G18, eller seniorgruppa. Eller at du skal ta med drakt fordi det skal bli tatt lagbilde. Du får den beskjeden en time før trening.» (Spiller 7)

Feltnotatene viser at særlig A-laget stiller krav til kjapt oppmøte dersom de trenger en ekstra spiller til en trening. Mange av spillerne drar rett fra skolen til trening, og da kan det være vanskelig hvis de får melding om at de skal spille håndball en dag det er planlagt styrke. Selv

om spillerne ikke nevner dette som et stort problem til vanlig, så oppstår det situasjoner innimellom som gjør hverdagen vanskeligere å planlegge.

Datamaterialet viser også at måten trenere og spillere snakker med hverandre under trening og kamp er en viktig del av miljøet i Haslum. Selv om spillerne utenfor er høflige og åpne, er språket helt annerledes på banen. Der er spillerne tydelige og direkte med hverandre. Det understreker poenget til Wagner et al. (2014) om at man må forstå samholdet i gruppen i ulike situasjoner. Historien hvor en yngre spiller hadde vært litt for tøff mot en eldre spiller understreker at de involverte også er klar over dette. Observasjonen viser at spillerne tydelig skiller det som har blitt sagt «i kampens hete» fra hvordan det kommuniseres utenfor banen. Feltsamtalene viser at direkte og «harde» kommentarer er velment, for å øke nivået på medspillere og laget som helhet. Håndball er en rask idrett og man har ikke tid til mer enn korte kommentarer til hverandre. En av spillerne reflekterer over effekten av dette:

«Du blir jævlig hard, du tåler mye. For du får høre det som faen, ikke bare av trener, men alle. Det kan være både positivt og negativt. Jeg kan bli litt direkte utenfor klubben og skolen, og da blir ikke det tatt like godt imot kanskje. Så det kommer an på hvem som får høre det.» (Spiller 7)

Å lære tidlig å motta negative tilbakemeldinger er viktig for å mentalt forberede spillerne for senere kritikk (J. Silva, 2008; Weber & Wegner, 2018). Observasjoner av garderoben til A-laget viser at sjargongen ikke er særlig annerledes. Dermed kan måten spillerne lærer å takle kritikk gjøre overgangen til elitehåndball og den kulturen enklere.

5.2.3 Organisatorisk kultur

I midten av modellen for miljøets suksessfaktorer finner vi organisatorisk kultur. Dette deles opp i artefakter, verdier og normer, og miljøets grunnleggende antagelser. En tydelig og klart definert kultur innad i miljøet er viktig for å optimalisere utviklingsmiljøet (Henriksen, 2010).

Artefakter

Byggingen av Haslums egne storstue, Nadderud Arena, har ifølge klubben skapt større tilhørighet, og gitt dem et nytt og sterkere forankret «hjem». Til forskjell fra tidligere har

Haslum nå en hall utelukkende for håndball, og når man går inn i arenaen blir man umiddelbart møtt med Haslumlogoer og Haslums egen «Wall of Fame» på veggen. Wall of Fame ble startet i 2017, med kriterier om at personer som blir tatt opp skal ha utmerket seg på en helt spesiell måte i klubben, vært en markant skikkelse og ambassadør for Haslum HK i en årrekke og etterfulgt klubbens verdier (Oskarsen, 2017). Foreløpig er to personer innlemmet på bakgrunn av kriteriene, og begge har kommet tilbake i fremtredende stillinger i klubben (Halvorsen, 2020). At klubblegenter vender tilbake til Haslum etter jobb andre steder, og måten de blir verdsatt i klubben, understreker at miljøet i klubben blir beskrevet som en stor familie i feltsamtaler. En av spillerne forklarer hvordan Haslum oppfattes for dem slik:

«Jeg har stor respekt for Haslum. De har jo den lille tavla i på veggen som viser alt de har klart å gjennomføre tidligere. Med NM-gull, seriegull, sluttspillgull osv. De er jo også en klubb som er god på å utvikle gode unge spillere. Det står det stor respekt av at de har fått til da. De ser veldig mange spillere» (Spiller 6)

Også observasjonene viser at man ser og blir sett i Haslum, uansett hvem man er. Det handler vel så mye om personene, som hvor gode de er på håndballbanen. Derfor er Wall of Fame mer enn en rangering av sportslige ferdigheter. At de som velges inn i Wall of Fame står for blant annet etterfølgelse av klubbens verdier viser dette. De to som har blitt valgt inn fungerer nå som viktige kontinuitetsbærere for G18spillerne. Samtidig trekker spiller 6 fram enda en av artefaktene som betyr noe for spillerne i klubben. Den lille tavlen i garderoben som viser, og minner spillerne på, alle merittene til klubben. Tilsvarende plakater og bilder er blitt brukt som et virkemiddel også i andre suksessfulle miljøer (Larsen et al., 2013).

Spillerne har også egne kleskoder i forbindelse med kamp og trening. På trening spiller de i svart, felles treningstøy. Dette er synlig fra utsiden, forsterker lagfølelsen, og spillerne trekker særlig bekledning fram som kjennetegn i laget. Opplevelsen av et «oss» i G18-laget blir derimot forsterket når det dukker opp en G16spiller på trening med G18. Etersom treningsklærne ikke er felles for alle lagene blir det veldig synlig hvem som er G16spiller, ettersom de trener i rødt til vanlig. Hvordan dette innvirker på spillerne som får en veldig synlig spiller på trening, og hvilken betydning det har for spilleren som skiller seg ut er derimot vanskelig å vite. Både gode og mindre gode involveringer på banen blir synliggjort, og det kan skape et større «meg» og «dem» for spilleren som gjør det vanskeligere å bli integrert i gruppen. Det samme blir vist at skaper et tydelig hierarki i andre undersøkelser (Haukli, 2018).

På første dag av observasjonene ble jeg møtt med øyekontakt og håndhilsning av alle spillere og trenere. Det kommer fram av feltarbeidet at alle hilser på alle på samme måte, et fast håndtrykk og blikkontakt, hver gang de møtes. Når spillerne møtes for eksempel i garderoben går alle en full runde og håndhilser på hver og en som sitter der fra før. En av spillerne forklarer tradisjonen slik:

«Når vi møter gutta hver gang så skal vi håndhilse. Noen av gutta har jo spesielle handshakes med hverandre og. Det er litt ekstra samhold. Alle gutta kjenner hverandre, men det er jo noen du snakker mer med enn andre til vanlig. Da kommer du litt mer i kontakt med de du kanskje ikke snakker så mye med til vanlig» (Spiller 3)

At alle hilser på alle hver gang de møtes, også utenfor banen gjør barrieren til å snakke med hverandre mindre. Særlig når det går på tvers av lag og roller, slik at en A-lagsspiller blir mer likestilt med G18guttene. I feltsamtaler med spillerne kommer det fram at det ikke oppleves som unaturlig, men som noe helt hverdagslig og at «sånn er det bare». De vet ikke med hvem eller når det begynte. Hovedtreneren kommenterer at dette har han alltid gjort i alle sine år i Haslum. Datamaterialet viser at få i klubben mener dette er særegent for Haslum, men måten og omfanget det blir utført på har hverken jeg, eller andre bekjente i håndballmiljøet opplevd før. Det bidrar med å skape en større følelse av felleskap i hele klubben, samtidig som det viser respekt til alle involverte i miljøet, fra trenere, yngre og eldre spillere, til foreldre og administrasjonen, som er viktige påvirkere i utviklingsarbeidet (Wagner et al., 2014).

Datamaterialet viser at artefaktene i miljøet er gunstig for lagfølelsen og miljøet i laget. Spillere, trenere og støttespillere opplever at de er en del av et større felleskap, og en av trenerne poengterer viktigheten av det slik:

«Jeg tror det bare er en del av det som fører oss tettere sammen. Som får oss alle til å kjempe for det samme og har tro på det samme. For det kan flytte fjell. Å ha en spillergruppe som er enig om hva de vil, og har tro på det samme» (Trener 1)

Det handler ikke bare om at alle sportslig trekker i samme retning, men at de som en helhet deler et sett med tanker og holdninger som kan bidra til å øke gruppekohesjonen, og gi sportslig suksess (Wagner et al., 2014).

Verdier og normer

Henriksen (2010) viser til at flere av de suksessfulle utviklingsmiljøene han har undersøkt i sin doktorgradsavhandling er kjennetegnet av tydelige verdier som direkte preger utviklingsmiljøet. En gjennomgang av Haslums hjemmesider og dokumenter viser ingen tydelig nedfelte verdier. I samtaler med deltakere i miljøet er det heller ingen som nevner noen overordnede bestemte verdier. En av spillerne nevner «flest mulig – lengst mulig – best mulig», som er Norges Håndballforbund Region Øst sitt mål for spillerutvikling sesongen 2019-2020 (Norges Håndballforbund Region Øst, 2018)

Datamaterialet viser likevel til mange verdier i praksis i Haslum. Jeg har tidligere vært inne på hvordan treningskulturen er, hvor det er et direkte språk og det stilles krav til hverandre. Datamaterialet viser også hvor viktig treningsiveren og tilstedeværelse på trening er i miljøet. Selv med faste aktiviteter 5-7 kvelder i uka, viser feltnotatene at spillerne aldri slapper av på trening. Dette gjenspeiles av svarene i intervjuene også. På spørsmål om hva som kjennetegner Haslum G18 er det treningskulturen som går igjen, og særlig ansvaret for egen utvikling som en spiller kommenterer slik:

«Det er deg selv og dine egne valg som påvirker hvor mye det handler om da. Jeg kan jo velge å være hjemme en trening og øve til prøve. Hovedtreneren vår hadde helt sikkert tolerert det, men da er det på en måte et valg du må ta selv. Jeg føler ikke det er noe noen kan gjøre for deg.» (Spiller 1)

Viljen til å trene og det ansvaret spillerne føler overfor seg selv kan være et resultat av klubbens tradisjon med å utvikle spillere, men og en viktig årsak for suksessen. At Haslum hele veien tør å satse på unge spillere, også i eliteserien, signaliserer for spillerne at dersom du jobber hardt nok, får du også muligheten til å spille på høyere nivå. Dette øker viljen til å trene hos de yngre utøverne. Den ene treneren oppsummerer dette:

«Man har veldig lyst til å få fram egne spillere. Å få fram spillere fra sitt eget juniormiljø, det er noe man har historie for og er kjent for. [...] Det er veldig gøy å være en klubb som ofte velger å gå for de unge og heller la de få lov til å gjøre de feilene som alle må gjennom for å bli god» (Trener 1)

Spillerne gir svært like svar i feltsamtaler, og selv om noen påpeker at de sikkert kunne blitt like gode i andre klubber så mener de det er bedre for dem å være i Haslum, fordi de har tradisjon på å gi yngre spillere sjansen tidligere og det signaliseres av klubben.

Når jeg spør spillerne om en spesifikk hendelse som beskriver lagets verdier valgte begge grupper å trekke fram en spesifikk kamp i en av de viktigste seriene for dem. Haslum har en årelang rivalisering med et annet lag, særlig i de yngre årgangene. Før runden hadde ikke Haslum åpnet så godt som de ønsket i serien, mens motstanderen stod som ubeseiret. Da de kom til hallen fikk de høre av hovedtreneren at motstanderlaget, med deres foreldre og trenere, mente Haslum hadde en tøff kamp i vente. De fikk høre at Haslum var «underdogs», og kom til å slite blant annet fordi de ikke hadde tatt med nok høye spillere i laget. En av spillerne forklarer hvordan laget reagerte på det:

«Det fyrte en flamme hos oss og vi måtte bevise at vi er mer enn gode nok til å ta det her. Sånn har egentlig alltid det laget vært, i hvert fall så lenge vi har kjent de. De er kjepphøye før hver kamp, men vi har aldri tapt mot dem. Så når vi da er der, er underdogs, og får satt dem på plass. Vi får vist at vi er gode nok og at vi hevder oss i toppen.» (Spiller 5)

Haslum vant kampen og laget presiseres at det er på grunn av en vinnerkultur i laget. Det presiseres ofte at «det er lov å være god» i Haslum. Det er en stå-på-vilje og et sterkt ønske om å bevise at de kan nå så langt de vil. Dette har undersøkelser vist at er viktige mentale ferdigheter i håndball (J. Silva, 2008; Weber & Wegner, 2018).

Grunnleggende antakelser

Ifølge Henriksen (2010) er de grunnleggende antakelsene til miljøet noe som eksisterer kun i underbevisstheten til spillerne. Eksempler på dette kan være verdier og handlinger, eller en bestemt spillestil som ubevisst representerer Haslum. Da Haslum G18 møtte laget som nevnt overfor, og opplevde at de ble ansett som underdogs og at det var motstanderen som var kjepphøye før kamp, reagerte flere av spillerne som at bordet plutselig hadde snudd. Plassert midt i Bærum viser datamaterialet at flere av spillerne syns det er gøy å leve opp til stereotypier av Bæring som litt klysete og overlegne. De er likevel tydelige på at de skal gjøre seg fortjent til å være det, som en av trenerne forklarer:

«Vi er laget alle har lyst til å slå! Vi er laget alle ser etter og tenker «når er det vi møter Haslum G18», hva slags ansvar betyr det for oss, hva krever det da av oss i alt vi gjør i treningshverdagen? Kommer det av seg selv? At vi kan dra til borte haller og være litt kjepphøye og vite at vi er her, og vi kommer til å ta de poengene. Motstanderne kan tenke at det kommer av seg selv, men vi vet at vi har jobbet hardest for det. Vi har hatt mest lyst på det hele tida, og da fortjener vi det» (Trener 1)

Det kommer fram av observasjoner og feltsamtaler at dette sitter i margin hos mange av spillerne. Miljøet viser en holdning om at «vi kan slå alle» men at det er fordi «vi har jobbet hardest». Tilsvarende kommer det fram av datamaterialet at det er «noe eget» å spille på Haslum G18, og at uavhengig av hvordan A-laget gjør det i eliteserien så opplever G18-laget at motstanderne har et særlig ønske om å slå akkurat dem. I feltsamtaler begrunnes dette med historien Haslum har for å gjøre det bra i både Lerøyligaen og Bringserien, den nasjonale serien for G16. Samtidig går Haslumspillerne aktivt inn for å skape et stempel på seg selv som best. De legger selv listen for hvordan andre lag skal vurdere dem og legger dermed press på seg selv for nivået de skal prestere:

«Vi har fått det stempelet fra før de i det hele tatt har møtt oss at vi er ekle, og vi er kjepphøye – da skal vi virkelig gå inn for å være det. Vi skal være Haslum-boys. Vi skal ta den logoen her og eie den» (Spiller 1)

At de legger lista høyt for seg selv gir dem trening i å prestere under press og høye forventninger (Wagner et al., 2014), og den delte mentaliteten i gruppen skaper større gruppekohesjon. Samtidig refereres det aktivt til logoen og spillerne har et eget forhold til laget som mer enn bare dem selv. Dette er blitt påpekt som gunstig i andre miljøer (Larsen et al., 2013).

5.2.4 Individuell utvikling som suksessfaktor

Som det har kommet fram tidligere i oppgaven er det et tydelig ønske om mer individuelt fokus på basisferdigheter i treningene. Det er likevel viktig å skille mellom individuell utvikling og utvikling av individuelle ferdigheter. At det er tilrettelagt for mye, og god individuell utvikling i Haslum kommer tydelig fram i observasjonen. Det understrekes også av antallet spillere som suksessfullt har gjort overgangen fra Haslum G18 til A-laget, og videre ut til større ligaer i utlandet. I denne delen vil jeg redegjøre for hvordan Haslum G18 tilrettelegger for individuell utvikling.

Ifølge feltsamtalene opplever Haslum hovedsakelig sportslig gode resultater blant de senere aldersbestemte årgangene, som G16 og G18. Det kommer fram at flere personer antar at Haslum jobber mindre med systemer i de yngre årgangene enn det andre klubber gjør. Med systemer menes for eksempel direkte overganger i angrep hvor det er forhåndsbestemt hvem

som angriper direkte mot mål, og hvem som krysser bak for å motta ball for å skape rom i forsvaret. Det er en del av Haslums profil å utvikle individuelle gode spillere som kan selges til utlandet, og selv på A-laget kommenteres det at man jobber for å utvikle individer. I yngre åranger vektlegges utvikling framfor resultater og det anses som en av nøklene til at Haslum gjør det så bra på å utvikle profiler. Et langsiktig fokus på utvikling blir også trukket fram av Henriksen (2010) som viktig for suksessfull utvikling.

I observasjonene kommer det fram at systemene man har i G18-laget baserer seg på et komplekst overgangsspill, og at samme overganger har forskjellig utfall for hver gang den blir utført. På spørsmål om dette, utdyper den ene treneren slik:

«Vi har jo på en måte et spillsystem som legger opp til vurderinger. Alle avtaler settes opp som en mot en, to mot to-situasjoner, eller som skaper flyt som gjør at man må være en god håndballspiller for å skåre. Det er ingen ferdigskårede «lureavtaler», eller hva man skal kalle det» (Trener 1)

Ut ifra hvordan treninger er lagt opp, og hvordan det spilles når trenerne er fornøyde i kamper, blir dette en spillefilosofi i Haslum. Gjennom måten man velger å spille håndball på presser man spillerne til å konstant gjøre individuelle vurderinger, og på den måten utvikler man spillernes individuelle mentale ferdigheter (Wagner et al., 2014; Weber & Wegner, 2018). Spillerne blir satt i situasjoner hvor de må gjøre vurdering på om de kan ta et skudd fra distanse, må finte, eller må sende ballen videre. Det medfører et stort ansvar på hver enkelt spiller, og både muliggjør og tydeliggjør individuelle feil. På trening jobbes det mye med dette, og spillerne kommenterer at aksepten for å feile er høy, noe som Henriksen (2010) påpeker som viktig.

Valgene som er blitt gjort i treningssammenheng har også en innvirkning på den individuelle ferdighetsutviklingen til spillerne. Med tre håndballøkter, og to styrkeøkter i uken påpeker trenerne at man har valgt å prioritere lag, i større grad enn individer på håndballøktene. Samtidig får spillerne mye trening i samspill og relasjoner på håndballbanen. Styrkeøktene tilrettelegger for individuell ferdighetsutvikling, men når det snakkes om individuelt fokus i Haslum handler det om utviklingen av håndballspesifikke basisferdigheter på håndballbanen. Denne typen trening foregår kun når de har tid til overs, men spillere og trenere er enig i at dette med fordel kunne vært gjort oftere, ettersom nytten av det i håndball er stor (Haugen et

al., 2014; Karcher & Buchheit, 2014). En trening i uka forbeholdt individuelle ferdigheter er vurdert som en løsning, og man ser både positive og negative konsekvenser ved det:

«Hvis du har 5 økter i uka da, to tar du til fysikk, en tar du bare til individuell trening, og to til kollektivt. Da tror jeg ikke laget hadde utviklet seg kollektivt så bra som det har gjort, men samtidig så blir det nå et etterslep på at enkeltspillere heller ikke utvikler seg så mye som de kunne vært» (Trener 2)

Samtidig ser de vanskeligheter med en slik løsning når det skal betjenes lag på fem ulike nivåer. Arbeidet assistenttreneren bidrar med på individuelt nivå, underveis i treningene, blir likevel høyt vurdert av spillere og hovedtreneren. Når hovedtreneren jobber med overganger som ikke involverer hele laget, bruker assistenttreneren tiden med de resterende spillerne og jobber individuelt med dem. At dette bare bli gjort med de som er «til overs» i en øvelse og at det ikke er et satt i et system gjør det likevel vanskelig for assistenttreneren å opprettholde et strukturert arbeid med individuelle håndballferdigheter. Det påpekes av trenere at dette er et vanlig problem i Norge, og at man tydelig ser hvordan profesjonelle norske spillere kjapt utvikler de individuelle ferdighetene etter en sesong i utenlandske klubber. At det blir jobbet enda mer med å utvikle særegenhet, og mindre med kollektive systemer hos spillere i yngre årganger blir fremmet som en løsning. Det understrekes av deltakere i miljøet at det avhenger av en tydeligere organisatorisk filosofi, og en større kontinuitet på trenersiden i klubbene. En tydeligere filosofi ovenfra, og en større økonomisk investering på trenersiden, som gjør at man kan holde på trenere over lengre tid vil kunne bidra til å opprettholde et bedre tilrettelagt utviklingsløp fra yngre alder, slik man har sett i andre suksessfulle miljøer (Aalberg, 2014; Haukli, 2018).

Hovedtreneren setter opp en spillerprofil på hver spiller (Haslum IL Håndball, u.d.). Disse lages sammen med spilleren og består av et skjema med spillernes vurdering av egne styrker per dags dato, og vurdering av egne utviklingspunkter. Punktene er offensivt, defensivt, teknisk/skudd, fysisk kapasitet, mental kapasitet, og annet. I samme profil settes det opp spillerens ambisjoner og spillerens mål for den neste måneden, og de neste 6 månedene. Treneren gir oppfølgingssamtaler, hvor de igjen ser på spillerprofilen og diskuterer den. Som med oppfølgingen av de sporadiske øktene som er satt av til individuell ferdighetsutvikling, er spillerne tydelig bevisste på at ansvaret for utvikling ligger hos dem selv:

«Så da må du legge ned det arbeidet selv. Men når det er sagt så er trenerne utrolig gode til å hjelpe til for at vi skal gjøre vårt beste. Det Haslum gjør er å legge til rette

for at vi selv skal kunne bli den beste håndballspilleren vi kan kunne bli. Men det er til syvende sist opp til oss selv hvor gode vi blir» (Spiller 6)

Spillerne er bevisste sitt eget ansvar for utvikling, som har vært kjennetegnet på andre suksessfulle utviklingsmiljøer (Aalberg & Sæther, 2016; Flatgård et al., 2020). De er svært tydelig på at dersom de presterer dårlig, eller viser lav innsats er det seg selv de svikter. Likevel strekker trenerne seg langt i å gi individuelle tilbakemeldinger. Hovedtrenerens bruk av styrketreningene til å trekke enkeltspillere til side for en samtale på tomannshånd, uansett om det er for ris eller ros, er viktig for den individuelle utviklingen (A. S. Silva et al., 2019). Assistenttreneren er særlig nøye på individuelle statistikkbaserte tilbakemeldinger. Tilbakemeldingene fra assistenttreneren er direkte før, under og etter kamp, og på detaljnivå. Spillerne er svært tydelig i hvor høyt de verdsetter de individuelle tilbakemeldingene og øyet for detaljer hos assistenttreneren. Samtidig trekker de også fram assistenttrenerens arbeid med det mentale hos spillerne, og hvordan hun er ressurspersonen de bruker dersom de har spørsmål eller er mentalt slitne. Assistenttreneren uttrykker derimot at arbeid med det mentale hos spillerne er en av tingene som ikke er satt i system i Haslum G18, og er en del av utviklingsarbeidet med størst forbedringspotensialet (Henriksen, 2010; J. Silva, 2008; Wagner et al., 2014; Weber & Wegner, 2018).

5.2.5 Lagutvikling som suksessfaktor

Da jeg deltok i klubben, var laget midt i sesong og påbegynt A-sluttspill i regional serie. Lagets målsettinger er likevel ikke helt klart for alle, men det nevnes blant annet at man før sesongen ønsket sluttspill i Lerøyligaen og topp 3 i 2. divisjon. Spillerne er derimot tydelige på at de ønsker å vinne alt overalt, og de fleste virker og å ha troen på at det er mulig. For mange av spillerne er det en ekstra motivasjon at de har ambisjoner om å spille profesjonell håndball og at dette føles som et siste nivå man kan *vinne* noe, og vise seg fram for en eventuell A-lagskontrakt. Konkurransinstinktet og lysten til å vinne ser man i alle deler av Haslum. For trenerne er likevel prioriteten å utvikle laget, ikke å vinne mest mulig:

«Når du spiller kamp så spiller du for å vinne, men når vi har 3-4 håndballtreninger i uka, så er det maks en som går med til å få umiddelbar suksess. Resten er spillerutvikling» (Trener 1)

I denne delen vil jeg diskutere hvordan Haslum G18 balanserer ønsket om å vinne med prioriteringen av utvikling.

Jeg har allerede skrevet en del om engasjementet til hovedtreneren og hvordan spillerne opplever at trenerne virkelig ønsker at spillerne skal bli bedre. Under observasjonene ble engasjementet særlig tydelig i kamp. Feltsamtaler med foreldre forteller at de opplever at følelsene til treneren ligger utenpå kroppen og at det er lett å se om han er fornøyd eller ikke. Datamaterialet viser likevel at engasjementet avhenger av prestasjonene, ikke resultatet til laget. Det medfører at selv om spillerne har levert et godt resultat i kamp kan hovedtreneren gi tydelig uttrykk for at han er misfornøyd med prestasjonene, noe han fikk erfare at ikke umiddelbart ble tatt godt imot:

«Vi kan få en skyllebøtte av kjeft selv om vi vinner med 10 mål, fordi det har vært en dårlig match, ikke fordi det har vært et dårlig resultat. Det er viktig at han presiserer da. Noe han ikke gjorde i starten. Da måtte vi si det, og han var flink til å hente seg opp igjen. Da var han tydelig på at han skjønnte at noen syntes det var rart at når vi vinner med 15 kan han komme pottesur inn i garderoben» (Spiller 8)

Datamaterialet viser likevel at spillerne har lært å verdsette denne egenskapen ved treneren, og observasjonene i garderoben viste spillere som var tydelig misfornøyd med egne og lagets prestasjoner i en kamp de vant. Det gjenspeiler den direkte og harde talemåten spillerne må håndtere i Haslum G18, og hvor mye spillerne krever av hverandre. Det medfører og et press på spillerne ved at de ikke kan ta noen kamper for gitt. Fokuset på gode prestasjoner framfor resultater, kjenner man igjen fra andre suksessfulle utviklingsmiljø (Henriksen, 2010; Larsen et al., 2013).

Det er viktig å presisere at trenernes fokus på prestasjoner framfor resultater også gjelder motsatt vei, når spillerne har spilt en bra kamp, men ikke har oppnådd forventet eller ønsket resultat. En spiller forteller om to forskjellige kamper:

«Som i en kamp.. Det var en dårlig kamp, men han trekker jo fram bra prestasjoner da. I andre omgang var det bra og vi viser bra innsats og prøver å hente inn – og ikke gir opp. Han er ikke fornøyd med kampen, men han trekker alltid fram noe bra. Eller da vi spilte uavgjort i en annen kamp vi kunne vunnet. Han var superfornøyd og superstolt over innsatsen og hva vi viste. Hvis han ser at vi har gjort vårt beste, har gitt alt, og gjør det han ber om, og det som er kommunisert før kampstart.. hvis vi gjør de rette tingene så har det ikke noe å si om vi vinner med ti eller taper med ti» (Spiller 1)

Også av assistenttreneren kan spillerne forvente å få tilbakemeldinger basert på faktiske prestasjoner framfor resultater. En av målvaktene forteller om en kamp tidligere i sesongen

hvor resultatet ikke hadde gått Haslums vei, og målvaktene hadde en dårlig følelse etter kampen. Flere på laget hadde også følt at målvaktene ikke var helt med i kampen og vist sin misnøye. Da hadde assistenttreneren dratt opp statistikken og tydelig bevist for målvaktene og laget at statistikken viste et annet bilde. Målvaktene hadde reddet det de skulle og hadde spilt en mer enn god nok kamp. I stedet for å gå fra hallen misfornøyd med egen innsats, kunne de gå med hevet hode og en bedre følelse. At individuelle spillere og laget får tydelig tilbakemelding på hva som er blitt gjort riktig og hva som kan være bedre, uavhengig av resultater, gjør det enklere for spillerne å følge opp sin egen utvikling (Weber & Wegner, 2018). Det medfører at de kan bygge videre på det som gjøres riktig, og får et nyansert bilde av faktiske prestasjoner.

Selv om spillerne har personlige ambisjoner om å spille på toppnivå, og det er stor konkurranse innad i laget om å få spille på de høyest vurderte kamparenaene, er det tydelig at de jobber for hverandre, og unner hverandre suksess. Flere av spillerne trekker fram lagkameratene når de snakker om rollemodeller:

«Men jeg vil først og fremst si det er laget her som er med på å dra meg opp. Det er den konkurransen i laget som gjør at det er drittfett for meg å spille håndball. Det er de andre gutta på laget som gir deg inspirasjon til å gjøre det bedre og bli en bedre håndballspiller.» (Spiller 2)

Spillerne uttrykker glede overfor hverandres suksess, og for hver eneste hjemmekamp kommer resten av laget som ikke er tatt ut og setter seg i nærheten av benken og heier. Dette bidrar til økt samhold i laget (Wagner et al., 2014). De bruker også hverandre aktivt til å lære. Under intervju uttrykker en spiller blant annet at han ser mye på skuddteknikken til en annen på laget, mens en lærer av fallteknikken av en annen. Samordning av innsats mellom aktørene og en treningsgruppe med støttende relasjoner er trukket fram som kjennetegn på suksessfulle utviklingsmiljøer (Henriksen, 2010), og har vært viktig i andre miljøer i håndball (Storm et al., 2020). Selv om det er direkte konkurranse om posisjonene i laget virker det som at spillerne benytter det konstruktivt til å lære av en som kanskje for øyeblikket er bedre på noen punkter.

Det ligger i Haslums kultur at spillere spør om råd og hjelper hverandre, og det kommenteres av både spillere som hospiterer med A-laget, og i en feltsamtale med en spiller som hospiterte

opp fra G16. Det utdypes videre av en spiller i intervju, på spørsmål om hva som definerer Haslum:

«Man er faktisk glad for at sidemannen gjør det bra. Det er ikke sånn at du setter deg ned og ser i bakken og skulle ønske det var deg. Du heier på ham. Du støtter han hele veien. Det hjelper deg selv og. Du må skjerpe deg og tenke at jeg skal gjøre det bedre selv og ta ham igjen. Vi pusher hverandre hele tiden for å bli bedre» (Spiller 4)

Selv om noen spillere har tatt større steg enn andre og er gode nok til å spille fast i 2.divisjon, i Lerøyligaen, eller hospiterer med A-laget jobber man for å opprettholde konkurransen i laget. Spillerne som ligger et skritt foran de andre i utviklingen forventes at tar kampene i G18 regional serie og 3. divisjon minst like seriøst. Har en spiller fått trene med A-laget over en periode, for så å skulle spille en kamp med G18, er det forventet at denne spilleren skal spille på et høyere nivå enn de andre, og videreformidle den kunnskapen han har fått til de andre spillerne. Det tilrettelegges for å utvikle spillernes mentale ferdigheter både i med- og motgang, som er viktig i utviklingsarbeidet (J. Silva, 2008; Weber & Wegner, 2018). Samtidig er ikke dette tydelig satt i et system ifølge assistenttreneren, som mener det er lite til ingen spesifikk trening i mentale ferdigheter, men heller drypp her og der.

5.3 Samspillet mellom komponentene, relasjonene og suksessfaktorene

I denne delen vil jeg gi et oversiktlig bilde av miljøet i Haslum G18, med de positive sidene som finnes, samt de utfordringene som eksisterer i miljøet. Dette kapittelet viser hvordan de mest sentrale komponentene, relasjonene og suksessfaktorene kan sees i sammenheng med hverandre, og utgjør det datamaterialet viser er de viktigste årsakene for Haslums vellykkede talentutvikling.

Datamaterialet viser hvordan miljøet i Haslum G18 tilrettelegger for en treningsgruppe med støttende relasjoner. Laget er gode kamerater både på og av banen, som spillerne påpeker at er helt nødvendig når de er sammen 5-7 dager i uka. Spillerne jobber for hverandre, og dytter hverandre frem, som Henriksen (2010) påpeker er et viktig kjennetegn i suksessfulle utviklingsmiljøer. De unner hverandre suksess, og lærer av hverandre. Samtidig er trenerne dyktige på å gi tilbakemeldinger på faktiske prestasjoner, og de støtter opp ved dårlige,

uavhengig av resultat. Dette medfører økt gruppekohesjon, som Wagner et al. (2014) understreker er viktig for sportslige resultater. Kameratskapet i miljøet bidrar til at spillerne ønsker å være i Haslum, og jobber hardt for å utvikle seg og hverandre, og gjør spillerne motiverte for å spille på A-laget i Haslum. Samtidig trekkes det fram at kommunikasjonen, særlig mellom A-lag og G18spillerne kunne vært bedre med tanke på organisering av hverdagen. Noen av spillerne som hospiterer opp får vite sent om de skal trene med A-laget eller G18, og det kan være en utfordring i treningshverdagen.

Observasjonene viser at Haslum har ett tett og sammensveiset miljø, og Henriksen (2010) trekker fram nære rollemodeller som et typisk kjennetegn på miljøer som er gode på å utvikle spillere fra egen junioravdeling. G18-lagets relasjon til A-laget kan beskrives som det. I feltsamtaler, og i intervjuene, trekker spillerne som oftest fram A-laget og tidligere lagkamerater som sine viktigste rollemodeller. At så mange allerede får lov til å trene med A-lagsspillerne vil kunne gjøre overgangen enklere. I tillegg signaliserer spillerne at det er motiverende å se tidligere lagkamerater ta stegene opp til A-laget, fordi det viser dem at det «er mulig». Det gir spillerne referansepunkter for hvor langt de er kommet i utviklingen, og hva de må strekke seg etter. Et stramt skille mellom utøvere på ulike nivåer har vært en utfordring for utviklingen av egne spillere til A-laget i andre miljøer (Aalberg & Sæther, 2016). I Haslum G18 tyder datamaterialet på at dette er et av de viktigste punktene for muliggjøringen av så mange egenproduserte spillere i eliteserien. Den vedvarende holdningen om at Haslum skal utvikle egne spillere til eliteserien virker å gjøre Haslum stabilt gode på å holde en tett kontakt mellom A-laget og G18. Samarbeidet mellom hovedtrenerne i lagene er godt, og flere av spillerne og trenerne på A-laget er også trenere for både G18 og yngre lag. Mange av de øvrige ansatte i Haslum er også tidligere spillere i klubben, og har flere roller i klubben. Det medfører at mange involverte i Haslummiljøet er deltakende i flere deler av miljøet, og dermed blir skillene mellom lagene mindre, som er viktig for å tilrettelegge for overgangen fra aldersbestemt idrett til eliteidrett (Henriksen, 2010).

De ikke-idrettslige miljøene rundt spillerne trekker i flere retninger og datamaterialet viser at det er individuelle forskjeller i hvordan spillerne vurderer venners betydning. For noen av spillerne er venner utenfor håndballen en nødvendighet, for å slippe å tenke på håndball og dermed koble helt av. For andre er mesteparten av omgangskretsen selv deltakende i et

idrettsmiljø. Det er flere som påpeker at venner utenfor idretten kan ha en negativ effekt på dem, gjennom manglende forståelse for omfanget av satsningen. Datamaterialet tyder likevel på at spillerne balanserer dette godt individuelt, ved for eksempel å velge bort toppidrettsskole, eller ved å aktivt bruke venner til avkobling fra håndballen. Under observasjonene kommer det fram at å droppe trening eller kamper for å være med venner ikke er akseptert i miljøet, men det virker heller ikke som et alternativ for spillerne, ettersom de fleste påpeker at de er med venner *når* de spiller håndball. Selv om ungdommer for tiden har et stort press på å prestere på flere områder (Bakken et al., 2018), og noen kommenterer at foreldre dytter dem mot skolen, tyder datamaterialet på at de generelt har god støtte fra ikke-idrettslige miljøer for satsningen på håndball. Dette påpekes som viktig for deltakerne, i tråd med funnene til Henriksen (2010).

Det kommer fram av samtale med spillerne at de verdsetter assistenttrenerens fokus på mental utvikling. Assistenttreneren er derimot tydelig på at mental trening, satt i system, er en av manglene i miljøet. Det betyr ikke at støtte for utviklingen av mentale ferdigheter er totalt fraværende. Henriksen (2010) viser at utviklingen av mentale ferdigheter som autonomi, ansvar og forpliktelse er viktig i suksessfulle utviklingsmiljøer. For spillerne inneholder en vanlig uke mellom 5 og 10 treninger, kamper hvor det tidvis er lang reisevei og overnatting, i tillegg til skole og andre gjøremål. Det krever disiplin og medfører et stort ansvar for spillerne, overfor seg selv og overfor andre. Laget har gjort grep for å øke spillernes punktlighet, og for å forholde seg til et satt regelverk, gjennom innføringen av et botssystem. Det blir også lagt stor vekt på ansvar for egen og hverandres utvikling. Måten spillerne kommuniserer på banen med hverandre, og hvordan tilbakemeldinger blir gitt, er med på å utvikle spillernes mentale ferdigheter. Datamateriale viser hvordan spillerne blir mentalt harde, og hvordan de lærer å motta negative tilbakemeldinger, som er viktig mentale ferdigheter i håndball (J. Silva, 2008; Weber & Wegner, 2018). Dette bidrar til å tilrettelegge for overgangen til et liv i profesjonell håndball. Det virker likevel å være mer å hente i arbeidet med mentale ferdigheter, og hvordan det er å leve som toppidrettsutøver. Selv om spillerne får mye informasjon av A-lagsspillerne, er ikke mental oppfølging av spillerne satt i system. Assistenttreneren påpeker på at det vil kreve en endring i prioriteringene av økonomisk ressursbruk.

I Haslum virker det å være et langsiktig fokus på utvikling, som er viktig for suksessfull utvikling (Henriksen, 2010). I vurderingen av laget og spillerne er det faktiske prestasjoner og innsats som legges til grunn, ikke resultater. Dette tydeliggjøres av at trenerne kan være svært misfornøyde med laget, selv om laget vinner med mange mål, og tilsvarende fornøyd ved et tap, dersom prestasjonene og innsatsen har vært god. Det virker også å være holdningene til spillerne, hvor også de vurderer lagets prestasjoner uten å basere det på resultatene. Også i spillerprofilene som blir utarbeidet er det fokus på langsiktighet. Spillerne vurderer egne ferdigheter ved to anledninger i løpet av sesongen og setter mål og ambisjoner for den neste og de neste 6 månedene (Haslum IL Håndball, u.d.). Datamaterialet viser hvordan de ulike kamparenaene tilrettelegger for et langsiktig fokus, ved at det er et passende nivå for alle spillerne ut fra hvor langt de har kommet i utviklingen. Dermed kan Haslum tilby mange kamper for å tilpasse seg det øverste nivået, og allerede fra 16-årsalderen har spillerne muligheter til å spille i ulike seniordivisjoner, hvor det er fysisk sterkere motstandere. Samtidig er det ikke et system for å fange opp de som er for gamle for G18, men ikke gode nok for eliteserien ennå. Her belager trenerne seg på et godt forhold med andre klubber og god rådgivning, så det eventuelt er mulig å hente spillerne tilbake fra andre klubber, dersom de blir gode nok etter hvert.

For over halvparten av spillerne er det god samordning av innsats mellom klubben og skole. Særlig samarbeidet med NTG bidrar til å tilrettelegge for både studiekompetanse og for mye trening. NTG er enige med Haslum om at treningene på skolen er i andre rekke, og at de må tilpasse seg klubb mer enn omvendt. Likevel kommer det fram av observasjonene at det ikke er en automatikk i det. Nåværende hovedtrener gis mye av æren for at håndballtreningene på Haslum og NTG nå er tilpasset hverandre. Det kan tyde på at tilretteleggingen er sårbar for utskiftninger i trenerteamet. Når spillerne kommenterer at samarbeidet ikke har vært like godt bare et par år tidligere, er det vanskelig å argumentere for at det nødvendigvis vil være like bra i fremtiden. Et formelt samarbeid med NTG vil kanskje kunne forbedre kontinuiteten i tilretteleggingen for spillernes utvikling, slik man har sett i samarbeidet mellom NTG og Stabæk Fotball (Haukli, 2018). For spillerne utenfor toppidrettsskolene er det ingen direkte samarbeidskanaler mellom klubb og skole, men spillerne påpeker at dette heller ikke er nødvendig.

Henriksen (2010) peker også på tydelig og koherent organisasjonskultur som et kjennetegn på suksessfulle utviklingsmiljøer. Ut ifra datamaterialet er det rimelig å anta at kulturen for å utvikle A-lagsspillere fra egne lag, i seg selv er en viktig årsak til suksessen med det. Det medfører at alle involverte trekker i samme retning, fordi man ønsker det samme. De involverte har stor forståelse for at Haslum G18 er et satsningsmiljø, og som en spiller påpekte i intervju, er det ingen grunn til å spille for et annet lag, selv om han mener han kanskje kunne nådd like langt i en annen klubb. Dette begrunnes i at Haslum har en god historie for å utvikle unge spillere til eliteserien og videre til utlandet. Dermed virker det å ha det oppstått en identitet i at Haslum er en utviklingsklubb, også på A-laget, som det presiseres av en av trenerne. Som beskrevet er det mye videreformidling av kunnskap nedover i klubben, og feltsamtaler viser at trenere som blir ansatt for G18 og i trenerteamet til A-laget, ofte har tidligere roller som trener eller spiller i klubben. Det kan gjøre at Haslum har større kontroll på kompetansen på trenersiden, som er viktig i utviklingen av spillere til A-laget. Dermed reduseres kanskje risikoen for manglende kontinuitet i kompetansen på trenersiden i G18, ettersom trenerressursene tidligere har vist seg allerede eksisterer i klubben.

6 Avslutning

Hensikten med denne studien har vært å belyse talentutviklingsmiljøet i Haslum ved å vise hvilke faktorer og relasjoner i og rundt klubben, som bidrar til å gjøre miljøet suksessfullt med tanke på å utvikle elite håndballspillere fra egen klubb. I tillegg har det blitt trukket fram faktorer fra omgivelsene, og blitt sett på hvilke rammefaktorer og ressurser som er mest sentrale i suksessen til Haslum. Av datamaterialet framkommer det at kulturen i klubben og de menneskelige ressursene er ansett som særlig viktige. Spesielt trenerne og den nære relasjonen mellom lagene framkommer av datamaterialet som betydningsfulle. Videre bidrar samarbeidet med NTG til mye og god trening for spillerne, og fem ulike kamparenaer gir spillerne mange muligheter for å gradvis tilpasse seg nivået som kreves i eliteserien. En godt strukturert treningshverdag, med gode fasiliteter muliggjør dette. Samtidig er kulturen preget av stor treningsiver, og kommunikasjonen i laget er direkte og med mye individuelle tilbakemeldinger, som utvikler viktige mentale ferdigheter i håndballen (Wagner et al., 2014). Samarbeidet med A-laget og mulighetene for hospitering gir spillerne mulighet for spill på

høyere nivå, i tillegg til å få kunnskap av nære rollemodeller, som har vist seg som viktig i andre miljøer (Johannesson, 2015; Storm et al., 2020)

Det kommer også fram at miljøet kan være sårbart for utskiftninger ved at mye av ansvaret, som samarbeidet med A-lag og NTG, som begge er blitt presisert at er viktige for utviklingen av spillerne, ligger på nåværende trener. Tilsvarende viser datamaterialet manglende systematisering i utvikling av mentale ferdigheter og individuell ferdighetsutvikling. Likevel kan det virke som det er en kontinuitet i utviklingsarbeidet, ved at det er en bred enighet i klubben at utviklingsarbeidet av unge håndballspillere er identiteten til Haslum. Derfor er det rimelig å anta at Haslum også i fremtiden vil utvikle mange egne spillere til eliteserien i håndball.

7 Kilder

- Aalberg, R. R. (2014). Når talentutvikling ikke blir talentavvikling : en casestudie av utviklingsmiljøet i Rosenborg Ballklub. I: NTNU.
- Aalberg, R. R. & Sæther, S. A. (2016). The Talent Development Environment in a Norwegian top-level football club. *Sport Science Review*, 25(3-4), 159-182.
<https://doi.org/http://dx.doi.org/10.1515/ssr-2016-0009>
- Aarre, M. K. (2019, 25.01.). Ut av skyggen til håndballjentene. TV2. Hentet fra <https://www.tv2.no/a/10367955/>
- Aase, T. H. & Fossåskaret, E. (2014). *Skapte virkeligheter : om produksjon og tolkning av kvalitative data* (2. utg. utg.). Oslo: Universitetsforl.
- Andersen, S. S. (1997). *Case-studier og generalisering : forskningsstrategi og design*. Bergen: Fagbokforl.
- Augestad, P. (2011). Vitenskapen som grensesprenger og grensedrager i toppidretten. I(s. 123-137). Oslo: Akilles, 2011.
- Bakken, A., Sletten, M. A. & Eriksen, I. M. (2018). Generasjon prestasjon?: ungdoms opplevelse av stress og press. *Tidsskrift for ungdomsforskning [elektronisk ressurs]*, 18(2), 46-76.
- Bjørndal, C. R. P. (2017). *Det vurderende øyet : observasjon, vurdering og utvikling i pedagogisk praksis* (3. utg. utg.). Oslo: Gyldendal akademisk.
- Bjørndal, C. T., Andersen, S. S. & Ronglan, L. T. (2018). Successful and unsuccessful transitions to the elite level: The youth national team pathways in Norwegian handball. *International Journal of Sports Science & Coaching*, 13(4), 533-544.
<https://doi.org/10.1177/1747954117740014>
- Bjørndal, C. T., Luteberget, L. S. & Holm, S. (2018). The Relationship Between Early and Senior Level Participation in International Women's and Men's Handball. *Journal of human kinetics*, 63(1), 73-84. Hentet fra <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=s3h&AN=131995096&site=e-host-live>
- Bjørndal, C. T., Ronglan, L. T. & Andersen, S. S. (2016). The diversity of developmental paths among youth athletes: A 3-year longitudinal study of Norwegian handball players. *Talent Development and Excellence*, 8(2), 20-32.
- Bjørndal, C. T., Ronglan, L. T. & Andersen, S. S. (2017). Talent development as an ecology of games: a case study of Norwegian handball. *Sport, Education and Society*, 22(7), 864-877. <https://doi.org/10.1080/13573322.2015.1087398>
- Bon, M., Kajtna, T. & Šešum, A. (2020). Some psychological characteristics of elite handball players correlation with players' motor abilities. *Kinesiologia Slovenica*, 26(1), 5-15. Hentet fra <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=s3h&AN=141832825&site=e-host-live>
- Bronfenbrenner, U. (1977). Toward an experimental ecology of human development. *American Psychologist*, 32(7), 513-531. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.32.7.513>
- Bronfenbrenner, U. (2005). *Making human beings human: Bioecological perspectives on human development* Sage.
- Bugge, M. (2019, 10.01). Ni grunner til at herrelandslaget kan spille seg inn i nordmenns hjerter igjen. *Aftenposten*. Hentet fra <https://www.aftenposten.no/sport/i/9vbAn5/ni-grunner-til-at-herrelandslaget-kan-spille-seg-inn-i-nordmenns-hjerter-igjen?>
- Côté, J., Baker, J. & Abernethy, B. (2007). Practice and play in the development of sport expertise. *Handbook of sport psychology*, 3, 184-202.

- Eccles, J. & Gootman, J. A. (2002). *Community programs to promote youth development*. Washington DC: National Academies Press.
- Fieseler, G., Hermassi, S., Hoffmeyer, B., Schulze, S., Irlenbusch, L., Bartels, T., ... Schwesig, R. (2017). Differences in anthropometric characteristics in relation to throwing velocity and competitive level in professional male team handball: A tool for talent profiling. *The Journal of sports medicine and physical fitness*, 57. <https://doi.org/10.23736/S0022-4707.17.06938-9>
- Flatgård, G. (2018). Talentutvikling i fotball - En casestudie av utviklingsmiljøet i Ranheim Fotball. I S. A. Sæther (Red.): NTNU.
- Flatgård, G., Larsen, C. & Sæther, S. A. (2020). Talent development environment in a professional football club in Norway. *Scandinavian Journal of Sport and Exercise Psychology*, 2(0). <https://doi.org/10.7146/sjsep.v2i0.114470>
- Flyvbjerg, B. (2006). Five misunderstandings about case-study research. *Qualitative inquiry*, 12(2), 219-245.
- Halvorsen, S. (2020). Tom-Eirik vender hjem – blir daglig leder. I. haslumhk.no: Haslum. Hentet fra <https://haslumhk.no/2020/04/30/tom-eirik-vender-hjem-blir-daglig-leder/>
- Handball Planet. (2017, 26.06.). HAT-TRICK: Sander Sagosen is SportHero Young World Player 2016/2017. *Handball Planet*,. Hentet fra <https://www.handball-planet.com/hat-trick-sander-sagosen-is-sporthero-young-world-player-20162017/>
- Haslum IL Håndball. (2019). *Årsberetning Haslum IL Håndball 2018*. Hentet fra <https://www.haslumil.no/Handball/Venstremeny/Klubbinformasjon/Arsberetninger.html>
- Haslum IL Håndball. (u.d.). *Spillerprofil mal*.
- Haugen, T., Tønnessen, E. & Seiler, S. (2014). Physical and physiological characteristics of male handball players: Influence of playing position and competitive level. *The Journal of sports medicine and physical fitness*, 56.
- Haukli, J. S. (2018). En casestudie av utviklingsmiljøet i Stabæk Fotball G16. I S. A. Sæther (Red.): NTNU.
- Henriksen, K. (2010). *The ecology of talent development in sport: A multiple case study of successful athletic talent development environments in Scandinavia*.
- Henriksen, K., Larsen, C. H. & Christensen, M. K. (2013). Looking at success from its opposite pole: The case of a talent development golf environment in Denmark. *International Journal of Sport and Exercise Psychology*, 12(2), 1-16. <https://doi.org/10.1080/1612197X.2013.853473>
- Henriksen, K., Stambulova, N. & Roessler, K. K. (2010). Holistic approach to athletic talent development environments: A successful sailing milieu. *Psychology of Sport & Exercise*, 11(3), 212-222. <https://doi.org/10.1016/j.psychsport.2009.10.005>
- Henriksen, K., Stambulova, N. & Roessler, K. K. (2010). Successful talent development in track and field: considering the role of environment. *Scandinavian Journal of Medicine & Science in Sports*, 20(Suppl.2), 122-132. <https://doi.org/10.1111/j.1600-0838.2010.01187.x>
- Henriksen, K., Stambulova, N. & Roessler, K. K. (2011). Riding the wave of an expert: A successful talent development environment in kayaking. *Sport Psychologist*, 25(3), 341-362. <https://doi.org/10.1123/tsp.25.3.341>
- Hermassi, S., Laudner, K. & Schwesig, R. (2020). The Effects of Circuit Strength Training on the Development of Physical Fitness and Performance-Related Variables in Handball Players. *Journal of human kinetics*, 71(1), 191-203. Hentet fra <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=s3h&AN=141756205&site=ehost-live>

- Hole, A. (2016, 02.11). Disse idolene har sikret norsk håndball 21.000 nye spillere. *Aftenposten*. Hentet fra <https://www.aftenposten.no/sport/i/OpyjvA/disse-idolene-har-sikret-norsk-haandball-21000-nye-spillere>
- Johannessen, A., Tufte, P. A. & Christoffersen, L. (2010). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode* (4. utg.). Oslo: Abstrakt.
- Johannesson, C. (2015). *Framgångsfaktorer i en svensk talangutvecklingsmiljö: En kvalitativ fallstudie av handbollens talangutvecklingsmiljö ur ett holistiskt ekologiskt perspektiv* Linnéuniversitetet, Kalmar Växjö.
- Kajtna, T., Vuleta, D., Pori, M., Justin, I. & Pori, P. (2012). Psychological characteristics of slovene handball goalkeepers. *Kinesiology*, 44.
- Karcher, C. & Buchheit, M. (2014). On-Court Demands of Elite Handball, with Special Reference to Playing Positions. *Sports medicine (Auckland, N.Z.)*, 44. <https://doi.org/10.1007/s40279-014-0164-z>
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2009). *Det kvalitative forskningsintervju* (2. utg.). Oslo: Gyldendal akademisk.
- Larsen, C. H., Alfermann, D., Henriksen, K. & Christensen, M. K. (2013). Successful Talent Development in Soccer: The Characteristics of the Environment. *Sport, Exercise, and Performance Psychology*, 2(3), 190-206. <https://doi.org/10.1037/a0031958>
- Maaløe, E. (2004). In Case of Case Research. *IDEAS Working Paper Series from RePEc*.
- Massuça, L., Fragoso, I. & Teles, J. (2014). Attributes of Top Elite Team-Handball Players. *Journal of strength and conditioning research / National Strength & Conditioning Association*, 28, 178-186. <https://doi.org/10.1519/JSC.0b013e318295d50e>
- Michalsik, L. & Aagaard, P. (2014). Physical demands in elite team handball: Comparisons between male and female players. *The Journal of sports medicine and physical fitness*, 55.
- Nilssen, V. L. (2012). *Analyse i kvalitative studier : den skrivende forskeren*. Oslo: Universitetsforl.
- Norges Håndballforbund. (2020). Nøkkeltall. I(07.05.20 utg.). handball.no. Hentet fra <https://www.handball.no/regioner/nhf-sentralt/om-oss/organisasjon/nokkeltall/>
- Norges Håndballforbund Region Øst. (2018). *SPILLERUTVIKLING (SPU) 2019-2020*. Hentet fra <https://www.handball.no/regioner/region-ost/utvikling/spillerutvikling/spillerutviklingsheftet/>
- Olympiatoppen. (u.å.). *Hvordan være en god idrettsforelder?: Olympiatoppens 9 anbefalinger*. olympiatoppen.no. Hentet fra <https://www.olympiatoppen.no/fagomraader/ungeutovere/fagstoff/media41142.media>
- Ommundsen, Y. (2011). Spesialisere tidlig og plukke talenter - er det så lurt? I(s. S.53-68). Oslo: Akilles, 2011.
- Oskarsen, E. (2017). Haslum HK Wall of Fame. Hentet 17.04 2020 fra <https://haslumhk.no/2017/12/04/wall-of-fame/>
- Rubin, H. J. & Rubin, I. S. (2012). *Qualitative interviewing: The art of hearing data* (3. utg.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Sandvik, T. (2015, 09.03). 12 av 15 tilfredsstillere ikke kravene. *Aftenposten*. Hentet fra <https://www.aftenposten.no/sport/i/JonOk7/12-av-15-tilfredsstillere-ikke-kravene>
- Silva, A. S., Barreiros, A. & Fonseca, A. M. (2019). Exploring the importance of coaches in the development of the sports career in Handball. The perception of athletes from higher and lower levels of success. *Cuadernos de Psicología del Deporte*, 19(1), 106-120.
- Silva, J. (2008). Psychological Aspects in the Training and Performance of Team Handball Athletes. I(s. 211-243).

- Skirstad, B. (2011). Barneidrett som politikk og praksis. I D. V. Hanstad (Red.), *Norsk idrett: Indre spenning og ytre press* (bd. 1, s. 33-52). Oslo: Akilles.
- Storm, L. K., Christensen, M. K. & Ronglan, L. T. (2020). Successful talent development environments in female Scandinavian Handball: Constellations of communities of practice and its implications for role modeling and interactions between talents, senior players and coaches. *Scandinavian Journal of Sport and Exercise Psychology*, 2. <https://doi.org/10.7146/sjsep.v2i0.115967>
- Sæther, E. O. (2016, 25.01). Det er ikke mandig nok å spille håndball. *Dagbladet*. Hentet fra <https://www.dagbladet.no/sport/det-er-ikke-mandig-nok-a-spille-handball/60550549>
- Sæther, S. A. (2017). *De norske fotballtalentene : hvem lykkes og hvorfor?* Oslo: Universitetsforl.
- Thagaard, T. (2013). *Systematikk og innlevelse : en innføring i kvalitativ metode* (4. utg. utg.). Bergen: Fagbokforl.
- Tjora, A. H. (2017). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis* (3. utg. utg.). Oslo: Gyldendal akademisk.
- Wagner, H., Finkenzeller, T., Wuerth, S. & Von Duvillard, S. (2014). Individual and Team Performance in Team-Handball: A Review. *Journal of Sports Science & Medicine*, 13, 808-816.
- Weber, J. & Wegner, M. (2018). Psychological aspects in Handball Injuries. I(s. 639-653).
- Widerberg, K. (2011). *Historien om et kvalitativt forskningsprosjekt : en alternativ lærebok* (3. utg.). Oslo: Universitetsforl.
- Yin, R. K. (2018). *Case study research and applications : design and methods* (6. utgave. utg.). Los Angeles: SAGE.

8 Vedlegg

Vedlegg 1: Informasjonskriv

Vil du delta i forskningsprosjektet: Casestudie av et suksessfullt talentutviklingsmiljø?

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å undersøke hva som kjennetegner et godt utviklingsmiljø i ungdomshåndball og hvilke faktorer som kan ha betydning for å få til en vellykket overgang fra aldersbestemt til seniornivå. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Jeg er f.t. masterstudent i idrettsvitenskap ved NTNU, og dette prosjektet skal danne datagrunnlaget for min masteroppgave.

Formålet med masterprosjektet er å utvikle kunnskap om hva som preger suksessfulle utviklingsmiljø i håndball, og hvordan man tilrettelegger for en vellykket overgang fra aldersbestemt til seniornivå. Foreløpig problemstilling er følgende:

«Hvilke utviklingskomponenter vektlegges på klubbnivå og i miljøet rundt for G18 spillere, og hvordan tilrettelegges det for å skape en vellykket overgang fra aldersbestemt til senior?»

Prosjektet vil som nevnt inngå i min masteroppgave og de opplysningene jeg ønsker å samle inn, vil kun bli benyttet i forbindelse med masteroppgaven.

Ansvarlig for prosjektet

Institutt for sosiologi og statsvitenskap ved NTNU er ansvarlig for prosjektet. Professor Jorid Hovden vil være veileder for prosjektet og masteroppgaven.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Jeg ønsker å skrive om dere ettersom klubben beviselig er vellykket på å utvikle egne spillere til eget A-lag i eliteserien i håndball.

Hva innebærer det for dere å delta?

De metodene jeg vil benytte meg av i studien vil omfatte feltstudier og intervjuer. Jeg ønsker å gjennomføre denne datainnsamlingen på G18-laget. Dette betyr at jeg håper å få mulighet til å få delta som observatør på treninger og i kamp og ha samtaler om det som foregår på disse arenaene. Det vil bety å kunne være på sidelinjen under trening/kamp og delta på spillermøter og trenermøter og gjennomføre intervjuer med spillere og støtteapparat. Data vil bli loggført ved bruk notatbok hvor jeg skriver ned mine observasjoner og stikkord fra samtaler – og grundigere referatføring på PC etter feltarbeidet. Resultatene blir brukt til å kartlegge miljøet og miljøets suksess, basert på mine observasjoner og deltakernes tilbakemeldinger.

Intervjuene vil foregå som dybdeintervju av personer i støtteapparatet, og som gruppeintervju med noen av spillerne. Lengde på intervjuene vil være på 1-1.5 time. Det vil bli gjort lydopptak av intervjuet, som transkriberes, anonymiseres og slettes etter bruk i oppgaven. Dersom noen av utøverne er under 18 år kan foreldre og få muligheten til å se gjennom intervjuguiden på forhånd.

Lengden på datainnsamlingen vil være på ca. 3 uker – og forløpet vil ikke nødvendigvis være sammenhengende.

Parallelt vil jeg anvende dokumenter som årsberetning for eventuelle opplysninger derfra.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykke tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle opplysninger om deg vil da bli anonymisert. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

- Det vil kun være jeg og professor Jorid Hovden som vil ha tilgang til datamaterialet.
- Datamaterialet vil bli skylagret på passordbeskyttet datamaskin og under ny autorisering av dokumenter. Det vil ikke fremgå navn på personer i studien.

I prosjektet vil jeg følge forskningsetiske retningslinjer, og alle opplysninger om klubb og personer vil bli anonymisert. Dette betyr at alle opplysninger blir behandlet konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket – om ikke annet er avtalt.

Personer i studien vil være forsøkt ugjenkjennbare, men ettersom deltakerne er i samme miljø vil dere kanskje gjenkjenne trekk fra enkeltsitater. Det vil i så tilfelle være fra holdninger til visse faktorer i miljøet eller om miljøet som helhet – hva som gjør miljøet suksessfullt, og hva som eventuelt bidrar til å hindre utvikling.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Prosjektet skal etter planen avsluttes 02.06.2020. Etter levert oppgave vil datamaterialet som feltnotater og opptak/transkribering av intervju slettes.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg,
- å få rettet personopplysninger om deg,
- få slettet personopplysninger om deg,
- få utlevert en kopi av dine personopplysninger (dataportabilitet), og
- å sende klage til personvernombudet eller Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Institutt for sosiologi og statsvitenskap ved NTNU i Trondheim har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Institutt for sosiologi og statsvitenskap (NTNU i Trondheim) ved professor Jorid Hovden (veileder). Telefon: 91582171, email: jorid.hovden@ntnu.no
- Vårt personvernombud: Thomas Helgesen.
- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS, på epost (personverntjenester@nsd.no) eller telefon: 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen

Prosjektansvarlig

Student

Jorid Hovden
(Forsker/veileder)

Simen Vik Sverdrup

Tlf: 95446049

Email: simen@fritidsnett.com

Vedlegg 2: Intervjuguide spiller

Informantens bakgrunn	<p>Fortell om deg selv og din tilknytning til miljøet</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hvor lenge har du vært i klubben? - Hvordan kom du inn i miljøet? - Hvordan føles det å være en del av dette miljøet? - Hva tror du er nøkkelen til videre suksess for din egen del?
Introduksjon	<ul style="list-style-type: none"> - På hvilken måte mener du miljøet er suksessfullt på å utvikle fotballspillere? - Hva tror du er hemmeligheten bak suksessen? (særegent for miljøet) - Hva mener du kunne vært gjort bedre?
<p>Beskrivelse av miljøet basert på ATDE</p> <p>Mikronivå</p>	<p>Hvem hjelper deg på veien mot elitenivå?</p> <p>Hvem begrenser deg? (hvilke roller virker hemmende på utviklingen)</p> <p>Hvordan vil du beskrive dine trenere?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hva er deres rolle og oppgaver? - Hva er hans verdier? <p>Hva synes du om de eldre utøverne i klubben?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Har du kontakt med dem? - Hva kjennetegner denne kontakten? <p>Ift. din daglige fotballhverdag, hva kan du si om rollen til:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hvordan påvirker de yngre utøverne på laget deg og din utvikling? - Skolen - Din familie - Støtteapparat - Dine venner i og utenfor idretten
Makronivå	<p>Er det personer i eller utenfor idretten som du ser opp til?</p>

	<p>Hvordan vil du beskrive ungdomskulturen i kommunen?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hvilke verdier føler du er dominerende blant unge generelt? - Hvordan føler du ungdomskulturen påvirker ditt daglige idrettsliv? - Hvordan (tror du) dette oppleves for spillere som ikke er fra kommunen? <p>Hvordan vil du beskrive den norske nasjonalkulturen og hvordan påvirker den ditt daglige idrettsliv?</p> <p>Mtp din egen utvikling, hvordan blir den påvirket av NHF's regler og seriesystem?</p>
Relasjoner innad i miljøet	<p>Hvordan vurderer du måten klubben interagerer med miljøet rundt seg?</p> <p>Kan du gi eksempler på hvordan klubben samarbeider med:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Skolen - Dine foreldre - Andre klubber eller landslag
Suksessfaktorer basert på ESF	<p>Hvordan vil du beskrive klubbens tilgang på ressurser?</p> <ul style="list-style-type: none"> - I den daglige treningen, føler du dere har tilstrekkelig ressurser?
Prosess	<p>Kan du beskrive en ordinær treningshverdag?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Trening – hvor mye trenere dere? Hvordan er den organisert? - Kamper - Treningsleir - Sosiale aktiviteter utenfor idretten - Andre ting?
Organisatorisk	<p>Hva kjennetegner kulturen (lagets verdier) i dette miljøet?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hvordan kommer disse fram i hverdagen?

	<p>Hvordan påvirker ledelsens valg og bestemmelser din utvikling?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nekt av prøvespilling i utenlandske klubber for yngre utøvere?
Kultur	<p>Kan du fortelle om en spesifikk episode som du føler beskriver lagets verdier?</p> <p>Har dere spesielle symboler, som logoer eller kleskoder som gjelder for dere?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hva betyr disse for deg? <p>Har dere spesielle tradisjoner? Eksempler på dette?</p> <p>Hva er målene for sesongen?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hvordan kom dere frem til disse? - Hvordan kunne du selv påvirke disse målene? <p>Har klubben et spesielt motto eller en visjon?</p> <ul style="list-style-type: none"> - I hvilken grad opplever du dette i de daglige rutinene i laget? <p>Hvis en utøver fra et annet lag skulle trent med dere i en uke – hva ville han opplevd som mest annerledes?</p> <p>Hvilke holdninger har du til klubben? (forhold til klubben, profesjonelt – kjærlighet)</p>
Individuell utvikling	<p>Fortell om hva du lærer i dette miljøet?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hvilke holdninger eller verdier blir satt pris på her? - Når er treneren fornøyd med deg i treningsarbeidet? - Når er treneren fornøyd med deg i kamp? - Hvordan blir dette formulert? - Hvilke verdier tar du med deg fra dette miljøet? - Lærer du noe som du kan bruke utenfor idretten?

Fremtiden	Hva kan bli gjort for å gjøre miljøet enda mer suksessfullt? Hvilke tradisjoner bør en holde fast ved?
Spørsmål fra observasjon	

	<p>- Andre arenaer?</p>
Makronivå	<p>Mtp utviklingsarbeidet, hva kan sies om rollen til:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Utdanningssystemet – støtter det opp om utøvernes karrierer? - NHF/NIF? - Media? <p>Mtp hindringer og tilrettelegging for utvikling, hvordan vil du beskrive:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Landets nasjonalkultur - Ungdomskulturen (i kommunen?) - Fotballkulturen i Norge og kommunen - Den generelle idrettskulturen <p>Hvilken av disse kulturene har størst betydning for det daglige treningsarbeidet i miljøet?</p>
Relasjoner innad i miljøet	<p>Hvordan vurderer du måten klubben samarbeider med miljøet rundt seg?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Skolen/ungdomsskolen - Foreldre - Andre klubber og lag - NHF/landslag <p>Hva gjør dere for å opprettholde gode relasjoner til disse?</p>
Suksessfaktorer basert på ESF	<p>Hvordan vil du beskrive klubbens tilgang på ressurser?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Fasiliteter - Trenerens utdanningsnivå - Annet støtteapparat

	<p>- Økonomiske ressurser</p> <p>- Annet?</p> <p>I den daglige treningen, føler du dere har tilstrekkelig ressurser?</p>
Prosess	<p>Kan du fortelle litt om historien og den nåværende oppbygningen av laget?</p> <p>Hvordan balanserer dere individuell progresjon med lagprogresjon?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vurderinger i treningshverdagen - Samlinger - Kamp/turnering
Organisatorisk	<p>Hva kjennetegner kulturen (lagets verdier) i dette miljøet?</p> <p>I hvilken grad vektlegger dere akademiklassifiseringen?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hvordan arbeider dere mtp den?
Kultur	<p>Hva kjennetegner kulturen og de dominerende verdiene i miljøet?</p> <p>Hvis en annen fotballtrener skulle vært med dere i en kort periode – hva ville han funnet annerledes hos dere?</p>
Verdier	<p>Kan du fortelle om en spesifikk episode som beskriver lagets verdier?</p> <p>Har dere spesielle symboler, slik som logoer eller kleskoder som er gjeldende for laget?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hva symboliserer dette?

	-Hvilke holdninger opplever dere at utøverne har til klubben? (forhold til klubben, profesjonelt-kjærlighet?)
Normer	Har dere gjeldende tradisjoner? Har klubben et spesielt motto eller visjoner? - Hvordan lyder det? - Kan du beskrive hvilke grep dere tar for å leve opp til disse verdiene? Hva gjør dere for å opprettholde denne kulturen?
Individuell utvikling	Hvordan påvirker det en ung utøver å være en del av nettopp dette miljøet? - Idrettslige ferdigheter - Holdninger til trening - Egenskaper som kan være nyttig også utenfor idretten - Balanse mellom utvikling og behovet for suksess på kort sikt - Balansere topp og «bredde»?
Fremtiden	Hvilke fremtidige utfordringer ser du for laget og miljøet? Hva kan gjøres for å gjøre miljøet enda mer suksessfullt?
Spørsmål fra observasjon	

Vedlegg 4: Tilbakemelding fra Norsk Samfunnsvitenskapelige Datatjeneste

NSD sin vurdering

Prosjekttittel

Casestudie av et G18-lag tilhørende en eliteserielubb i håndball

Referansenummer

544296

Registrert

23.01.2020 av Simen Vik Sverdrup - simenvs@stud.ntnu.no

Behandlingsansvarlig institusjon

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet NTNU / Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap (SU) / Institutt for sosiologi og statsvitenskap

Prosjektansvarlig (vitenskapelig ansatt/veileder eller stipendiat)

Jorid Hovden, jorid.hovden@ntnu.no, tlf: 91582171

Type prosjekt

Studentprosjekt, masterstudium

Kontaktinformasjon, student

Simen Vik Sverdrup, simenvs@stud.ntnu.no, tlf: 95446049

Prosjektperiode

26.08.2019 - 02.06.2020

Status

21.02.2020 - Vurdert

Vurdering (1)

21.02.2020 - Vurdert

Det er vår vurdering at behandlingen av personopplysninger i prosjektet vil være i samsvar med personvernlovgivningen så fremt den gjennomføres i tråd med det som er dokumentert i meldeskjemaet med vedlegg den 21.02.2020, samt i meldingsdialogen mellom innmelder og NSD. Behandlingen kan starte.

MELD VESENTLIGE ENDRINGER

Dersom det skjer vesentlige endringer i behandlingen av personopplysninger, kan det være nødvendig å melde dette til NSD ved å oppdatere meldeskjemaet. Før du melder inn en endring, oppfordrer vi deg til å lese om hvilke type endringer det er nødvendig å melde: https://nsd.no/personvernombud/meld_prosjekt/meld_endringer.html

Du må vente på svar fra NSD før endringen gjennomføres.

TYPE OPPLYSNINGER OG VARIGHET

Prosjektet vil behandle alminnelige kategorier av personopplysninger frem til 02.06.2020.

LOVLIG GRUNNLAG FOR DE REGISTRERTE

Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte til behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 og 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse som kan dokumenteres, og som den registrerte kan trekke tilbake. Lovlig grunnlag for behandlingen vil dermed være den registrertes samtykke, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a.

LOVLIG GRUNNLAG FOR TREDJEPERSON

Under datainnsamlingen kan det fremkomme personopplysninger om eventuelle lærere/familie/venner som personene i idrettsmiljøet anser som betydningsfulle for utvikling elite fotballspillere. Det skal bare registreres alminnelige kategorier av personopplysninger om tredjeperson og disse skal anonymiseres fortløpende, det vil også unngås å samle inn

direkte identifiserende opplysninger om tredjepersoner. Fokuset er på utvalgets opplevelse av hva som skal til for at de lykkes. Det er naturlig at de i denne sammenheng trekker frem andre personer som er viktige.

Prosjektet vil behandle personopplysninger om tredjeperson med grunnlag i en oppgave av allmenn interesse. Enkelte opplysninger om tredjepersoner er nødvendig for å besvare problemstillingen/formålet med innsamlingen. Hvilke ulike komponenter internt i klubben og eksternt rundt idretten påvirker utviklingsmiljøet til G18-utøverne, og hva spiller inn for at utviklingsmiljøet er vellykket med tanke på overgangen fra aldersbestemt håndball til senior eliteutøver.

Vår vurdering er at behandlingen oppfyller vilkåret om vitenskapelig forskning, jf. personopplysningsloven § 8, og dermed utfører en oppgave i allmenhetens interesse.

Lovlig grunnlag for behandlingen vil dermed være utførelse av en oppgave i allmenhetens interesse, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav e), jf. art. 6 nr. 3 bokstav b), jf. personopplysningsloven § 8.

PERSONVERNPRINSIPPER

NSD vurderer at den planlagte behandlingen av personopplysninger vil følge prinsippene i personvernforordningen om:

- lovlighet, rettferdighet og åpenhet (art. 5.1 a), ved at de registrerte får tilfredsstillende informasjon om og samtykker til behandlingen
- formålsbegrensning (art. 5.1 b), ved at personopplysninger samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål, og ikke behandles til nye, uforenlige formål
- dataminimering (art. 5.1 c), ved at det kun behandles opplysninger som er adekvate, relevante og nødvendige for formålet med prosjektet
- lagringsbegrensning (art. 5.1 e), ved at personopplysningene ikke lagres lenger enn nødvendig for å oppfylle formålet

DE REGISTRERTES RETTIGHETER

Så lenge de registrerte kan identifiseres i datamaterialet vil de ha følgende rettigheter: åpenhet (art. 12), informasjon (art. 13), innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18), underretning (art. 19), dataportabilitet (art. 20).

NSD vurderer at informasjonen om behandlingen som de registrerte vil motta oppfyller lovens krav til form og innhold, jf. art. 12.1 og art. 13.

Vi minner om at hvis en registrert tar kontakt om sine rettigheter, har behandlingsansvarlig institusjon plikt til å svare innen en måned.

RETTIGHETER FOR TREDJEPERSONER

Så lenge tredjepersoner kan identifiseres i datamaterialet vil de ha følgende rettigheter:: åpenhet (art. 12), informasjon (art. 13/14), innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18), underretning (art. 19), protest (art 21).

Det kan også unntas fra informasjonsplikt etter art. 14 nr. 5 b), der personopplysninger ikke har blitt samlet inn fra den registrerte. Tredjepersoner er kun indirekte identifiserbare, og det samles ikke inn sensitive opplysninger. Personvernulempen for tredjepersoner er derfor svært lav. Ettersom prosjektet ikke er i direkte kontakt med tredjepersoner vurderes det at det vil kreve en uforholdsmessig stor innsats for prosjektet å gi informasjon til tredjepersoner.

Vi minner om at hvis en registrert tar kontakt om sine rettigheter, har behandlingsansvarlig institusjon plikt til å svare innen en måned.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER

NSD legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1. f) og sikkerhet (art. 32).

For å forsikre dere om at kravene oppfylles, må dere følge interne retningslinjer og/eller rådføre dere med behandlingsansvarlig institusjon.

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

NSD vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet.

Lykke til med prosjektet!

Kontaktperson hos NSD: Jørgen Wincentzen

Tlf. Personverntjenester: 55 58 21 17 (tast 1)

